

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

**İÇ MEKANDA KENDİLEME BİÇİMLERİNİN HUZUREVLERİNDE İRDELENMESİ:
TRABZON ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İç Mimar Ayşe ŞAHİNER TUFAN

**HAZİRAN 2019
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : / /

Tezin Savunma Tarihi : / /

Tez Danışmanı :

Trabzon

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İç Mimarlık Anabilim Dalında
Ayşe ŞAHİNER TUFAN Tarafından Hazırlanan**

**İÇ MEKANDA KENDİLEME BİÇİMLERİNİN HUZUREVLERİNDE İRDELENMESİ:
TRABZON ÖRNEĞİ**

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 21 / 05 / 2019 gün ve 1805 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.**

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Muteber ERBAY

Üye : Doç. Dr. Tülay ZORLU

Üye : Doç. Dr. Özge CORDAN

**Prof. Dr. Asim KADIOĞLU
Enstitü Müdürü**

ÖNSÖZ

“İç Mekânda Kendileme Biçimlerinin Huzurevlerinde İrdelenmesi: Trabzon Örneği” başlıklı bu tez çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı’nda hazırlanmıştır. Öncelikle tez danışmanlığımı üstlenerek değerli vaktini, bilgilerini ve tecrübelerini samimiyetle benimle paylaşan, süreç içinde beni rahatlatmak için elinden geleni yapan sayın Doç. Dr. Muteber ERBAY’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda görüşme sorularını hazırlamamda bana yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. İlkyay ÖZDEMİR’e, yöntem çalışmalarında yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Dilek BEYAZLI’ya, tez sürecinde yol gösteren ve desteğini esirgemeyen sevgili hocam Doç. Dr. Şengül YALÇINKAYA’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca desteklerini esirgemeyen çalışma arkadaşlarıma da teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca maddi manevi desteklerini hep hissettiğim her konuda yanımda ve bana destek olan annem Nurcan ŞAHİNER, babam Atila ŞAHİNER, kardeşlerim Gamze GÜMÜŞSOY ve Furkan ŞAHİNER’e, hiçbir süreçte desteğini esirgemeyen varlığıyla beni güçlendiren, ümitsizliğe düştüğümde beni cesaretlendiren sevgili eşim İsmail TUFAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma bir yıl önce dünyaya gelen ve geldiği andan itibaren hayatımıza renk katan sevgili yeğenim Yağmur GÜMÜŞSOY’a ithaf edilmiştir.

Ayşe ŞAHİNER TUFAN

Trabzon 2019

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İç Mekânda Kendileme Biçimlerinin Huzurevlerinde İrdelenmesi: Trabzon Örneği” başlıklı bu çalışmayı, baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Muteber Erbay'ın sorumluluğunda tamamladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.10/06/2019

Ayşe ŞAHİNER TUFAN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
SEMBOLLER DİZİNİ	XII
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Sınırlılıkları	3
1.3. Yaşlılıkla İlgili Kuramsal Çerçeve	5
1.3.1. Yaşlılık ve Yaşlanma Kavramı.....	5
1.3.2. Gerontoloji ve Gelişim Süreci	8
1.3.3. Geçmişten Günümüze Yaşlılık.....	9
1.3.4. Yaşlılığın Güncel Sorunları	11
1.4. Yaşlılık ve Mekân Kavramı.....	14
1.4.1. Yaşlılık Bakımına İlişkin Hizmetler.....	17
1.4.1.1. Türkiye’de Yaşlı Hizmetleri.....	19
1.4.1.2. Yurt Dışında Yaşlı Hizmetleri.....	21
1.5. Algı ve Davranış.....	23
1.5.1. Mekânda Davranışı Etkileyen Faktörler.....	23
1.5.1.1. Çevre.....	24
1.5.1.2. Birey	26
1.5.1.3. Kültür.....	28
1.5.2. Mekânsal Davranış Kavramı	28
1.6. Mekânda Kendileme.....	30
1.7. Bölüm Sonucu	33
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	35

2.1.	Sorunun Belirlenmesi ve Çalışma Strüktürü	35
2.2.	Çalışma Alanına İlişkin Bilgiler	37
2.3.	Çalışmanın Yöntemi	43
2.3.1.	Yaşlı Odalarının Gözlem Yoluyla Tespiti	45
2.3.2.	Gözlem Tablolarının Oluşturulması	59
2.3.3.	Çalışma Kapsamında Kendileme Biçimlerinin Sınıflandırılması	60
2.3.3.1.	Mekânsal Kendileme	62
2.3.3.2.	Ögesel Kendileme.....	62
2.3.4.	Verilerin İstatistik Analiz Programına Aktarılması.....	68
2.3.5.	Gözlem Tablolarının Görselleştirilmesi	68
2.3.6.	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	83
3.	BULGULAR VE İRDELEMELER	85
3.1.	Gözlem Sonucu Elde Edilen Bulgular.....	85
3.2.	İstatistik Analiz Sonucu Elde Edilen Bulgular.....	87
3.2.1.	Demografik Özelliklere Göre Bulgular	89
3.2.2.	Mekân Özelliklerine Göre Bulgular	93
3.2.3.	Kendileme Biçimlerinin İlişkilerine Göre Bulgular	95
3.2.4.	Değişkenler Arasındaki Bağı Göre Bulgular	98
3.3.	Görüşme Sonucu Elde Edilen Bulgular.....	100
4.	SONUÇLAR.....	103
4.1.	Kendileme Biçimlerine Göre Sonuçlar.....	105
5.	ÖNERİLER	107
6.	KAYNAKLAR.....	109
7.	EKLER	116

ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

İÇ MEKÂNDA KENDİLEME BİÇİMLERİNİN HUZUREVLERİNDE İRDELENMESİ:
TRABZON ÖRNEĞİ

Ayşe ŞAHİNER TUFAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İç Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Muteber ERBAY
2019, 115 Sayfa, 4 Sayfa Ek

Kendileme, insan-mekân arasındaki etkileşim ile var olan bir kavramdır. Mekânı kendileyen insan, kendi kimliğini ve yaşantısını mekânda hissettirebilir. Bu kavram iç mekân göz önüne alındığında en çok ev üzerinden irdelenmektedir. Ancak endüstrileşme ve kentleşmeyle birlikte ev olarak tanımlanmayan, ev niteliği taşıyan ve insanların barınma ihtiyacını karşılayan birçok mekân bulunmaktadır. Huzurevleri de bu mekânlardan biridir. Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar, yakın bir gelecekte huzurevi, yaşlı yurdu, rehabilitasyon merkezi gibi mekânların sayısının artacağını göstermektedir. Bu nedenle kendileme kavramının, konut dışında barınma işlevi gören huzurevlerinde, kullanıcı özelinde ve oda ölçeğinde irdelenmesi bu çalışmanın ana kurgusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın en temel amacı mekânda kendilemenin önemine dikkat çekmek, inceleme alanı özelinde ise kendilemenin hangi yollarla yapıldığını tespit etmek ve kullanıcının psiko-sosyal, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik durumu, yaşam tarzı, eğitim düzeyi, zevk ve kişisel özelliklerinin kendilemeyi nasıl etkilediğini sorgulamaktır. Problem; kullanıcı grubun tanımlanması, mekânla ilişkisinin anlaşılması, mekânı kendileme biçimlerinin tespiti ve analizlerinin yapılması, belirlenen grupla yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde ele alınmıştır.

Bu amaçla Trabzon'da bulunan Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Trabzon Köşk Huzurevi incelenmiş, gözlem, bilgi toplama ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler elde edilmiş ve yapılan istatistiksel analizler doğrultusunda yaşlı-mekân ilişkisinin kendileme yoluyla nasıl ortaya konulduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda huzurevi odaları iç mekân tasarımları yapılırken fiziksel ihtiyaçların yanı sıra psiko-sosyal ihtiyaçların da karşılanması gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Barınma, Kendileme, Yaşlılık, Huzurevi, Yaşlı-Mekân Kavramı

Master Thesis

SUMMARY

INVESTIGATION OF INDOOR APPROPRIATION FORMS IN RETIREMENT HOMES: THE
CASE OF TRABZON

Ayşe ŞAHİNER TUFAN

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Interior Architecture Program
Supervisor: Assoc. Prof. Muteber ERBAY
2019, 115 Pages, 4 Pages Appendix

Appropriation is a concept that exists with the interaction between human-space. A person who appropriates the space can make his/her own identity and life felt in the space. This concept is mostly examined over home when the interior space is considered. However, with industrialization and urbanization, there are many places which are not defined as houses, but have the characteristics of a house and meet the housing needs of people. Retirement homes are one of these places. Research on this subject shows that in the near future the number of places such as retirement homes, nursing centres for old persons, rehabilitation centres will increase. For this reason, examination of appropriation concept in nursing homes that function as sheltering other than housing, as specific to the user and at room scale constitutes the main construct of this study.

The main aim of the study is to draw attention to the importance of appropriation in the space, to determine the ways in which the appropriation is performed as specific to the examination field and to question how the user's psycho-social, socio-cultural, socio-economic status, lifestyle, education level, pleasure and personal characteristics affect appropriation. The problem is discussed by identifying the user group, understanding its relationship with the space, identifying and analyzing their forms of appropriation in the form of a semi-structured interview with the identified group .

For this purpose, Trabzon Retirement Home Elderly Care and Rehabilitation Center and Trabzon Pavilion Retirement Home in Trabzon were examined, data were obtained by using observation, information gathering and semi-structured interview technique and it was tried to determine how the relationship between the elderly and the space was determined through appropriation. As a result of the study, it was pointed out that psycho-social needs should be met as well as physical needs while designing the interior design of retirement home rooms.

Keywords: Sheltering, Appropriation, Elderness, Retirement Home, Elderly-Space Concept

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Yaşlı için evin anlamı.....	16
Şekil 2. Dünyada 60 ve daha büyük yaştaki bireylerin nüfus içindeki oranı (%) 2015 yılı verileri	18
Şekil 3. Mekânda davranışı etkileyen faktörler	24
Şekil 4. Egemenlik alanına ilişkin davranış modeli	32
Şekil 5. Taslak kimlik kartının oluşturulması.....	60
Şekil 6. Kendilemenin sınıflandırılması	61
Şekil 7. Oda kimlik kartı ve bölümleri	69

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Yaşlanma süreçleri	7
Tablo 2. Gerontolojinin bir terim olarak ortaya çıkışı ve tarihi.....	9
Tablo 3. Yaşlılığın güncel sorunları ve nedenleri.....	12
Tablo 4. Dünyada ve Türkiye’de yaşlı nüfus oranları	18
Tablo 5. 2019 yılının huzurevi verileri	21
Tablo 6. Çalışmanın genel strüktürü.....	36
Tablo 7. Trabzon Huzurevi YBRM kimlik kartı	38
Tablo 8. Trabzon Huzurevi YBRM kat planlarında bulunan yatak odaları ve yatak odası tipleri	39
Tablo 9. Trabzon Huzurevi YBRM yatak odası planları.....	39
Tablo 10. Trabzon Köşk Huzurevi kimlik kartı	41
Tablo 11. Trabzon Köşk Huzurevi kat planlarında bulunan yatak odaları ve O2 tipi yatak odası planı	42
Tablo 12. Huzurevlerinde tespit edilen odalar.....	46
Tablo 13. Huzurevlerinde irdelenen odalar	47
Tablo 14. Trabzon Huzurevi YBRM 1. kat irdelenen odalar	48
Tablo 15. Trabzon Huzurevi YBRM 1. kat irdelenen odaların tefrişi.....	49
Tablo 16. Trabzon Huzurevi YBRM 2. kat irdelenen odalar	50
Tablo 17. Trabzon Huzurevi YBRM 2. kat irdelenen odaların tefrişi.....	51
Tablo 18. Trabzon Huzurevi YBRM 3. kat irdelenen odalar	52
Tablo 19. Trabzon Huzurevi YBRM 3. kat irdelenen odaların tefrişi.....	53
Tablo 20. Trabzon Köşk Huzurevi 1. bodrum kat irdelenen odalar	54
Tablo 21. Trabzon Köşk Huzurevi 1. bodrum kat irdelenen odaların tefrişi.....	55
Tablo 22. Trabzon Köşk Huzurevi zemin kat irdelenen odalar.....	56
Tablo 23. Trabzon Köşk Huzurevi zemin kat irdelenen odaların tefrişi	57
Tablo 24. Trabzon Köşk Huzurevi 1. kat irdelenen odalar	58
Tablo 25. Trabzon Köşk Huzurevi 1. kat irdelenen odaların tefrişi	59
Tablo 26. Trabzon Huzurevi YBRM'nin odalarına ait gözlemlenen kendileme biçimleri.....	64
Tablo 27. Trabzon Köşk Huzurevinin odalarına ait gözlemlenen kendileme biçimleri.....	66

Tablo 28. Trabzon Huzurevi YBRM 3-İ11 numaralı odanın kimlik kartı	70
Tablo 29. Trabzon Huzurevi YBRM 3-H2 numaralı odanın kimlik kartı.....	71
Tablo 30. Trabzon Huzurevi YBRM 3-İ7 numaralı odanın kimlik kartı	72
Tablo 31. Trabzon Huzurevi YBRM 2-G29 numaralı odanın kimlik kartı.....	73
Tablo 32. Trabzon Huzurevi YBRM 3-İ9 numaralı odanın kimlik kartı	74
Tablo 33. Köşk Huzurevi 103 numaralı odanın kimlik kartı.....	75
Tablo 34. Köşk Huzurevi 208 numaralı odanın kimlik kartı.....	76
Tablo 35. Köşk Huzurevi 212 numaralı odanın kimlik kartı.....	77
Tablo 36. Köşk Huzurevi 219 numaralı odanın kimlik kartı.....	78
Tablo 37. Köşk Huzurevi 308 numaralı odanın kimlik kartı.....	79
Tablo 38. Köşk Huzurevi 118 numaralı odanın kimlik kartı.....	80
Tablo 39. Köşk Huzurevi 119 numaralı odanın kimlik kartı.....	81
Tablo 40. Köşk Huzurevi 301 numaralı odanın kimlik kartı.....	82
Tablo 41. Huzurevlerinde oda bilgileri.....	88
Tablo 42. Yaşlıların demografik özellikleri	89
Tablo 43. Cinsiyete göre kendileme yapma oranları.....	90
Tablo 44. Yaş gruplarına göre kendileme yapma oranları	91
Tablo 45. Eğitim durumuna göre kendileme yapma oranları	92
Tablo 46. Mekân kullanım yılına göre kendileme yapma oranları	93
Tablo 47. Huzurevlerine göre odalardaki kendileme yapma oranları	94
Tablo 48. Oda niteliğine göre kendileme yapma oranları	95
Tablo 49. Mekân örgütlenmesi ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları	96
Tablo 50. Mobilya ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları.....	96
Tablo 51. Elektrikli eşya ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları.....	97
Tablo 52. Aksesuar(Görsel) ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları.....	97
Tablo 53. Aksesuar (İşlevsel) ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları.....	98
Tablo 54. Huzurevi-aksesuar(görsel) ki kare analizi.....	99
Tablo 55. Huzurevi-aksesuar(işlevsel) ki kare analizi.....	99
Tablo 56. Kişi Sayısı-aksesuar(işlevsel) ki kare analizi.....	100

SEMBOLLER DİZİNİ

- SPSS : Statistical Packages for the Social Sciences
TDK : Türk Dil Kurumu
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
YBRM : Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanoğlu var olduğundan beri kendini güvende hissetmek ve korunmak için bir mekâna ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçlarını karşılayacak en temel mekânları, çeşitli malzemeleri kullanarak, doğanın içinde oyarak, örterek ya da hayvanları taklit ederek ürettikleri barınakları olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde bu barınaklar eve dönüşmüştür. Ev; insanların özelliklerine, yaşam tarzlarına, yaş gruplarına göre farklı anlamları içinde barındırır. Yalnız yaşayan, çok çalışan, fazla seyahat eden, yaşadığı evde fazla vakit geçirmeyen, yaşam standartlarından dolayı çok sık ev değiştiren bir insan yaşadığı yerde paylaşım içinde olmadığından oraya barınma dışında başka anlamlar yükleyemez. Ancak yıllardır aynı evde yaşayan, zamanının çoğunu orda geçiren, ailesiyle ve sosyal hayatıyla yaşadığı yerde paylaşımları bulunan bir insan yaşadığı yere barınma dışında anısal değerler yükleyerek kendini oraya ait hisseder. İnsan yaşlandıkça bu anlam da katlanarak büyür. Bu yüzden yaşlıların yaşadıkları mekânla kurmuş oldukları bağ daha güçlü ve çok önemlidir. Yıllar geçtikçe yaşadıkları çevreye, mahalleye, eve, sahip oldukları eşyalara hatta bahçeye bile bağlılıkları artar. Onlar için ev çocuklarını yetiştirdikleri, birçok güzel anı birlikte paylaştikları, kendilerini güvende, rahat ve huzurlu hissettikleri yerdir.

Yaşlanma sadece fiziksel olarak meydana gelen bir durum değildir. Zamana ve toplumdaki topluma değişiklik gösterdiği söylenebilir. Eski dönemlerde yaşlının da içinde bulunduğu geniş aile yapısında endüstrileşme ve kentleşmeyle birlikte ailelerin kente göç etmesi, bireysel yaşamın ön plana çıkması, kadının iş hayatına girmesi gibi sebeplerle değişiklikler meydana gelmiştir. Moderniteyle birlikte geniş aile kavramı giderek parçalanmış yaşlı deneyimleri nemsizleşerek yaşlı statüsü zayıflamıştır (Arpacı, 2005; Hablemitoğlu ve zmete, 2010; Gürboğa ve Karakuş, 2015; Kalınkara, 2016).

Ekonomik nedenlerden dolayı evdeki her bireyin çalışma hayatına girmesi, yaşlının fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanamaması, bakım, barınma ve sosyalleşme sorunu yaşamasına neden olmuştur. Bu sorunları çözmek için yaşlılara yönelik her ülkede bir takım politikalar uygulanmaktadır. Yurtdışında yaşlı ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşam kalitesini artırmak amaçlı kurulan kurum ve kuruluşlar olarak yaşlı yurtları, yaşlı bakım evleri/merkezleri, gündüz bakım evleri, rehabilitasyon merkezleri sayılabilir. Ülkemizde ise

benzer hizmetleri vermeyi amaçlayan kuruluşlar huzurevleridir.

Teknoloji ve sağlıkla ilgili gelişmelerin yaşam kalitesini artırması, kadının çalışma hayatına katılması, hızlı kentleşme ve eğitim düzeyi gibi faktörler nedeni ile tüm dünyada doğum sayısında ve beklenen ölüm hızında azalma olmuş, yaşam beklentisi artmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı incelemelere göre insan ömrü her geçen yıl giderek artmaktadır. Bu durum, yaşlı nüfusunun artacağını göstermektedir (Kalınkara, 2016; WHO, 2018).

Yaşlı nüfusunun giderek artacak olması yaşlılara sağlanan hizmetlerde de artış olmasını gerektirmektedir. Bu tür mekânların sadece fiziksel ihtiyaçları değil aynı zamanda psiko-sosyal ihtiyaçları da karşılaması beklenmektedir. Yaşlıların kendi evlerinden ayrıldıktan sonra huzurevlerinin birçoğu için ömürlerinin son durağı olması nedeniyle, aidiyet duygusu hissedebilecekleri ya da yaratabilecekleri mekânların tasarımı da önem kazanmaktadır. Bu noktada çalışmanın genel çerçevesi yaşlılık kavramları, yaşlının barınma sorunu, yaşlının mekânla ilişkisi ve kendileme davranışını etkileyen etmenler üzerine çizilmiştir. İncelenen tezler kapsamında birçok çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır: Alkan (2008), 'Kullanıcı Faktörlerinin Huzurevi Tasarımına Etkisinin İncelenmesi' isimli tezinde yaşlıların kullanıcı gereksinimlerine bağlı olarak fiziksel ve psiko sosyal sorunlarını tespit etmiştir. Şahin (2015), 'Yaşlılık Algısı ve Yaşlılara Sunulan Kurumsal Hizmetler Farkındalığı Üzerine Bir İnceleme: Erzurum Örneği' isimli tezinde toplumun yaşlı algısını ölçmeyi hedeflemiştir. Sarı (2009), 'Türkiye'deki Huzurevlerinde Mekânsal Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi' isimli doktora tezinde yaşam kalitesi bileşenlerini belirlemeyi amaçlamış, yoğun kullanılan mekânların tespitini yaparak yaşlılara vakit geçirmek için çeşitli imkânların sunulması gerektiğini ortaya koymuştur. Çakır (2004), '65 Yaş Ve Üstü Kullanıcıların Fizyolojik, Psikolojik Ve Sosyo-Ekonomik Gereksinimlerine Göre Yaşlı Yurtları Tasarlama Kriterlerinin Belirlenmesi ve Diyarbakır Merkez Huzurevi'nde İrdelenmesi' isimli tezinde yaşlı barınma mekânlarının ihtiyaçları karşılar nitelikte tasarlanması gerektiğine vurgu yapmıştır. Huzurevlerinde yaşlılarla ilgili yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde genel olarak sağlık ve sosyoloji alanlarında araştırmalar görmek mümkündür. Barınma üzerine yapılan çalışmaların genelinde ise huzurevlerinin sosyal mekânlarının daha çok ele alındığı gözlemlenmiştir.

Ancak huzurevlerinde yaşlının barınma ve kendi başlarına kaldıkları mekân odalarıdır. Yaşlının fiziksel ihtiyaçların karşılanmasından sonra en önemli ihtiyacı, kendini yaşadığı yere ait hissetmesidir. Bu da yaşlının mekânı kendilemesiyle mümkündür. Çalışma kapsamında yaşlıların mekânı nasıl kendiledikleri, mekâna neler kattıkları birçok açıdan

irdelenmiştir. Birbirinin aynı olarak tasarlanan, standart mobilyaların sunulduğu huzurevi odalarında yaşayanların mekânı nasıl farklılaştırdığını görerek mekânda kendilemenin önemine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma alanında kendilemenin hangi yollara yapıldığı gözlem tekniği ile tespit edilmiş, elde edilen veriler doğrultusunda değişen kendileme modellerinin kişi özelinde nasıl değerlendirildiği yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile sorgulanmıştır. Böylelikle alanda tespit edilemeyen noktalar görüşmeyle tamamlanmaya çalışılmıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Sınırlılıkları

Barınma insanın en temel ihtiyaçlarından biridir. Bunun için insanlar mekânlara ihtiyaç duyarlar. Günümüzde huzurevleri yaşlılar için önemli barınma mekânlarıdır.

Yaşlılarla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, yukarıda da belirtildiği gibi barınma üzerine yapılan çalışmaların genel olarak sağlık ve sosyoloji alanında kalması mekân özelinde incelemenin önemini artırmaktadır. Çünkü fizyolojik ve psikolojik problemleri olan yaşlılar için mekân kavramı son derece önemlidir. Yıllar sonra kendi yaşadıkları evden ayrılıp bu kurumlara yerleşmek durumunda kalan yaşlılar, mekâna ve çevreye alışmakta güçlük çekmektedir. Şunu unutmamak gerekir ki, huzurevleri belki de yaşlılar için hayatlarının son yıllarını geçirecekleri mekânlardır. Bu nedenle psikolojik açıdan son derece önemlidir. Yaşlı-mekân arasındaki uyum sürecini minimuma indirmek, mutlu ve sağlıklı bir şekilde yaşamalarını sağlamak için yaşlıların huzurevi odalarına kendilerini ait hissetmesi gerekmektedir. Bu da mekânın kendilenmesiyle mümkündür. Çünkü kendileme insan ve çevre arasında oluşan bağın ortaya konmasında etkili bir öğedir.

Bu nedenle yaşlıları anlamak için yaşlıların bu mekânları nasıl kendiledikleri, mekâna neler kattıkları, huzurevlerinde bu sorunun tespiti önem kazanmaktadır. Huzurevi odaları mevcut donatılarıyla her ne kadar birbirinin aynısı olsa da, içinde yaşayan her yaşlı mekâna kendinden bir şeyler katar ve onu farklılaştırır. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda çalışmanın amacı mekânda kendilemenin önemine dikkat çekmek, inceleme alanı özelinde ise öncelikle kendilemenin hangi yollarla yapıldığını tespit etmek ve buna uygun tasarım önerilerinde bulunmaktır. Alt amaç olarak kullanıcının psiko-sosyal, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik durumu, yaşam tarzı, dünya görüşü, eğitim düzeyi, zevk ve kişisel özelliklerinin kendilemeyi nasıl etkilediğini de sorgulamaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme çalışmanın ilk bölümünde tespit edilen kendileme biçimlerini desteklemek amacıyla yapılmıştır.

Huzurevleri günümüzün barınma ihtiyacını karşılayan önemli kurumlardandır. Bazı nedenler yüzünden uzun süre yaşadıkları evlerden ayrılıp bu kurumlara yerleşmek durumunda kalan yaşlılar zamanlarının büyük çoğunluğunu burada geçirmektedirler. Yaşlılar mekânla diğer insanlara oranla daha fazla iletişim kurarlar. Mekân onlar için barınmanın dışında duygusal birçok anlamı içinde barındırır. Bu yüzden yaşlıların içinde buldukları ortama kendilerini ait hissetmeleri ve mekânı kendilemeleri, o mekânda fiziksel ve psikolojik olarak daha sağlıklı yaşamaları için gereklidir. Yaşlıların bu kurumlarda en çok vakit geçirdikleri yer kendi odalarıdır. Bu nedenle kendileme kavramı yaşlı odalarında irdelenmiştir.

Çalışma alanı olarak, zamanın kısıtlı olması nedeni ile tezin yapıldığı üniversitenin yer aldığı il içerisinde bulunan huzurevleri belirlenmiştir. Trabzon il sınırları içerisinde merkezde biri özel diğeri devlet olmak üzere iki adet huzurevi bulunmaktadır. Bu doğrultuda; Çamlık Mahallesi'nde bulunan Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile Soğuksu Mahallesi'nde bulunan Özel Trabzon Köşk Huzurevi çalışma alanı olarak belirlenmiş ve gerekli izinler alınarak bu huzurevlerindeki yaşlı odaları incelenmiştir.

Alanla ilgili gerekli yazışmalar başlatılmadan önce alanlar ziyaret edilmiş, yöneticileriyle görüşülmüş, yapılacak olan tezle ilgili bilgi verilmiştir. Gerekli izinlerin alınabilmesi için her iki huzurevinin de bağlı bulunduğu Trabzon Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile iletişime geçilmiş, belirlenen kurumların incelenmesi, fotoğraflanması ve yaşlılarla derinlemesine görüşme yapılabilmesi için yazışmalar başlatılmıştır. İl müdürlüğünün talebi üzerine konuyla ilgili literatür çalışmaları ve kullanılacak olan kaynaklar derlenerek dilekçeye eklenmiştir. Geri dönüşün uzaması nedeni ile iletişime geçildiğinde istenen izinlerin Ankara'dan gelen cevap doğrultusunda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından uygun görülmediği ve "Söz konusu yazının ekleri incelendiğinde araştırmacının yöntem olarak fotoğraflama tekniğini kullanacağı anlaşılmıştır. Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarında yapılan araştırma çalışmalarında ses ve görüntü kaydı alınmasına izin verilmemektedir. Bu nedenle araştırmanın uygulanması uygun görülmemiştir." ibaresiyle geri geldiği ifade edilmiştir (Ek-1). Bu süreç içerisinde literatür taraması ve çalışmanın uygulama modeli üzerinde çalışılmış ancak gelen yazı üzerine model yeniden kurgulanmıştır. Yeniden izinler için yazışmalar başlamış, bu defa fotoğraflama tekniği yerine gözlem tekniği, derinlemesine görüşme yerine de yarı yapılandırılmış görüşme kullanılacağı belirtilmiştir. Bu değişikliklerle birlikte bakanlıktan izin alınabilmiş

ve alan çalışması başlatılabilmıştır (Ek-2). Gerekli izinlerin alınması Temmuz 2017'den itibaren yaklaşık sekiz ay kadar sürmüş ve alan çalışması da gecikmiştir. Bu nedenle çalışmanın tamamında bu kurumların iç mekânlarına ait fotoğraf kullanılmamış sadece tanıtım kartlarında kendi sitelerinde yer alan yapı fotoğrafları kullanılmıştır. Ayrıca ses kaydı da yapılamayacağından derinlemesine görüşme tekniği yerine kurgulanan yarı yapılandırılmış görüşme de kısıtlı sayıda kişi ile not tutma tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Tezin en önemli sınırlılıkları fotoğraflama tekniğinin kullanılamaması ve istenilen kişilerle derinlemesine görüşmenin yapılamamış olmasıdır. Bu sebeple kendileme biçimleri gözlem tekniği ile tespit edilmiş, oluşturulan tablo içinden, en çok ve en az kendilemenin yapıldığı odalardan seçilen odalar analiz tablosu ile görselleştirilmiş, kısıtlı sayıda kullanıcı ile görüşme yapılmıştır.

1.3. Yaşlılıkla İlgili Kuramsal Çerçeve

Yaşlılık insanın varoluşundan beri olan bir kavramdır. Yaşamın son evresi olarak ifade edilen bu dönem geçmişten günümüze birçok tanımla açıklanmış, her toplumda farklı değer görmüş, günümüzde ise bir sorun olarak gündeme gelmiştir. Yaşlılıkla ilgili kuramsal çerçevenin belirlenmesi, yaşlılık ve yaşlanma kavramları, yaşlılık bilimi ve gelişim süreci, eski zamanlardan itibaren yaşlının toplum içindeki konumunun değişim süreci ve yaşlının güncel sorunlarının bilinmesi mekânın kendilenmesiyle yakından ilişkili olduğundan bu bölümde açıklanmıştır.

1.3.1. Yaşlılık ve Yaşlanma Kavramı

Yaşlı belli bir kronolojik yaşa ulaşan bireyin kendine yüklenen sorumlulukları tanımlama halidir. Yaşlanma canlının anne karnına düşmesiyle başlayan büyüme, gelişme evreleriyle birlikte ölüm anına kadar devam eden değişim süreci olarak tanımlanır. Bu evrede canlı yaşlanırken canlılık etkinlikleri giderek azalır ve ölümle birlikte yok olur. Yaşlanma sürecinde bireyin çevreye uyum yeteneği azalır, yaşam biçimi ve ihtiyaçları değişir. Yaşlılık insan yaşamının son evresi, hayatın sorgulandığı aşama ancak aynı zamanda öğrenme ve keşfetme süreçlerini içinde barındıran bir dönemdir. Yaşlılık sadece fiziksel olarak gerçekleşen bir olay değildir. Bu nedenle zamana ve toplumlara göre de farklılık

gösterir (Tufan, 2002; Hablemitoğlu ve Özmete, 2010; Gürboğa ve Karakuş, 2015; Kalınkara, 2016; URL-2, 2018).

Yaşlılık yaşının yaşadığı son evre olduğundan belli bir yaş sınırı yoktur. Yaşlanma ise bir süreçtir. Yaşlılığı yaşlanmadan ayıran unsurlardan en önemlisi belli bir yaşla sınırlandırılmamasıdır. Ülkelerin gelişmişliğine göre yaşlılık sınırı da uzamaktadır. Birçok kaynakta yaşlılık sınırı 65 yaş ve üzeri olarak kabul edilmiştir. Ancak yaşlılık olarak kabul edilen yaş dilimi, gelişen teknoloji ve tıp, bireyin kendine ve yaşamına verdiği değer artması ve buna bağlı insan ömrünün uzamasına göre değişiklik göstermektedir.

Neugarten'e göre genç-yaşlı sayısı giderek arttığından yaşam dönemleri arasında belirgin bir ayırım yapmak günümüzde oldukça zordur. Bu gruba kronolojik olarak yaşlanmış ama toplumsal ve sosyal hayattan kopmayan aktif yaşlılar girmektedir. Aktif yaşlılık yaşının yaşam kalitesinin artması için bütün fırsatların değerlendirilmesidir. Başarılı yaşlanma olarak da adlandırılabilir (Onur, 1995; Kalaycıoğlu vd., 2003).

Dünya Sağlık Örgütü 1963 yılında yaşlıların sağlık sorunları konusunda düzenlediği toplantıda yaş gruplarını 45-59 yaş arası orta yaş, 60-74 yaş arası yaşlılık, 75-89 yaş arası ileri yaşlılık, 90 ve üstü ise ihtiyarlık olarak belirlemiştir. 1980 de ise yaşlılığı 65 yaş üzeri değerlendirerek yaptığı sınıflamayı 65-74 yaş arası genç yaşlılık, 75-84 yaş arası orta yaşlılık, 85 ve üstü ise ileri yaşlılık olarak güncellemiştir. Bu sınıflandırmalar göz önünde tutulduğunda 1963 de yapılan değerlendirmede 60 yaş üzeri yaşlı olarak değerlendirilirken, 1980 de yapılan değerlendirmede 65 yaş üzeri yaşlı olarak değerlendirilmiş ve yaşlılık kategorilere ayrılmıştır. Bu da bize ömrün uzadığını her geçen gün yaşlı olarak tabir edilen yaş aralığının artacağını göstermektedir.

Schopenhauer yaşlılıkta deneyimlerin ve huzurun hâkim olduğunu ileri sürerken, Goethe ise yaşlılığı "Deneyimlerin zirveye ulaştığı bir dönemdir ve iyi uyum sağlayan yaşlı bu dönemi aktif bir şekilde geçirebilir." demiştir. Yaşlılıkla ilgili zıt görüşlere de rastlamak mümkündür. Aristoteles yaşlılığı bir hastalık olarak değerlendirirken Galen ise tam tersi görüştedir ve yaşlılığın doğal bir süreç olduğunu savunur (Kalınkara, 2016). Yaşlılıkla ilgili birçok farklı tanım bulunmakla birlikte, herkes tarafından kabul gören bir tanımı bulunmamaktadır. Çünkü yaşlılık bir süreç olarak ele alındığında farklı parametreler açısından değerlendirilmektedir ki, bu parametreler kronolojik, biyolojik, psikolojik ve sosyal yaşlanma olmak üzere dört ana başlık altında (Tablo 1) toplanmaktadır (Hooyman ve Kiyak, 1993; Onur, 1995; Kalınkara, 2016; Tufan, 2016).

Tablo 1. Yaşlanma süreçleri

Yaşlanma süreçleri	
Kronolojik yaşlanma	Takvim Yaşı/ Doğum Yaşı
Biyolojik Yaşlanma	Organların Fonksiyonlarındaki Yıpranma ve Tahribat
Psikolojik Yaşlanma	Geçmişe Özlem, Geleceğe Duyulan Güvensizlik vb.
Sosyal Yaşlanma	Sosyal İşlerdeki Yetilerinin Azalması

- Kronolojik Yaşlanma; geçen zamana göre birer yıllık birimler esas alınarak yapılan yaşlılık tanımıdır. Takvim yaşı ya da doğum yaşı olarak ifade edilir. Doğum ile başlayan ve yaşamın ilerlemesiyle geçen zamandır. Yaş kronolojik olarak artar ve yaşlanma önlenemez. Dünya Sağlık Örgütüne göre kronolojik olarak 65 yaş üstünde olan kişiler yaşlı olarak kabul edilmektedir. Ancak bu tanımlama insanların bu devredeki genel sağlık, fiziksel, ruhsal, zihinsel kapasiteleri ve becerileri gibi fonksiyonlarını tanımlamada yetersiz kalmaktadır (Akdemir vd., 2007; Kalıncara, 2016; Akan, 2017; Yerli, 2017; URL-1, 2018; URL-2, 2018).

- Psikolojik Yaşlanma; deneyimlerin artmasıyla meydana gelen davranışların ve çevreye uyum yeteneğinin yaşa bağlı olumsuz değişimlerdir. Yaş kronolojik olarak ilerler ve buna bağlı olarak bireyin çevreye uyum sağlamasında bir takım değişiklikler olur. Birey kendini psikolojik olarak kötü hisseder. Geçmişe özlem, geleceğe duyulan güvensizlik ortaya çıkar. Gerçekte biyopsikososyal yaşlanma kronolojik yaşa göre değil, bireylere göre farklılık göstermektedir. Jean Anouh'in de söylediği gibi; "İnsan ihtiyar olmaya karar verdiği zaman ihtiyardır." Bu nedenle yaşlılığın ne zaman başladığını kesin olarak belirlemek zordur. Fiziksel güç kaybıyla başlayan zorlanmalar, işlevsel kayıplar ve bedeninde değişen durumlara uyum sağlamada yaşanan güçlükler yaşlının ruhsal çöküntü yaşamasına neden olur. Her insan gibi yaşlı birey de anlaşılacak ister, anlaşılmadığını anlayınca öfkelenir ya da kırılır. Bu durum yaşlıya yalnızlık duygusu yaşatarak kendi kabuğuna çekilmesine neden olur ve yaşlının yaşam doyumu olumsuz olarak etkilenir (Akdemir vd., 2007; Kalıncara, 2016; URL-1, 2018).

- Biyolojik Yaşlanma; zamana bağlı olarak vücutta meydana gelen işlevsel bozukluklar ve bozulmalar olarak tanımlanır. İnsanın biyolojik yaşı vücut yaşı olarak da ifade edilir. Birçok farklı etken sonucunda yaşlıların biyolojik kayıpları farklılık

göstermektedir. Biyolojik yaşlanma diğer yaşlanma türlerine göre gözle görülebildiğinden daha kolay gözlemlenebilir (Arpacı, 2005; Kalıncara, 2016).

- Sosyal Yaşlanma; insan kronolojik olarak yaş aldıkça toplumun birçok alanında rolünün azaldığını fark eder ve kendini yetersiz hisseder. Toplumdan beklentileri farklılaşır. Daha özenli davranılması gereken bir dönemdir. Bu durum sosyal yaşlanma olarak adlandırılır (Kalıncara, 2016).

Görüldüğü gibi yaşlanmanın her bir aşaması kişiden kişiye göre farklılık gösterebilmektedir. Kronolojik olarak yaşlı denilen insanlar toplumda aktif olarak yer alıp çevreye yeterli uyum sağladığı takdirde psikolojik ve sosyal açıdan yaşlı sınıfına girmeyebilir. Tufan (2016)'a göre yaşlılık bütün boyutlarıyla ele alınıp değerlendirilmesi gereken bir süreçtir. Bu nedenle her insan yaşlanma sürecinde bu boyutları farklı biçimde yaşayacaktır. Yaşlanma sürecinin hızlı ya da yavaş olması bireyin yaşam biçimi, aktif olarak toplumda yer alması vb. gibi birçok nedene bağlı olabilir. İşte tüm bu yaşlanma süreçlerini ve birbirleriyle ilişkilerini inceleyen, multidisipliner bir bilim dalı olarak adlandırılan "Gerontoloji" günümüzde büyük önem kazanmış ve bu alanda yapılan çalışmalar artmaya başlamıştır.

1.3.2. Gerontoloji ve Gelişim Süreci

Gerontoloji yunanca 'yaşlı insan-old man' anlamına gelen Geront ve Fransızca 'logie- ilim' kelimelerinden türetilmiştir. Gerontoloji yaşlanmanın ve yaşlılığın bedensel, psikişik, sosyal, tarihsel ve kültürel yönlerini tanımlar, bunların değişimi ve birbirleriyle olan ilişkisini, yaşlanma süreçlerini çevreleyen yapıları inceler. Yaşlılık sürecinde zamanla meydana gelen değişimleri ve nedenlerini inceleyerek bunlara müdahale yolları arar. Gerontolojinin amacı, başarılı yaşlanma süreçlerinin çoğalmasına yardımcı olmaktır. İnsanları kendi beklentileri doğrultusunda daha kaliteli bir yaşlanma sürecine yönlendirmeyi hedefler (Tufan, 2015; Kalıncara, 2016; Tufan, 2016).

Gerontoloji yaşlanma sürecinin nasıl geliştiği, sebeplerinin neler olduğu ve yaşlanma süreçlerinin tek yönlü devam edip etmediği üzerine araştırmalar yapar. Bu soruların yanıtlarını ararken süreçleri inceler, bir takım teoriler geliştirerek incelemeler yapar ve gelecekle ilgili öngörülerde bulunur (Kalıncara, 2016; Tufan, 2016).

Gerontoloji teriminin ilk kullanılması 20. yüzyılın başında gündeme gelmiş, yapılan çalışmalarla yaşlılar için bakım evlerinin kurulması 20. yüzyılın ortalarında gerçekleşmiş,

bugün ise üniversitelerde okutulan bir anabilim dalı haline dönüşmüştür (Tablo 2). Türkiye’de sadece Akdeniz Üniversitesinde yer almaktadır. Kurucusu Prof. Dr. İsmail Tufandır.

Tablo 2. Gerontolojinin bir terim olarak ortaya çıkışı ve tarihi

1903	Terim, ilk kez Rus bilim adamı Elie Metchnikoff tarafından ortaya atıldı.
1938	İlk Gerontoloji dergisi Almanya’da yayınlandı.
1945	Gerontological Society of America ve National Advisort Committee Gerontology Depatment kuruldu.
1946	İngiltere’de Nuffield Foundation kuruldu.
1954	Sosyal Gerontoloji kavramı literatüre girdi.
1958	Fransız Gerontoloji Birliği kuruldu.
1950-1970	Sosyal Bakım Evleri kuruldu.
1950-1970	Leonard Hayflick tarafından Biogerontology kavramı ileri sürüldü.
1974	Amerika’da ilk düşkünler evi açıldı.
1988	Türkiye’de Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği(YASAD) kuruldu.
2000	Hacettepe Üniversitesinde Geriatrik Araştırma Uygulama Merkezi kuruldu.
2003	TÜRYAK Yaşlılık Konseyi Derneği kuruldu.
2006	Ulusal sosyal ve uygulamalı Gerontoloji Derneği kuruldu.

Günümüzde yaşlı bakımına ilişkin birçok kurum ve kuruluş açılmakta kendini yenilemekte ve gelişmektedir. Akademik anlamda bu alanda çalışmalar yapılmakta, üniversitelerde bu alanla ilgili bölümler açılmakta ve günden güne yaşlılıkla ilgilenen alanların sayısında artış görülmektedir.

1.3.3. Geçmişten Günümüze Yaşlılık

Yaşlılık herkesin yaşayacağı doğal ve evrensel bir oluşumdur. Yaşanılan toplum ve kültür yaşlılık sürecine etki ettiği gibi yaşlının konumuna da etki eder. Yaşlılık tüm toplumlar tarafından düşkünlük dönemi olarak değerlendirilir. İkel dönemlerde hayat şartlarının zorluğundan ve yaşlı nüfusunun az olmasından dolayı yaşlıları konu alan çalışmalara 19. yüzyılda rastlanmaktadır. Yaşlılığı konu edinen ve 1960'lara kadar kalan ilk antropolojik çalışma 1946 yılında yayınlanan Leo W. Simmons'un "The Role of The Aged in Primitive Society" dir. Bu çalışma bir rapor niteliğindedir ve yaşlıların ilkel toplumdaki

statüsü ve tedavi biçimlerini konu edinmiştir (Emiroğlu ve Aydın, 2003; Konak ve iğdem, 2005; Alkan, 2008).

Bazı ilkel toplumlarda yaşlılar deneyimlerinden dolayı siyasi örgütlerde, dinsel düzenlemelerde söz sahibi olurken bazı toplumlarda ise ayak bağı olarak görölmüştür. Bu yüzden çoğu ilkel toplumda üretime katkı sağlayamadıkları ve tüketimi artırdıkları için yaşlılar diri diri toprağa gömülmüş, bazen de terk edilmişlerdir. Çünkü yaşlılar bulunduğu aile ve toplum için yük durumundadır. İkel dönemde birçok toplum yaşlı insanlara üretim yaptıkları sürece saygı göstermiş, ancak güçsüzleşip yavaşladıklarında onlardan kurtulmuşlardır (Konak ve iğdem, 2005; Alkan, 2008; Kalınkara, 2016, Tufan, 2016).

Geleneklerini koruyan toplumlarda ise yaşlının yüksek bir statüsü vardır. Yaşlı bir sorun olarak görölmemekte, aksine deneyiminden ötürü bilge konumundadır. Bu toplumlarda aile ve akrabalık bağları güçlüdür. Geniş aile kavramı vardır ve aile üyeleri hep birlikte yaşamaktadır. Aileyi yöneten kişi ise ailenin en yaşlısıdır (İmamoğlu, 1991; Konak ve iğdem, 2005).

Çağdaş toplumlarda yaşlının statüsü daha düşüktür. Hızlı sanayileşme ve kentleşme sonucu her alanda hızlı değişmeler olmuştur. Köyde hâkim olan tarımsal yaşamdan kent ve sanayi düzenine geçiş geniş aileleri çekirdek aileler halinde bölünmeye zorlamış, aileler parçalanmış ve kente göçler başlamıştır. Aile yapısındaki değişmeler, geleneksel toplumlarda çocuklarıyla bir arada olan yaşlıları modern toplumda çocuklarından bağımsız yaşama durumuna getirmiştir. Bütün bunların sonucunda yaşlının ailedeki yeri ve ilişkileri önemli değişikliklere uğramıştır. Geleneksel toplumda yaşlının sahip olduğu statü ve saygınlık modern toplumda etkisini kaybederek zayıflamıştır (Koşar, 1996; Konak ve iğdem, 2005; Kalınkara, 2016).

Ülkemizde geniş aile kavramının yok olması ile yaşlının bakım sorunu, ekonomik ve toplumsal sorunları ortaya çıkarmıştır. Günümüzde bütün bu sorunlara ek olarak yaşlının saygınlığını yitirmesi ve artık söz sahibi olamamasıyla birlikte toplumsal açıdan da söz gençlere devredilmiştir (Koşar, 1996; Tufan, 2002; Konak ve iğdem, 2005).

1.3.4. Yaşlılığın Güncel Sorunları

Hızla değişen yaşam koşulları, göç, kadınların çalışma hayatına girmesi, küreselleşme süreci, çekirdek aile yapısına geçiş vb. etkenler toplumun sosyal hayatında değişimlere neden olmaktadır. Yaşlılar da bu süreçten en çok etkilenen gruplardan biridir (Kalınkara, 2016, Tufan, 2016).

Yeni doğmuş bir bebeğin gelişiminde olduğu gibi yaşlılarda da fiziksel ve psikolojik değişmelerle birlikte ihtiyaçları öncekilere göre değişiklik göstermekte, alışkanlık ve davranışları farklılaşmaktadır. İleri yaşlarda bireyin üretkenliğini kaybetmesiyle birlikte sosyal statü ve rol kaybı yaşaması, çeşitli hastalıklarla baş etmeye çalışması, bakımını üstlenecek aile bireylerinin çalışma hayatı içinde yer almaları ve ekonomik nedenlerden dolayı yaşının sorumluluğunu üstlenememesi buna bağlı olarak bireyde oluşan psikolojik sorunlar yaşlılığı bir problem olarak bize sunulmaktadır. Yaşlı nüfusunun giderek artması bu sorunların da artmasına neden olmaktadır (Tufan, 2002; Arpacı, 2005; Kalınkara, 2016).

Yaşlının yaşamış olduğu ülkenin uyguladığı yanlış politikalar da yaşlının sorun yaşamasına neden olmaktadır. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda yaşlı, sadece ailesinin bakmakla yükümlü olduğu bireysel ya da ailevi bir sorun değil aynı zamanda toplumun ve devletin de bakmakla yükümlü olduğu toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Tufan, 2002; Kurt, 2008; Kalınkara, 2016; Tufan, 2016).

Ülkemizde yaşlılığın güncel sorunları olarak aile yapısının küçülmesiyle meydana gelen barınma sorunu, kadının çalışma hayatına girmesiyle meydana gelen bakım sorunu, bireyin toplum tarafından giderek yalnızlığa itilmesiyle oluşan sosyalleşme sorunu ve buna bağlı olarak meydana gelen psikolojik sorunlar, biyolojik ve fizyolojik yaşlanmanın getirdiği bedensel problemlerden dolayı meydana gelen sağlık sorunları, yaşlının emekli olması ile gelirinin azalması ya da emekli olabileceği bir işinin olmaması nedeniyle meydana gelen ekonomik sorunlar sayılabilir. Yaşlılığın güncel sorunları ve nedenleri irdelendiğinde 6 başlık altında toplamak mümkündür (Tablo 3) (Tufan,2002; Arpacı, 2005; Hablemitoğlu ve Özmete, 2010; Kalınkara,2016; URL-1, 2018).

Tablo 3. Yaşlılığın güncel sorunları ve nedenleri

YAŞLILIĞIN GÜNCEL SORUNLARI	SORUNLARIN NEDENLERİ
Sosyalleşme Sorunu	<ul style="list-style-type: none"> • Aile ile iletişimin zayıflaması • Yaşlının toplumdaki itilmesi • Kuşaklar arası çatışmalar
Bakım Sorunu	<ul style="list-style-type: none"> • Kentleşme ve Modernleşme • Kadının iş hayatına girmesi • Bireysel yaşamın artması • Yaşlının Aile İçindeki Rolünün Azalması
Psikolojik Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> • Yalnızlık • Terk edilmişlik hissi • Çevreye uyum sağlamakta güçlük çekme • Ölüm korkusu • Kendini işe yaramaz hissetme
Sağlık Sorunu	<ul style="list-style-type: none"> • Romatizma • Felçler • Görme problemleri • Reflekslerde zayıflama • Kas hastalıkları vb. • Fiziksel yaşın ilerlemesiyle ortaya çıkan problemler
Ekonomik Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> • Emeklilikle birlikte maddi gelirin azalması • Sağlık harcamalarına ayrılan gelirin artması
Barınma Sorunu	<ul style="list-style-type: none"> • Kendine yetemeyen yaşlının kendi evini bırakıp çocuklarında barınmak durumunda kalması • Bireysel yaşamın artması sonucu kendine yetemeyen yaşlının kurumlarda barınmak durumunda kalması

• **Sosyalleşme Sorunu:** Yaşın ilerlemesiyle birlikte, geniş aile üyelerinin yaşlıya yeteri kadar ilgi göstermemesi, yaşlıya karşı sorumlulukların azalması veya bir şekilde topluma devredilmesi sonucu yaşlı kendini yalnız hissederek kendi içine döner. Emekli olmasıyla birlikte işe yaramama duygusu, yaş farkından dolayı kuşaklar arası çatışmalar, teknolojiye ayak uyduramama, eş ya da yakın arkadaşlarının ölümü gibi nedenlerden ötürü yaşlı toplumdaki uzaklaşır. Çevresinde olan insanlarla iletişimi gittikçe azalır. Sosyal olarak yalnızlaşan yaşlı yaşamdan zevk almaz ve çekilmez bir hayat sürmeye başlar (Arpacı, 2005; Kurt, 2008).

Fiziksel etkinliğin yanında psikolojik ve zihinsel değişiklikler, gelirin azalması, güven duygusunu yitirme gibi sebeplerle yaşlılar toplumsal yaşama daha az dâhil olmaya başlarlar. Bunun yanı sıra toplum tarafından da dışlanırlar. Böylece yaşlının sosyal katılımı giderek yok olur. İnsanın yaşama tutunup devam edebilmesi için sadece maddi ihtiyaçlarının

karşılanması yeterli değildir. Aynı zamanda manevi yönden de beslenmesi gerekir. Yaşlılık çok yönlü bir olgu olduğundan yaşlılığın algılanışı toplumdan topluma değişiklik gösterebildiği gibi aynı toplum içinde de farklılık gösterebilir (Arpacı, 2005; İçli, 2010; Kaçan vd., 2018).

- **Bakım Sorunu:** Bakım sorunu hızlı kentleşme ve modernleşmeyle birlikte kadının iş hayatına girmesi, ailelerin küçülmesi ve bireysel yaşamın gün geçtikçe artması, yaşlının aile içindeki rolünü gün geçtikçe kaybetmesiyle birlikte giderek artmaktadır. Yaşlılık modernleşmeyle birlikte geleneksel dönemdeki ağırlığını kaybetmiş ve gittikçe büyüyen bir sorun olarak gündeme gelmeye başlamıştır. Geleneksel toplumlarda yaşlı bakımı aile tarafından yapılır. Yaşlının sorumluluğu eşinde ve çocuklarındadır. Bu durumun dışında yaşlı bakımları ülkemizde ve daha pek çok ülkede kurumlar tarafından yapılmaktadır (Karahan ve Güven, 2002; Çohaz, 2010; Arpacı, 2015; Kalıncara, 2016).

- **Psikolojik Sorunlar:** Her insanın günlük hayatında psikolojik sorunları olabilir. Ancak yaşlılar emekliliğe geçişle birlikte başlayan yalnızlık duygusu ve işe yaramama hissiyle içe kapanırlar. Yaşlılık durumunu kabul edememe, çevre tarafından terkedilmiş hissetme, ölüm korkusu, işe yaramadığını düşünme vb. duygu durumları yaşlının psikolojisini olumsuz yönde etkileyerek yaşlıyı depresyona sürükler. Yaşadığı evden ayrılmak durumunda kalan yaşlılar da psikolojik olarak bu durumdan olumsuz etkilenirler (Sütölük vd, 2004; Kalıncara, 2016). Çünkü yaşadıkları ev onların hayatında büyük bir yer kaplamaktadır. Oradan ayrılmak durumunda kalmak bir yaşlı için her şeyini kaybetmekle eş değer olabilmektedir.

- **Sağlık Sorunu:** Yaşın ilerlemesiyle birlikte bireyde kalıcı sağlık sorunları meydana gelebilir. Yaşlanma her ne kadar doğal bir süreç olarak görünse de sağlıklı beslenme, spor gibi aktivitelerle bu sürecin yavaşlatıldığı uzmanlarca kanıtlanmıştır. Sağlık sorunları yaşlının günlük hayatını önemli ölçüde etkiler. Bu dönemde sıklıkla görülen ve mekân tasarımı yapılırken değerlendirilecek hastalıklardan bazıları; romatizma, felçler, görmede zayıflama, reflekslerde zayıflama, kas hastalıkları gibi hastalıklardır. Yaşlılıkla birlikte duyular zayıflar, zihinsel rahatsızlıklar meydana gelir. Bahsedilen hastalıklar sonucu yaşamsal faaliyetler başarılı bir şekilde yürütülemez ve bakıma muhtaç olma durumu söz konusu olur. Bu durum yaşlıyı psikolojik olarak sıkıntıya sokar. Sağlık problemleri nedeniyle zamanla yaşlının yaşam alanı kısıtlanır; bir konut, bir oda hatta bazen bir yatakla sınırlı kalır (Karahan ve Güven, 2002; Kalıncara, 2016).

- Ekonomik Sorunlar: Yaşamın giderek pahalılaşmasıyla birlikte yaşlıların en önemli sorunlarından biri de ekonomik sorunlar olmuştur. Emeklilikle birlikte maddi gelirin azalması, ya da aile ihtiyaçlarını sağlayan bireyin vefatıyla birlikte gelirin azalması yaşlıyı günlük ihtiyaçlarını karşılayamama durumuna getirir. Ekonomik yetersizlikten dolayı yaşam standartlarındaki düşüş bireyi psikolojik olarak da etkiler.

Güçsüzlük, ruhsal ve bedensel yorgunluk, beslenme bozuklukları ve yaşlılık hastalıkları ekonomik sorunlarla birleştiğinde bu durum yaşlı için gittikçe zorlaşan bir hal alır. Sağlık harcamaları ve barınma için ayrılan miktarın yüksekliği, gelirlerinin beklenenden yetersiz kalmasına ve pek çok yaşlının kentlerde yoksulluk sınırının altında yaşamasına yol açmaktadır. Kentlerde yönetimlerin yapacağı düzenlemelerle, sosyal yardımlar çeşitlendirilerek artırılabilir. Sağlıklı yaşlılar için ek gelir sağlamak amacıyla çeşitli iş olanakları sunulabilir (Arpacı, 2005).

- Barınma Sorunu: Yaşlılık döneminde meydana gelen fizyolojik, psikolojik ve biyolojik değişiklikler yaşlının günlük aktivitelerini yerine getirmesini engeller. Güçte azalma, harekette yavaşlama, işitme ve görme kayıpları, unutkanlık vb. birçok rahatsızlıklarla karşılaşan yaşlılar için mekânda özel düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu tür ortamlar sağlanmadığı takdirde yaşlılar kendini güvende hissetmez. Bu tür durumlarda yaşlının sürekli ailesi tarafından gözlemlenmesi gerekmektedir. Ancak günümüz barınma koşullarında bu durum pek mümkün görünmemektedir. Günümüzde evdeki bireylerin çalışıyor olması, konutların küçülmesiyle birlikte yaşlıya uygun yaşam alanı sağlayan bir barınma mekânının sağlanamaması, çocukların il dışında yaşaması gibi sebeplerle yaşlı ya yalnız ya da kurumlarda yaşamaktadırlar. Yaşlının bir evde yalnız yaşaması da bazı olumsuz durumlara zemin hazırlayabileceğinden günümüzde hem yaşlılar hem de yakınları tarafından kurumlar barınma ihtiyacı için daha çok tercih edilmektedir (Kalınkara, 2010; Türel, 2011; Arpacı, 2015; Kalınkara, 2016; Zorlu, 2017).

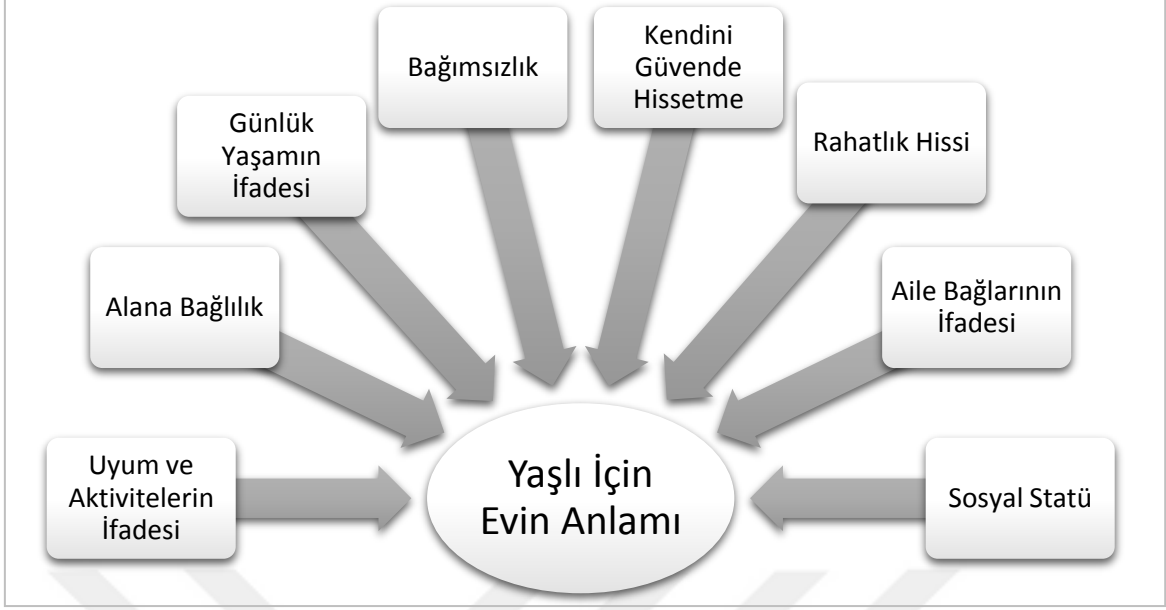
1.4. Yaşlılık ve Mekân Kavramı

Yaşlılığın güncel sorunları tek tek incelendiğinde hepsinin mekân kavramı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Sadece barınma değil, sosyalleşme, bakım, psikolojik, sağlık, ekonomik sorunların hepsi mekân ile ilişkilidir. Yaşlının sosyalleşeceği, bakımının yapılacağı, kendisini iyi hissedeceği, daha sağlıklı yaşayacağı ve tabi ki barınacağı yerdir

mekân. Elbette ki bu mekânın istenildiği gibi oluşturulması ya da korunması için de ekonomik sorunların aşılması gereklidir.

Mekân sadece fiziksel ve psiko-sosyal ihtiyaçların karşılandığı bir yer olmamakla birlikte, aynı zamanda yaşlılar için duygusal anlamları da içinde barındıran bir yerdir. Çünkü mekân ve insan her zaman iletişim halindedir. Aynı mekânda zaman geçirdikçe insanın ruhu mekâna yansiyarak mekânın ruhunu oluşturur. İnsanların en çok vakit geçirdikleri mekân kendi evleri olduğundan mekân ruhunu ev ile eşleştirmek daha olasıdır. Mekân ruhuyla ilgili birçok görüş vardır. Bachelard (1996)'a göre ev, insan ruhunu anlamının ve çözmenin bir yoludur. Çünkü insan ruhunu yaşadığı yere yansıtır. Tasarımcı bilinçli olarak mekânı insanla arasında iletişim aracı olarak kullanabilir (Beyazitoğlu, 2009). Martin (2002)'e göre ise iyi bir mekân tasarımı ortaya koymak için fonksiyonellik ve estetik göz ardı edilmemelidir. Ancak bu şekilde insan ve mekân arasında bir iletişimden bahsetmek mümkün olur. Polanyi (1962, 1966) ise bu iletişim sonucu ortaya çıkan mekân ruhunun anlatılamayan ancak algılanarak davranışa yansıyan yönünden bahsetmiştir. Zastrow (2013)'a göre insanın mekânda görmek istediği şey oradaki davranışlarıyla, varoluş biçimiyle ilgilidir. İnsan var olduğundan beri barınma ihtiyacı hisseder. Yaşam boyunca da barındığı yeri bir kale gibi görür ve kendini güvenceye alır. Bu süre zarfında evin anlamı yaş gruplarına göre bireylerde farklılıklar gösterebilir. Genç bir insan okul, iş vb. gibi nedenlerle çok sık ev değiştirip bu durumdan rahatsızlık duymazken yaşlılar için aynı durum geçerli değildir (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010). Yaşlılar için en önemli ve anlamlı olan mekân evleridir. Ev onlar için rahat ettikleri, bağımsız ve özgür oldukları, ailesiyle birlikte yaşadığı, anılarını biriktirdiği, birçok duyguyu içinde barındıran bir yerdir ve orayı bu anlamda terk etmek hatta değiştirmek ya da dönüştürmek bile istemez. Çünkü her bir eşyanın her bir odanın onun için farklı anlamları vardır. Ev, bütün samimiyetle duygu bütünlüğünün, huzurun ve rahatlığın keyfinin yaşandığı, aidiyet duygusunun fazlasıyla hissedildiği yerdir. Evde aile ile paylaşılan her güzel ve anlamlı an yaşlının aidiyet hissini daha da güçlendirerek mutlu bir yaşam sürmesini sağlar. Ev bu nedenle çok özeldir.

Bütün bunlarla beraber yaşlı için ev bağımsızlığın yanında günlük rutin, alana bağlılık, uyum, güven, rahatlık duygusu, aile bağı ve sosyal statü gibi anlamlar da taşımaktadır (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010) (Şekil 1).

Şekil 1. Yaşlı için evin anlamı

Zamanla yaşın ilerlemesi, yalnızlık ve birtakım fiziksel sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte yaşadıkları mekân yaşlılara hitap edemez hale gelir. Gün geçtikçe yalnızlaşan yaşlıya eskiden ailesiyle bir arada olduğu mekân büyük gelmeye başlar. Yaşadığı fiziksel rahatsızlıklar nedeniyle mekânın temizlenmesi ve bakımı çok zahmetli bir hal alır. Rahatlıkla kullandığı birçok eşyayı kullanma ve onlara erişme konusunda sorunlar yaşar. Bu sorunların giderilmesi ve yaşlının yerinde yaşlanması mimarinin de alanına girmektedir. Bunun dışında yaşadığı mekânın yaşlı için başka anlamları da vardır. Mekân kullanıcı için anlam taşımaya başladığında benimsenmiş demektir. Yani mekân kendileme yapıldığında benimsenmeye başlar. Eğer bahsedilen sorunlara yönelik çözümler geliştirilmezse yaşlı kendi evinde yaşayamaz duruma gelir. Yaşlının ihtiyaçlarını karşılayacak kimse olmadığında da hayatının geri kalanına kurumlarda devam etmesi kaçınılmaz olur. Yıllardır alıştığı yerden kopmak durumunda kalan yaşlı için yeni bir yere alışmaya çalışmak oldukça zordur. Zaten zor olan bu durumu daha da güçleştirmemek adına kurumların kullanıcı gruba özel tasarlanması, hem fizyolojik hem psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması, bu mekânların ev sıcaklığında olması alışma sürecini kısaltmaya ve yaşlının yaşam kalitesini de artırmaya yardımcı olur.

Peck (1996) huzurevleriyle ilgili yaptığı bir çalışmada, bu mekânların kullanıcılarla olumsuz duygular hissettirdiğini tespit etmiş ve bu mekânların daha hassas tasarlanması

gerektiğine değinmiştir. Pakdil (1992) ise huzurevlerindeki mekân boyutlarının kullanıcıyı olumsuz etkilediğini ileri sürerek daha sıcak ve samimi bir ortamın yaşlılara iyi geleceğini savunmuştur.

1.4.1. Yaşlılık Bakımına İlişkin Hizmetler

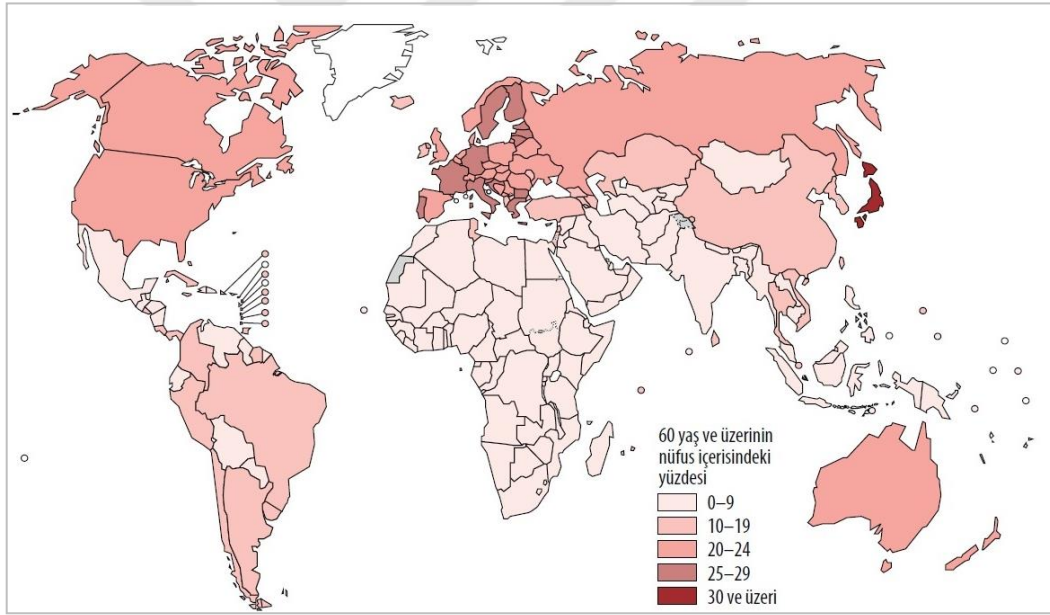
20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünya demografik bir değişim süreci içine girmiştir. Yaşlı nüfusun giderek artması beraberinde yaşlılara sunulan hizmetlerin iyileştirilmesini getirmiştir. Yaşlılara sunulan hizmetler birçok alanda sağlanmaktadır. Bunlardan bazıları barınma hizmetleri, sağlık hizmetleri, çalışma yaşamı ve ekonomik sorunlara ilişkin hizmetlerdir. Bu hizmetler çoğaltılabilir. Ancak tez kapsamında barınma mekânları üzerinde durulacağından barınma hizmetleri detaylı bir şekilde irdelenmiştir.

Madrid Uluslararası Eylem Planında yaşlıların daha iyi olanaklara sahip olması için gerekli çevrelerin oluşturulmasının önemine vurgu yapılmıştır. Yaşlı nüfus artışı ilk olarak gelişmiş ülkelerde başlamıştır. Doğum oranlarının azalması, yaşam süresinin uzaması ve nüfusun yaşlanma hızı yaşlı nüfus artışını etkileyen önemli faktörlerdir. Dünyada doğum oranları hızla azalmaya devam etmektedir. Kadın başına düşen çocuk sayısı 20. yüzyılın ortalarında 5 iken 21. yüzyılın başlarında 2,5'e düşmüştür. Yaşam süresinin uzaması; kaliteli yaşam sürme, sağlıklı beslenme, çevresel etmenlerin iyileştirilmesi, hastalıklara çözüm bulunması gibi pek çok etmene bağlıdır. Gelişmiş ülkelerde yaşlılığın başlangıcı 75 yaş olarak belirlenmiştir. Günümüzde en yaşlı nüfusa sahip ülke ortalama 80 yıllık ömürle Japonyadır. Kanada, İsveç, İsviçre, Hollanda, İngiltere, Fransa, İtalya ortalama 79-78 yıllık bir ömürle Japonya'yı takip etmektedir. Yapılan analizlerde Dünyada 2012 yılında yaşlı nüfus oranı %8, 2015 yılında %8,5 olduğu tespit edilmiştir. 2030 yılında bu oranın %12'ye 2050 yılında ise %16,7'ye çıkacağı öngörülmektedir. Bütün bu gelişmelerle birlikte Türkiye'de de durum dünyanın genelinden çok farklı değildir. TÜİK tarafından yapılan araştırmalar neticesinde 2013 yılında Türkiye'deki yaşlı nüfus oranı %7,7 iken 2017 yılında bu oran %8,5'e yükselmiştir. 2030 yılında bu oranın %10,2'ye 2040 yılında %16,3'e 2060 yılında %22,6'ya, 2080 yılında ise %25,6'ya çıkacağı öngörülmektedir (Arpacı, 2005; Özmete ve Hussein, 2017; URL-3, 2018)(Tablo 4).

Tablo 4. Dünyada ve Türkiye’de yaşlı nüfus oranları

Dünyada’ki Yaşlı Nüfus Artış Oranları(%)		Türkiyede’ki Yaşlı Nüfus Artış Oranları(%)	
2012	8	2013	7,7
2015	8,5	2017	8,5
2030	12	2023	10,2
2050	16,7	2030	12,9
		2040	16,3
		2060	22,6
		2080	25,6

Bu bilgiler doğrultusunda Dünya Sağlık Örgütü’nün 2015 yılında yayınladığı yaşlı nüfus oranının Dünya genelindeki dağılımı içerisinde Türkiye’deki 60 yaş ve üzerinin nüfus içerisindeki yüzdesi %20-24 aralığında olduğu görülmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Dünyada 60 ve daha büyük yaşta bireylerin nüfus içindeki oranı (%) 2015 yılı verileri (Özmete ve Hussein, 2017)

Toplumdaki her birey gibi yaşlılar da günlük yaşamının bir kısmını konutta geçirmektedir. Kullanıcı grubun yaşlı olduğu göz önüne alındığında konut tasarımlarının yaşlıyı toplumdan izole etmeyecek şekilde yapılması gerekir (Boylu, 2013; Aydın vd., 2017). Yaşlılığın getirdiği fiziksel ve fonksiyonel yetersizlikler nedeniyle yaşlının fiziksel bakımdan yeterli konutlarda yaşaması gerekmektedir. Ancak birçok konutta bu imkân

sağlanamamaktadır ve yaşlılar sorunlar yaşamaktadır. Ekonomik nedenlerden dolayı bazı yaşlılar ise daha düşük standartlı konutlarda yaşamaktadır. Bu konutların sağlıklı olmayan yaşam koşulları içerdiği bilinmektedir (URL-5, 2018). Konut koşulları ya da güvensizlik nedeniyle yaşlılar çevrelerindeki insanlarla bir araya gelmek istemezler. Bu gibi nedenlerden dolayı yaşlının evinde sağlıklı ve güvenli bir şekilde yaşaması için konutların fiziksel ve fonksiyonel açıdan yeterli konuma getirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde yaşlı bakımından öncelikli olarak ailenin sorumlu olduğu görülmektedir (Özmete ve Hussein, 2017). Aile çeşitli nedenlerden dolayı yaşlıyla ilgilenemeyecek durumdaysa devlet tarafından yaşlılara sunulan barınma ve bakım imkânları bulunmaktadır. Yeni düzenlemelerle birlikte yaşlılar kendi evlerinde mobil hizmet imkânından da faydalanabilmektedir. Ayrıca devlet güvencesi altında olan yaşlı hizmetlerinde düzenlemeler belli ilkeler doğrultusunda ortaya konmaktadır. Bunlar;

- Yaşlının alıştığı aile ortamında bağımsız yaşamasını sağlamak için yardım ve destek hizmeti sağlamak
- Tek başına yaşayamayacak yaşlılar için onları toplumdan izole etmeyecek daha korunaklı mekânlar sağlamak
- Bireysel gereksinimleri karşılayacak çözümler sunmak ve olanaklar sağlamak
- Yaşlı ve ailesini bir bütün olarak düşünmek ve ona göre hizmetler sunmak
- Toplumun yaşlı sorunu bakımı ve refahı ile ilgili bilgilendirerek, toplumsal ayrımcılığı giderici çözümler bulmak ve yaşlıyı topluma kazandırmak
- Yaşlıya sunulan hizmetlerin uzmanlar tarafından yürütülmesini sağlamak
- Kurumlarda yaşayan yaşlıların aktif rol almalarını sağlamaktır.

Bu ilkeler dikkate alınarak sosyal hizmet alanları geliştirilebilir (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010).

1.4.1.1. Türkiye’de Yaşlı Hizmetleri

Yaşlı nüfusun giderek artacak olması aileler, sosyal kurumlar vb. üzerinde büyük baskıları da beraberinde getirmiştir (Zıplar, 2015). Ülkemizde yaşlıların devlet tarafından korunması 1982 anayasasıyla garanti altına alınmıştır. Türkiye’de yaşlılara yönelik hizmetler, yerel yönetimler ile götürülen Sosyal Hizmetler Aile ve Sosyal Politikalar

Bakanlığınca verilen sosyal hizmetler ile sivil toplum ve özel kuruluşlarca götürülen hizmetler olarak değerlendirilmektedir (URL-4, 2018).

Türkiye’de yaşlılık alanındaki çalışmalar 2000’li yıllarda hızlanmaya başlamış, bakım hizmetleri geliştirilmiştir. Kalkınma bakanlığı tarafından 2007 yılında hazırlanan Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı’nda uzun süreli bakım imkânı için eylemler belirlenmiştir. Bu eylem planında yaşlıların yerinde yaşlanmaya devam edebilmesi için evde yaşlanmaya teşvik edilmesinin önemi vurgulanmıştır. Yaşlıların bağımsız da yaşayabilecekleri tasarımlara vurgu yapılmış, konutların ve yaşama mekânlarının yaşlılara uygun tasarlanması gerektiğine değinilmiştir. Yalnız yaşamayan yaşlıların bakımının sağlanabilmesi için bakan aile fertlerine destek verilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Verilen ve verilecek olan hizmetlerin sürekliliği amaçlanmıştır (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010; URL-5, 2018).

Ülkemizde kurum bakımı ön plandadır. Türkiye’de yaşlılar için hizmet veren kurumlar arasında huzurevi, yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi, yaşlı bakım evleri ve yaşlı dayanışma merkezleri bulunmaktadır (Arpacı, 2005). Günümüzde ise “Yaşlı Tatil Köyü”, “Yaşlı Köyleri”, “Sağlıklı Yaşam Köyü” adı altında yaşlılara yönelik projeler hayata geçirilmeye başlanmıştır (URL-10, 2019; URL-11, 2019; URL-12, 2019; URL-13, 2019).

Huzurevleri belli bir ücret karşılığında belli bir yaşı geçmiş yaşlıların bakımını üstlenen kurumlardır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununca yapılan tanıma göre ise muhtaç yaşlı kişileri huzurlu bir ortamda korumak ve bakmak, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Kendi günlük ihtiyaçlarını karşılayabilen, herhangi bir bulaşıcı hastalığı olmayan, ruhsal açıdan sağlıklı yaşlılar huzurevinde kalabilirler. Huzurevinde kalırken zamanla fiziksel ve zihinsel aktiviteleri bozulan yaşlılara huzurevlerinin özel bakım bölümlerinde ya da rehabilitasyon merkezlerinde hizmet verilir. Elde edilen verilere göre 2009 yılında ülkemizde 230 huzurevi bulunmaktayken bu sayı 2019 yılı güncel verilerine göre 394’e çıkmıştır (Tablo 5). Huzurevine yerleşmek için bekleyen yaşlı sayısı da artmıştır. Bu durum günden güne artan yaşlı sayısını gözler önüne sermektedir (URL-6, 2018; URL-1, 2019).

Tablo 5. 2019 yılının huzurevi verileri

Türkiye'de Yaşlılara İlişkin Aylık Sayısal Bilgiler		2019
Yatılı Bakım Huzurevleri	Huzurevi Sayısı	Kapasite
Bakanlığa Bağlı Huzurevleri	144	14.793
Diğer Bakanlıklara Bağlı Huzurevleri	2	570
Belediyelere Ait Huzurevleri	22	3.402
Dernek Ve Vakıflara Ait Huzurevleri	29	2.454
Azınlıklara Ait Huzurevleri	5	508
Özel Huzurevleri	192	10.963
TOPLAM	394	32.690

Sosyal hizmetler tarafından yapılan tanıma göre Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri yaşlıların sağlık, huzur ve güven içinde yaşamaları amacıyla, kendi kendilerini idare edebilecek şekilde rehabilitasyonlarının sağlandığı, tedavisi mümkün olmayanların ise sürekli olarak özel bakım altına alındığı yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (URL-1, 2018). Yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezleri huzurevlerinin yeterli olamaması nedeniyle açılmıştır.

Yaşlı yaşam evleri aynı cinsten 3 ya da 4 yaşlının bir konutta kalmalarını sağlamak ve aktif yaşlanmayı ve dışlanmayı önlemek amacıyla açılmış, yaşlının topluma katılmasını teşvik eden mekânlardır. Yaşlının ve evin bakımını görevliler üstlenmiştir. Yaşlı yaşam evleri yöneticiler tarafından sık sık ziyaret edilir. Ülkemizde 2012 yılından beri kullanılan bir sistemdir. Ancak istenilen düzeyde yaygınlaştırılmamıştır (Özmete ve Hussein, 2017).

Yaşlı Hizmet Merkezleri yaşlıların boş vakitlerini değerlendirmeleri ve topluma katılmalarını sağlamak amacıyla kurulan gündüz bakım merkezleridir. Ülkemizde sayısı oldukça azdır ve yaygın olarak da kullanılmamaktadır. Yaşlı nüfusun giderek artması nedeniyle aktif yaşlanmanın yaygınlaştırılması için Yaşlı Hizmet Merkezlerinin sayısının artması ve aktif olarak kullanılması gerekmektedir (Özmete ve Hussein, 2017).

1.4.1.2. Yurt Dışında Yaşlı Hizmetleri

İnsanların yaşı ilerledikçe ve bakım ihtiyaçları daha fazla oldukça konuttan beklentileri de farklılaşmaktadır (URL-7, 2018). Zamanla meydana gelen birçok fiziksel nedenler konut kullanımını da ciddi oranda etkiler. Bununla ilgili yaşlıların kendi ihtiyaçlarına göre özel tasarlanmış konutlarda yaşamaları gerekliliği ilk kez 1909 yılında “Royal Comission”

tarafından ‐Yoksullar Yasası‐ çerçevesinde ele alınmıştır (Woodroofe, 1977). Yurt dışında farklı ‐lkelerde izlenen politikalara göre birtakım farklılıklar ve benzerlikler mevcuttur.

1919 yılında İskandinav ‐lkelerinde, 1920’lerde ise Londra da yaşlılar köyü kurulmuştur. Bu köyler geniş bahçeli ve yaşlıların boş vakitlerini değerlendirebilecekleri aktivite alanları düşünülerek tasarlanmıştır (Hablemitoğlu ve zmete, 2010). İngiltere’de geriatrik hastaneler, yaşlı yurtları, yaşlı konutları, günlük bakım merkezleri ve evde bakım hizmetleri kullanılmaktadır (Pakdil, 1992). Akdeniz ‐lkelerinde yoksul aileler izledikleri politika gereği evde bakım hizmetinden faydalanabilmektedir. Diğer ‐lkelerde ise böyle bir politika izlenmemiştir. Avrupa ‐lkeleri yerinde yaşlanma kavramını destekledikleri için evde bakımın yaşlılar için daha uygun olduğunu savunur ve bu sebeple yaşlılara yerinde bakmak için birçok olanak sağlar. Güney Avrupa’da da aile bakımı daha uygun görülmektedir ve bakım yükü tamamen ailelerin üzerindedir (URL-8, 2018). Almanya’da yaşlı tanımı kişilerin iş hayatlarıyla eş değerdir. Ancak emekli olan biri yaşlı olarak nitelendirilebilir. Tüik’in yaptığı araştırmalar neticesinde Almanya en yaşlı üçüncü ‐lkedir. Bu nedenle yaşlı bakımı ve sosyal güvence bakımından örnek ‐lkelerden biridir. Yaşlı bakımları hekimler tarafından sağlık kurumlarında yapılmaktadır. Bakıma muhtaç hastalar devletin bakım yasası gereği yardım talep edebilirler. Bunun zerine belirlenen bakım grupları aciliyetlerine göre kısmi yatılı gece ve gündüz bakım haklarını kullanırlar. Evde kısmi bakımı mümkün olmayan yaşlılar da bakım yurtlarına yerleştirilirler. Yaşlıların topluma katılması amaçlandığından farklı kuşakların bir arada olabileceği ve yaşlılara da hitap edecek konutlar tasarlanmaktadır. Huzurevleri de yaşlılar tarafından fazlasıyla tercih edilmektedir.

ABD’de de diğer gelişmiş ‐lkeler gibi yaşlı nüfusu giderek artmaktadır. Ancak buna karşılık yeni bir düzenleme yapılmamış hala 1965 yılında yaşlılarla ilgili yasama kullanılmaktadır. ABD’de çoğunlukla bakım evleri kullanılır. Yaşlı bakım hizmetleri genellikle özel kurumlar tarafından yürütülür. Amerika’da yaşlılara durumlarına uygun bağımsız olma imkânı sağlayan korumalı meskenler (sheltered housing) tasarlanmıştır. Korumalı meskenler yaşlılara güvenlik, ekonomik, iyi planlama ve yardımlaşma imkânları sunmaktadır. Diğer yandan batı ‐lkelerinde kendi bakımını sağlayamayan bakıma muhtaç yaşlılara yaşlı bakımevi (nursing home) imkânı sağlanmaktadır. Bunun dışında aktif kulüpler ve emekli evleri de bulunmaktadır. Bakımevleri buldukları ‐lkeye göre kapsadığı hizmet bakımından farklılık göstermektedir (Perkins vd., 2004; zmete ve Hussein, 2017; URL-8, 2018).

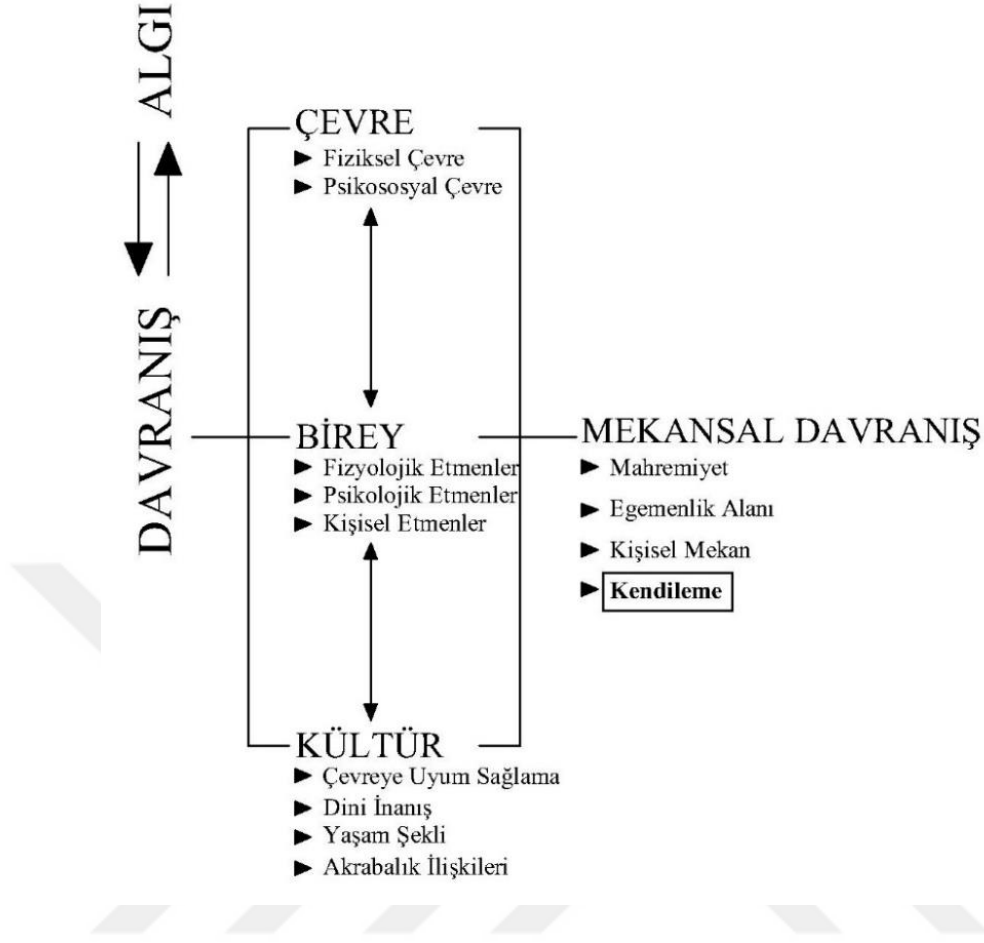
Londra da yapılan bir çalışmada ulusal konut komisyonu yaşlıların mekân beklentilerini araştırmış ve bunun sonucunda da erişilebilir, geniş ve çekici, güvenli, yaşlı dostu bir mekân, esnek, kişiselleştirilmiş alan olanakları sunan, sosyalleşmeye imkân tanıyan mekânlar gibi bazı özelliklere ulaşmıştır. Bu bulgulardan yola çıkılarak tasarımlar gerçekleştirilmiş yaşlı bireylerin sosyalleşmelerine olanak sağlanarak “Yaşam Boyu Komşuluk” kavramına dikkat çekilmiştir (URL-7, 2018).

1.5. Algı ve Davranış

Yaşlı ister kendi evinde ister başka bir mekânda yaşasın, kendisine özel bir alan yaratarak, o alanı algılama biçimi ve davranışı ile özelleştirir. Mekânı kendilemeye götüren bu süreçte mekânda davranışı etkileyen faktörler ve bunun sonucunda mekânsal davranış önem kazanmaktadır.

1.5.1. Mekânda Davranışı Etkileyen Faktörler

Davranışla ilgili yapılan araştırmalarda çok çeşitli sınıflamalar yapılmıştır. Cüceloğlu (2004), davranışı Nörobiyolojik Yaklaşım, Davranışsal Yaklaşım, Bilişsel Yaklaşım, Psikoanalitik Yaklaşım ve Fenomolojik Yaklaşım olmak üzere 5 başlık altında incelemiştir. Gür (1996), Mekân Örgütlemesi kitabında davranışı mekânsal ve toplumsal davranış olmak üzere 2 başlık altında ele almıştır. Parson’a (1961) göre ise davranış; fizyolojik, kültürel, kişisel, çevresel ve bilişsel olmak üzere 5 temel başlık altında incelenmelidir. Ancak bütün bu sınıflamalara bakıldığında aslında davranışın temelde 3 şeye göre şekillendiği söylenebilir. Bunlar çevre, birey ve kültürdür. Yapılan araştırmalar sonucunda davranışı etkileyen ve bunun sonucunda da tez kapsamında mekânsal davranışın oluşmasına neden olan faktörler Şekil 3’te derlenmiştir.

Şekil 3. Mekânda davranışı etkileyen faktörler

1.5.1.1. Çevre

Çevrenin farklı disiplinler tarafından yapılan farklı tanımlarına rastlamak mümkündür. Çevre yüzey biçimleri ve iklim, bir şeyin yakını, etrafı, birey ya da grubu sarmalayan şey, organizmayı ve toplumu dışardan etkileyen canlı ve cansız faktörlerin tamamı olarak tanımlanmıştır (Sillamy 1980; Erkmán, 1982; Morval, 1985; Gür, 1996; URL-9, 2019). Altman (1975), çevreyi davranışın belirleyicisi ve aynı zamanda da davranışı şekillendiren bir etmen olarak tanımlar.

Davranışların açıklanmasında kişinin ve çevrenin özelliklerine verilen önem ve davranış-kişi-çevre ilişkileri psikoloji kuramlarının temelini oluşturmaktadır. İnsan davranışları fiziksel ve sosyal çevrede var olur. İnsan yaşadığı çevreyi anlamlandırır ve örgütler. İnsanların çevreyi algılama ve şekillendirme biçimleri öngörülebilirse bireylerin çevresel davranışları algılanarak daha yaşanılır mekânlar tasarlanabilir (Morval, 1985;

Göregenli, 2010). Önemli kuramcılardan Bandura (1976) davranış-kişi-çevre arasındaki ilişkiler ile 3 farklı yaklaşım ortaya koymuştur. İlk yaklaşımda kişi ve çevre birbirinden bağımsız olarak düşünülse de ikisi bir bütün olarak davranışı etkiler. İkinci yaklaşımda kişi ve çevre birbiriyle etkileşim halindedir ve bu etkileşim davranışı etkiler. Üçüncü yaklaşımda ise davranış, kişi-çevre etkileşiminin bir sonucu değil belirleyicidir.

Çevre psikolojisi farklı alanların etkileşimi sonucu ortaya çıkmıştır. Bu kavramı Proshansky (1976), kişi-çevre-davranış arasında oluşan bağları kurma girişimi olarak tanımlamıştır. Ona göre kişi ve fiziksel çevre bir bütündür, fiziksel çevre aynı zamanda sosyal ve kültürelidir (Morval, 1985).

Nesne ve çevre arasındaki ilişkiye bakıldığında; nesne çevrenin bileşenlerinden biridir ve çevre nesneden daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Nesne durağanken, çevre değişken dinamik bir yapıya sahiptir. Nesne kapalı bir sistemken, çevre açık bir sistemdir. İnsan, nesne ile ilişkisinde bir gözlemci ya da kullanıcı iken, çevre ile ilişkisinde katılan ve rol alanıdır. Nesnelere benzerlik gösterebilirken, çevre tektir. Çevre sınırlı çevreleme özelliğine sahip olduğundan hiçbir nesne ve kişi çevrenin dışında olamaz (Erkman, 1982).

Altman ve Cheemers çevreyi doğal çevreler ve inşa edilmiş çevreler olarak ikiye ayırmıştır. Doğal çevreler insan yapımı olmayan çevrelerken, yapay çevreler ise doğal çevrenin sunduğu imkânlardan faydalanarak insanın şekillendirdiği ve ortaya koyduğu kentlerdir. İttelson (1960), çevreyi algısal, anlamsal, estetik, uyumsal, bütünleştirici nesnel ve bunların ekolojik ilişkileri başlıkları altında incelenmesi gerektiğini savunurken, Lawton (1970) ise birey, fiziksel çevre, kişisel çevre, kişinin dışındaki çevre ve sosyal çevre başlıkları altında irdeler (Turgut, 1990; Karasözen, 1993; Gür, 1996). Bütün bu sınıflamalara bakıldığında fiziksel ve psiko sosyal çevreden bahsetmek mümkündür.

- Fiziksel Çevre; çevre, peyzaj ve mekândan oluşur (Morval, 1985; Göregenli, 2010). Fiziksel çevre 3 aşamada incelenebilir. Bunlar mikro çevre, mezo çevre ve makro çevredir. Mikro çevre bir kişi ya da gruba ait olan, mezo çevre bir mahalleye ait olan ve evleri içinde barındıran, makro çevre ise kentsel topluluğa ait olan bilgeleri içinde barındıran çevrelerdir. Werner ve Schindler (2004)'e göre fiziksel çevreyi oluşturan öğelerin farklı dizilimleri mekânın algılanmasını ve temsil ediliş biçimini değiştirmektedir (Morval, 1985; Göregenli, 2010).

- Psiko Sosyal Çevre; insanın ruhsal olarak yaşadığı evreler ve sosyal çevresi ile ilişkileri olarak açıklanabilir.

1.5.1.2. Birey

Bir davranışın oluşabilmesi için insanın içinde bulunduğu çevre ya da durumu algılaması ve tepki vermesi gerekmektedir. Yani insan davranışın ana öğelerinden biridir. İnsan olmadan mekânsal davranıştan bahsetmek mümkün olamaz. Bireyi de oluşturan çeşitli etmenler vardır. Bunlar fizyolojik etmenler, psikolojik etmenler ve kişisel etmenler olarak ele alınabilir.

- Fizyolojik Etmenler; kişinin yaşı ve cinsiyetiyle ilgili olan özelliklerdir. Davranışla ilgili yapılan araştırmalarda cinsiyetin oldukça önemli bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalarda kadınlar kurdukları ikili ilişkilerde daha yakın mesafeleri tercih etmişler ve samimi ortamlar kurmuşlardır. Doğal olarak bu mekân tercihinine de yansımıştır. Daha küçük ve samimi mekânlar kadınlar için öncelikli olmuştur. Erkeklerde ise bu durum tam tersidir. İlişkiler daha uzak tercih edilen mekânlar ise daha büyüktür. Ancak kadınlar dışardan bir tehdit algıladıklarında buldukları mekânı erkeklerden daha çabuk terk ederler. Farklı yaş gruplarında ihtiyaçlar farklılaştığından ya da hayata bakış açısı yaş ilerledikçe değiştiğinden mekânsal davranış zamanla gelişir. Bir yere ait hissetme duygusu, alanı sahiplenme yaş ilerledikçe artan hislerdir (Göregenli, 2010).

- Psikolojik Etmenler; mekânı algılama, hissetme, yaşama ile ilgili olan özelliklerdir. Bir mekânın duygular üzerindeki etkisi yadsınamaz. Bu etkiyle birlikte insan mekânı algılar, hisseder ve yaşar (Güç vd., 2012). Mekâna kendinden de bir şeyler aktararak onu canlı bir varlığa dönüştürür. Moore (1973)'a göre mekân algılandıktan sonra zihinde kalanlarla insan o mekânı tekrar yaşamak ister. Nesnel olarak var olan mekânla algılanan mekân farklı olabilir. Bunun en büyük nedenlerinden biri de insanın o anki psikolojik durumudur. Psikolojik olarak kendini iyi hissedip hissetmeme durumu, o mekânın insanda çağrıştırdığı iyi ya da kötü anılar mekânsal davranışı etkileyen etmenlerdir.

- Kişisel Etmenler; benlik, kimlik, kişilik ve karakter kişisel etmenler başlığı altında incelenebilir.

- Benlik, kişiyi özelliklerine göre niteleyen, onu diğer kişilerden ayırt eden ve kişiler arası farklılıkları açığa çıkaran bir kavramdır (Konuk, 2015). Her birey yaşadıklarıyla hissettikleriyle ve bunları algılayıp verdiği tepkilerle diğerlerinden farklılaşır. Benlik insanın çevresinin ve kültürün etkisiyle şekillenir ve insanın davranış biçimleri de böylelikle şekillenmiş olur.

- Kimlik, farklı disiplinlerde ve farklı bakış açılarıyla birçok kez tanımlanmıştır. TDK (2019)'ya göre kimlik, toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü olarak tanımlanır (URL-9, 2019). Kimlik denildiğinde ilk akla gelen şey kişinin kim olduğunu gösteren kart, kişiyi tanımlayan sayılardan oluşan nüfus cüzdanıdır. Kimlik bireyin hem toplumca algılanışını hem de bireyin kendi açısından kim olduğunu kapsar. Kimlik belli bir döneme kadar kendilik, kendinin bütünlüğü, kişilik bireylik gibi anlamlarda kullanılmıştır. Erikson (1987) kimliği analitik bir tanım olarak ortaya koymuş, çalışmalarında kimliği bireysel ya da kişisel bir temelde kendiliğin tanımlanmasına dair bir kavram olarak açıklamış ve bireyin öznelliğine vurgu yapmıştır (Özdemir, 2010; Solak, 2014; Konuk, 2015). Kimlik tanımlamalarında görüldüğü gibi bireysellik ve kişiye özgülük ön plandadır. Kimlik ve mekânsal davranış arasında da bu yönden bir ilişki bulunmaktadır. Her birey kendine özgü seçimler yaparak ve içinde bulunduğu durumu algılayarak davranış sergiler. Kişinin yaptığı seçimler de kim olduğuyla, ne istediğiyle yani kimliğiyle ilgilidir.

- Kişilik, TDK (2019)'ya göre şahsiyet, insanlara yakışacak durum ve davranış, bireyin toplumsal hayat içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü olarak tanımlanmaktadır (URL-9, 2019). İnsanlar biyolojik olarak birbirlerine benzemelerine rağmen onları ayıran bireysel farklılıklar vardır. Bu durum da kişilik kavramını ortaya çıkarır. Bireyde psikolojik olgular kişilik oluşumunun sonucudur. Kişilik tektir ve benliği ortaya çıkmasına yardımcı olan bir olgudur (Ergun, 2000; Solak, 2014).

- Karakter ise bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen üstün ana özellik, öz yapı anlamına gelmektedir. (URL-9, 2019). İnsanın çevresine sürekli uyumu ya da onu sürekli değiştirerek onunla etkin bir ilişki kurması kişinin karakterini ortaya koyar (Morval 1985).

Tanımlarda da belirtildiği gibi kişisel etmenler davranışı etkiler. Davranışa etkileyen her şey ise kendilemeyi etkiler. Edinilen alışkanlıklar, gerçekleştirilen eylemler, ilgi alanları kişilik ve karakterle ilgilidir. Bütün bunların hepsi içinde var olunan mekâna, edinilen eşyalara ya da biçimlenişlere yön verir. İnsan ne tür ilgi alanlarına sahipse onlara yönelik eşyalar edinir. Bireyin sahip olduğu her şey mekânı kendileme biçimidir.

1.5.1.3. Kültür

Tylor'a göre kültür, öğrenilen, korunan, gelecek kuşaklara aktarılan bir değerler bütünüdür. Altman (1980) kültür bileşenlerini inanç, değer ve normlar, toplum davranış ve alışkanlıkları, ortak görüş ve bütün bunların korunarak aktarılması olarak ele alırken, Rapoport (1980) yaşam şekli, sembol ve kodla oluşan bilişsel şemalar, çevreye uyum sağlama olarak ele alır. Lawrence (1987) ise görülen ve görülmeyen kültürel faktörler olmak üzere iki çeşit değişkenin varlığını savunur. Kültür hem çevrenin hem insanın hem de davranışın şekillenmesini sağlayan önemli bir etmendir. Ancak bu çalışma özelinde kullanıcı grup da göz önüne alınarak kültürün kendileme biçimlerini nasıl etkileyeceği belirlenemeyeceğinden, kültür çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

1.5.2. Mekânsal Davranış Kavramı

Mekân ve davranış arasındaki ilişki birçok alana konu olmuştur. Moore (1985), mekânsal davranışı mekândaki fiziksel elemanların bir sonucu olarak tanımlar. Lynch'e göre mekânsal davranış, insanın çevreden edindiği imajlara bağlı olarak şekillenir. Yani mekânsal davranış bir durum, olay, çevre karşısında algılamayla birlikte insanın gösterdiği tepki ve eylemlerdir (Lynch, 1960; Gür, 1996; Ünlü, 1998). Hillier ve Hanson'a (1984) göre bir toplum mekânda sadece var olmaz aynı zamanda mekânın formunu da alır.

Mekânda davranış; kişinin mahremiyeti, egemenlik alanı, yarattığı kişisel mekân ve kendileme ile ilişkilidir.

- Mahremiyet; İngilizce 'privacy' olarak bilinen bu terimin tam olarak bir karşılığı yoktur. Günlük dilde 'intimite' olarak kullanılır ve özel olan anlamına gelir (Morval, 1985). Kuramcılar mahremiyeti 2 yaklaşımla tanımlarlar. Kira, Simmel, Milgram gibi kuramcılar mahremiyeti toplumdan uzak yaşama, inzivaya çekilme, diğerleriyle etkileşime girmeme olarak tanımlarken, diğer bir yaklaşımda Westin, Rapoport, Ittelson, Altman gibi kuramcılar kendini kontrol etme, kişinin mahremiyet derecesini kendinin belirlemesi, insanlara açık ya da kapalı olma durumunu seçme özgürlüğünün olması olarak tanımlar. (Bates,1964; Westin, 1970; Milgram,1970; Rapoport,1972; Altman, 1976). Westin'e göre 4 tip mahremiyetten bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki inzivaya çekilme, yalnızlık durumudur. Bu durumda insan kendini dışarıdan gelen bütün tehlikelere karşı korur. Mahremiyet derecesi en yüksektir. İkincisi yakınlık durumuna göre belirlenen mahremiyet durumudur. Üçüncüsü

kalabalık içinde kaybolma durumudur. İnsan genel mekânlarda birinin gözetiminde olduğunu hissetmez ve daha özgür davranır. Sonuncusu ise ayrı tutma, kendini saklama durumudur. İnsan istenmeyen durumlarda geri çekilerek kendini tehlikelerden korur (Westin, 1970; Altman, 1976).

Günlük hayatın devamlılığını sağlamak için mahremiyet çok önemlidir. İnsanın kendini toplumdaki soyutlamadan mahremiyet derecesini belirleyebileceği mekânlar gereklidir. Böylece memnuniyet sağlanır ve insan kendini rahatsız hissetmez.

Geleneksel toplumlarda insanlar daha fazla bir arada olduklarından mahremiyetlerinin daha az olduğu söylenebilir. Günümüzde ise geleneksellikten uzak bireysel yaşam söz konusu olduğundan psikolojik ve fiziksel olarak mahremiyet olanaklarının arttığından söz etmek mümkündür (Göregenli, 2010).

- Egemenlik alanı; sahiplenilmişlikle simgelenir. Birey ya da grubun kullandığı herkese açık olmayan sınırlandırılmış alan olarak tanımlanır. Lang'e (1987) göre bir yerin işaretlenmesi, kendilenmesi olarak ifade edilmiştir. Bu şekilde benim olanın ifadesi gerçekleşmiş olur. Stea (1965) ise belli mekân parçalarına sahip olma, gerektiğinde savunma olarak tanımlar. Egemenlik alan davranışının var olması için tanımlardan da anlaşıldığı gibi mülkiyet kavramı, dışardan gelen tehlikelere karşı koruma eylemi ve kendileme kavramlarının var olması gerekir (Morval, 1985; Gür, 1996; Solak, 2017).

Mekân dilinin evrensel olması nedeniyle mekâna bırakılan bir takım iz ya da semboller kolay bir şekilde sözsüz iletişime neden olur. Kütüphanede çantanın ya da kolun konulduğu alan, açık ofislerde eşyaların belirlediği alan karşı tarafa burası benim alanım izlenimini verir. Konuşmadan sınırlar çizilerek dışardan gelen müdahaleler önlenmiş olur.

- Kişisel mekân; Bir gizlilik mekanizması olarak hizmet eden en yakın katman, kişisel alan ya da insanı çevreleyen görünmez sınırdır. Altman (1976) kişisel mekânı kişiye en yakın olan kapalı bir tabaka, mahremiyet düzenleme mekanizması olarak tanımlarken, Hall (1966) ise ilişkiye göre belirlenen kişilerarası mesafe olarak tanımlar. Codol (1978), kişisel mekânın psiko sosyal bir mekân olduğunu savunur. Kişisel mekân herkesin etrafında olan ancak diğerlerine yabancı olan mekândır (Morval, 1985). Kişisel mesafe ilk olarak Heidiger tarafından hayvanlarda denenmiş daha sonra Hall (1966) tarafından insanların mekânsal mekanizmaları için benimsenmiştir (Göregenli, 2010).

Kişisel mekân mahremiyet ile yakından ilişkilidir. İkisinde de insanın çevre üzerindeki kontrolü söz konusudur. Kişisel mekân ve mahremiyet dereceleri mekân kullanımları, din, ırk, etnik köken ve kişilik özelliklerine göre farklılık gösterebilir (Göregenli, 2010).

Hall (1966) mesafeyi bir iletişim aracı olarak görür ve insanların farklı çevrelerde yakınlık ilişkisine göre farklı mesafeler gösterdiğini savunur. Hall'a göre 4 tip mesafe bölgesi vardır. Bu bölgeler ilişki niteliğine göre farklılık göstermektedir. Yakın mesafe, kişinin bedeninden 45 cm'lik mesafeyi kapsar. Eş, aile ve çocuğun bulunabileceği mesafedir. Kişisel mesafe, 45-125 cm arasındaki mesafedir ve genelde arkadaş çevresi için kullanılmaktadır. Sosyal mesafe, 125-370 cm arasındaki mesafedir ve resmi ilişkilerde kullanılmaktadır. Genel mesafe ise, 370 cm ötesinde olan mesafedir. Konuşmacı-dinleyici ilişkisi bu mesafe için örneklenebilir (Hall, 1966; Altman, 1976; Gür, 1996; Göregenli, 2010).

Görülüyor ki mekânda davranış kavramı; mahremiyet, egemenlik alanı ve kişisel mekân ile ilişkilidir ve kişinin mekânı kendilemesi ile var olmaktadır.

1.6. Mekânda Kendileme

Kendileme (appropriation), kelime kökeni olarak 'yapma (making) ve edim', 'hareket (acting)' içerdiğinden bir değişim ve dönüşüm sürecini kapsamaktadır. Bu süreçteki otorite ve denetim de kendileme olarak tanımlanır. Genel olarak kişinin bir şeyi alma, kendisi için ayırma, kendinin kılma eylemlerini ifade etmektedir. Bu terim günlük dil dışında ilk olarak Marksist metinlerde kullanılmaya başlamış, uzun bir süre sahipsiz eşyaların yasal olmayan biçimde sahiplenilmesi anlamını taşımıştır. Graumann(1976)'a göre Marksist kuramda antropolojik bir terim olarak ortaya çıkan kendileme kavramı Hegel'in dışlaştırma, şeyleştirme, yabancılaşma kavramlarıyla yakınlık gösterir. Moles (1976) ise kendilemeyi insanın kök salması olarak tanımlar. Ona göre sürekli yer değiştiren bir insan kendileme yapamaz. Hegel'e göre şeylere sahip olmanın 3 biçimi vardır. Bunlar; bir şeyi fiziksel olarak almak, o şeyi biçimlendirmek ve o şeyi bizim olarak nitelendirmektir. Bunlardan en çok dikkat çeken bir şeyi biçimlendirmektir. Bir şeye biçim vermek kişinin isteminin o şeye aktarımıyla ortaya çıkar ve o şey artık bireyin kişiliğini yansıtarak dışsallaşır. Marx'a göre insan eşya üretimiyle beraber kendini de üretir. Eğer insan üretimde nesnellikten çıkmazsa kendileme gerçekleşmez ve kendini yabancı eşyaların karşısında bulur. Kendilemenin gerçekleşmesi durumunda ise dünya değişir ve insan dönüşümü gerçekleştirerek doğasına döner (Graumann, 1976; Bilgin, 1991; Göregenli, 2010).

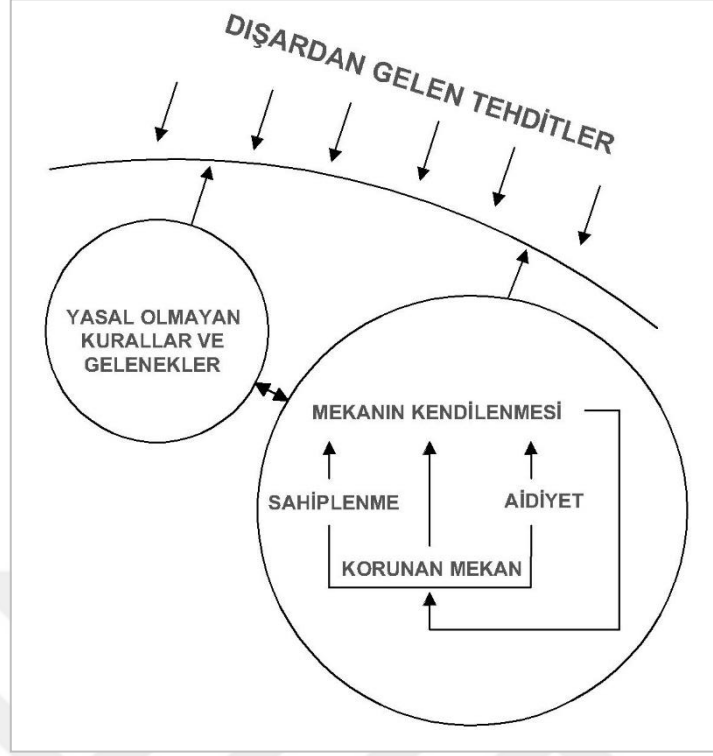
Göregenli'ye (2010) göre kendileme yapabilmek için kabullenmek ve istemek gerekir. İsteyerek sahip olunmayan bir eşyayla ilişki kurmak mümkün değildir. Kendilemenin

gerçekleşmesi için gönüllü olmanın yanında bedeninde katılması gerekir. Kendileme değişim ve dönüşümün dışında kimlik kazanmayı sağlar. Böylelikle kendileme, mekânın kendisinde değil anlamında ve onlarla kurulan ilişkilerin bütününde görülmektedir. İnsanlar genel olarak mekânların mülkiyetlerine sahip olmasalar da, mekânları kendi zevklerine göre değiştirebilirler ve kendilerinden izler katabilirler. Yani kendilemenin gerçekleşmesi için sahip olunan şeyin mülkiyeti önemli olmakla beraber, zorunlu değildir (Graumann, 1976; Bilgin, 1991; Göregenli, 2010).

Brunson ve Sullivan (2001) fiziksel, sosyal ve bölgesel kendileme olarak üç tip kendilemenin varlığından bahsetmiştir. Fiziksel kendileme, mekândaki insanların oradaki fiziksel varlığı olarak tanımlanır. İnsanın mekânda bedenen var olmasıdır. Sosyal kendileme, sosyal mekânlarda rahatlama, vakit geçirme olarak tanımlanır. Bölgesel kendileme ise insanların yaşama mekânlarında ve buralara yakın olan çevrede engellenmeden ya da müdahale edilmeden kendilerini özgür hissetmeleri anlamına gelmektedir. Brunson ve Sullivan yaptıkları çalışmada fiziksel kendilemenin önemli oranda sosyal ve bölgesel kendilemeyle ilişkili olduğunu görmüşlerdir. Yani fiziken mekânda bulunan insan bir şekilde bölgesel ve sosyal kendilemeyi de gerçekleştirmektedir.

Graumann ve Kruse mekânı kendileme modelinde psikolojik bakış açısının yanı sıra diğerlerinden farklı olarak tarihi/antropolojik bakış açısından ele alır. Mekânı tarihle ilişkilendirerek fetihleri, işgalleri ve doğayı kaynak olarak alır ve bunların izlerini mekânda işaretleme, adlandırma, tanımlama, bölümlenme, çeşitli sembol ve kurallarla uygun ya da uygun olmayan biçimlerle değerlendirir. Psikolojik bakış ile ele aldığı ise duyuşsal, motor, bilişsel ve iletişimsel keşiflerin geliştirilmesi ile örneklendirir. Bütün bu izlerin mekânı sahiplenme ya da yaşanılır kılmak için kişiselleştirme yoluyla gerçekleştiğini belirtir (Graumann, 2002). Bu durum aslında bir tür kendileme örneğidir.

Brower (1980), egemenlik alanıyla ilişkili davranış modelini tanımlarken mekânın kendilenmesinin dışardan gelen tehditleri püskürttüğünü öngörmüş ve mekânın kendilenmesi için sahiplenme, korunan mekân ve yer aidiyetinin gerekli olduğunu savunmuştur. Sahiplenme kişisel egemenlik alanının kontrolünün bireyde olması olarak tanımlanır. Sahiplenen birey dışardan gelen fiziksel ve psikolojik tehditlere karşı mekânı korur ve kullanmaya devam eder. Mekân kullanıldıkça aidiyet hissi güçlenir ve böylelikle kendileme gerçekleşmiş olur. Brower tarafından oluşturulan bu davranış modeli Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Egemenlik alanına ilişkin davranış modeli (Brower,1980).

Brower (1980)'a göre 4 tip sahiplenme vardır. Kişisel egemenlik alanlarının kontrolünün kişi tarafından yapılması kişisel sahiplenmedir. Yatak odaları kişisel sahiplenmeye verilebilecek en iyi örnek olabilir. Özgürlüğün en fazla kullanıldığı sahiplenme türü kişisel sahiplenmedir. Kişisel sahiplenmenin özel simgeleri vardır ve bu durum doğrudan kişinin kimliğiyle ilgilidir. Sahiplenilen alan toplumlar tarafından kontrol ediliyorsa buna toplumsal sahiplenme denir. Kişisel sahiplenmeye göre özgürlük alanı kısıtlıdır. Kurumlar tarafından oluşturulan egemenlik alanları toplumun geneli tarafından kontrol ediliyorsa buna kurumsal sahiplenme denir. Kamusal mekânlar bu gruba dâhil edilebilir. Kurumsal sahiplenmede bazı ülkelerde yaşa, cinsiyete ya da ırklara göre ayırım yapılmaktadır. Serbest sahiplenmede ise egemenlik alanının belli bir sahibi yoktur. Belli bir grubun ya da kurumun kuralları geçerli değildir. Bu sahiplenme türü egemenlik alanlarını gösteren işaretlerin olmayışıyla karakterize olmuştur. Sahiplenme tipleri fiziksel yerleşmenin genel sınıflandırmasını amaçlamaktadır.

Korku algısı artarsa savunma mekanizması da buna bağlı olarak gelişir. Mekânın korunması; denetim, açık sınırlar, bina engelleri, girme ve kullanım izni, işaretlerin belirginleştirilmesi gibi birçok yolla yapılabilir. Artan tehditlere karşı mekânı korumak

isteyen kişi; mekânı saldırgan bir biçimde savunabilir, daha güvenli bir alana çekilebilir ya da alanı korumaktan vazgeçer.

Bir yere aidiyet ise sahip olma arzusuna bağılı olarak artar. Bir yere aidiyet çevrenin sembolik kalitesiyle de büyük ölçüde ilişkilidir. Yer aidiyetinin oluşumuna ve gelişimine biyolojik, çevresel, psikolojik ve sosyo-kültürel değerler etki eder.

Kendilemenin mekânla ilişkisi ise 1970'lerde kurulmuştur. Mekânın kendilenmesi ihtiyaçların karşılandığı dönüştürülmüş doğal mekân olarak ifade edilmiş ve ait olma duygusunu en üst noktaya ulaştıran en gerekli koşul olarak görülmektedir (Lefebvre, 1995). Mekânı kendileme türlü şekilde gerçekleşebilir. İnsanların etraflarına eşyalar yerleştirmesiyle birlikte mekânda kök salması, bir yerin düzenlenmesi, mekândan bazı öğelerin çıkarılması ve mekân üzerinde denetim ve otorite kurulması bunlardan bazılarıdır (Bilgin, 1990). Kendileme biçimlerinin önemli ya da önemsiz olanı yoktur. Hepsi eşdeğer niteliktedir. Her insanın kendileme biçimi farklılık gösterebilir. Mekânın kendilenmesi insanın üzerindeki sorumluluk duygusunu da artırarak aidiyet ve yere bağlılığı güçlendirir (Pol, 2002).

İkili ilişkilerde iki tarafta arada bir sınıra ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç karşılanması sonucu insanın motivasyonunun yükseldiği söylenmiştir. Diğerleriyle aramızdaki sınırı belirlemek, farklı bir yere ait olmak, sahip olduğumuz eşsiz ve ayrıcalıklı kimliğin farkında olmak ve onu yaşamak benlik yönetimli bir süreci beraberinde getirmektedir. Bu yanıyla kendileme aidiyet ve yer kimliği kavramlarıyla yakından ilişkilidir (Göregenli, 2010).

Kendilemeyi aslında bir iletişim olarak görmek mümkündür. İnsanın etrafındaki eşyalar bunların biçimlenişi mekândaki konumları bazı mesajlar taşırlar. İnsanın çevreyi kendileme olgusu beraberinde tasarlama, hayal etme, sahip olma, duyma vb. ihtiyaçları getirir. Bu olguyu dikkate alırsak insan ve onun etrafında şekillenen eşyalar arasında psiko sosyolojik bir süreçten bahsetmek mümkündür. Kendileme sosyal ilişkilerin, sosyal yapıların izini taşır. Kendileme olanaklarını geliştirmek için toplumu ve çevreyi dönüştürmek gerekir (Bilgin, 1991).

1.7. Bölüm Sonucu

Bu bölümde seçilen alan kullanıcısı yaşlılar olduğundan kullanıcıyı ve ihtiyaçlarını tanımak, bakış açılarını ve yaşam şekillerini öğrenmek amacıyla araştırmalar yapılmıştır. Yaşlı nüfusunun giderek artmasıyla onlara sağlanan imkânların daha da artması gerektiğine

değinilerek, mekân ve yaşı arasındaki önemli ve özel olan duygusal bağdan bahsedilmiştir. Bazı nedenlerden dolayı tek yaşamak durumunda kalan ve kendine bakacak durumu olmayan yaşlıların kuruma yerleştirilme süreçleri ve buralarda daha mutlu yaşamaları için gerekli olan yaşam koşulları hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır. Dünyada izlenen yaşlı bakım politikalarına değinilerek daha iyi hizmet verme noktasında yapılabilecek olanaklar üzerinde durulmuştur.

Kendileme davranışına gelmeden önce incelenmesi gereken davranış, mekânsal davranış oluşturan faktörler hakkında bilgi verilmiş, birçok düşünürün farklı şekillerde ele aldığı davranış konusu çalışmada kişi, kültür ve çevre başlıkları altında ele alınmış ve davranış üzerinde çok önemli etkileri olduğundan bahsedilmiştir. Bu bölümde kendileme kavramını oluşturan diğer faktörlerin yanı sıra, tez kapsamında kendilemenin nasıl ele alınacağı hakkında da bilgiler verilmiştir. Bir sonraki bölümde kendileme davranışına detaylı olarak değinilecek kullanıcı mekânları yapılan sınıflandırmalar özelinde tespit edilecektir.

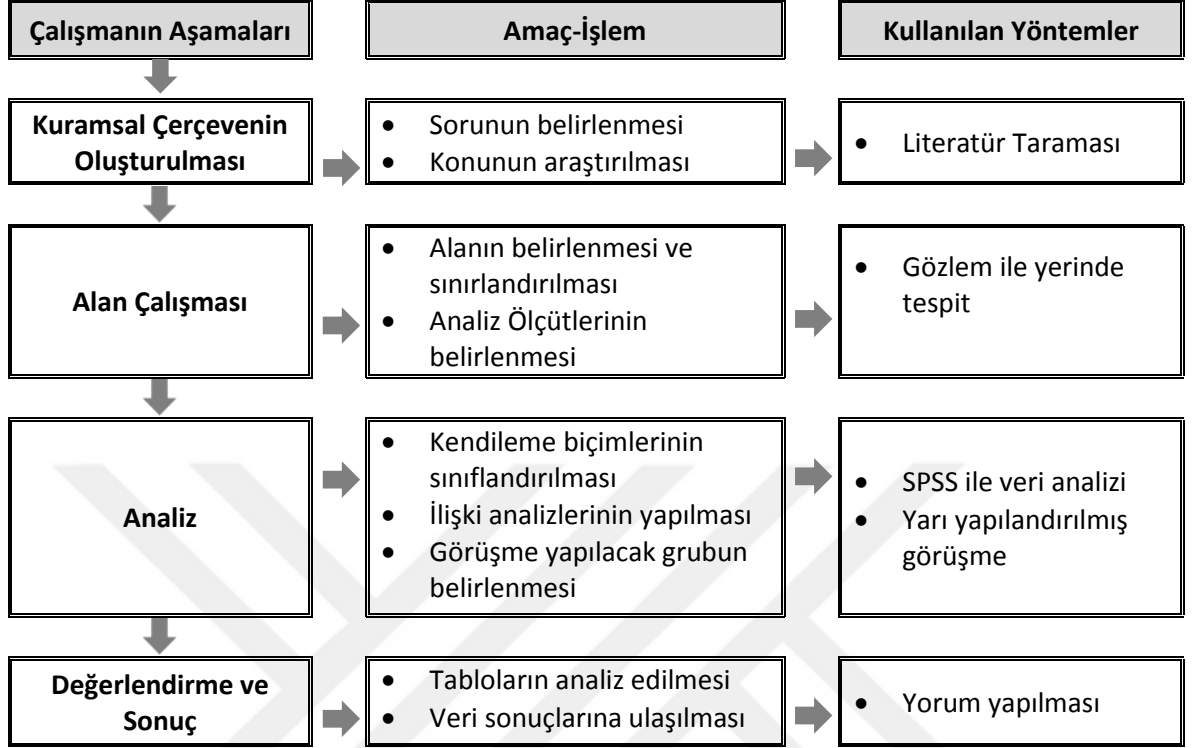
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Sorunun Belirlenmesi ve Çalışma Strüktürü

Huzurevleri geçmişten itibaren yaşlıların barınma ve bakım mekânlarıdır. Yaşlılara hizmet veren bu mekânların daha yaşanılır kılınması gerekmektedir. Yaşlı sayısının son yıllarda artarak devam etmesi bu mekânların da artışını beraberinde getirmektedir. Yaşlılar bu mekânlara sadece ekonomik nedenler, ailevi problemler, eşin hayatını kaybetmesi, ailede yaşlıya bakacak birinin olmaması, evdeki bireylerin çalışıyor olması, sağlık problemleri, sürekli bakıma muhtaç durumda olmak gibi durumlar nedeni ile değil, bazen de sosyalleşmek, psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmek için de yerleşirler. Her ne sebeple olursa olsun, yaşadıkları evden ve çevreden uzaklaşmak, yeni bir yere alışmak onlar için psikolojik olarak oldukça zor bir durumdur. Bir mekâna alışmak kendini oraya ait hissetmekle başlar. Kendini mekâna ait hissetmenin en kolay yolu, mekânı kendilemektir. Fiziksel ihtiyaçların dışında yaşlıların psiko-sosyal ihtiyaçlarının da bu mekânlarda karşılanıyor olması gereklidir. Oysaki ister özel ister devlet olsun, huzurevlerinde yaşlıların tüm ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmaya özen gösterilir. Yaşlılar odalarını kullanmaya başladıktan sonra zaman içinde özelleştirmeye başlarlar. Çünkü yaşlıların kurumlarda mekânı kendileyebilecekleri en belirgin yer kendi odalarıdır. Odalarına eskiden yaşadıkları evden anısal değer taşıyan eşyalar getirerek mekâna anlam yüklerler. Mekâna kendi ruhlarını yansıtırlar ve orayı daha yaşanılır kılarlar. Bütün bunların olabilmesi için kendilemeye uygun özelliklerde mekânların tasarlanması gereklidir. Bu özelliklerde mekânlar tasarlanmadığı takdirde mekâna alışmakta zorluk çeken yaşlı gittikçe oraya yabancılaşır ve kendini hiçbir zaman bir yere ait hissedemez. Bu durum hayatının son dönemine gelen bir yaşlı için hayattan tat almadan yaşamaktan başka bir şey değildir. Bu çalışma yaşlıların huzurevlerindeki yaşama alanları olan odalarda ne derece kendileme yaptıklarını tespit etmek ve bu konunun önemini vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmanın genel strüktürü 4 aşamadan oluşmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Çalışmanın genel strüktürü

İlk aşamada; sorun belirlendikten sonra konuyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve araştırma alanı belirlenmiştir. Özellikle mekân özelinde yapılan çalışmaların azlığı nedeni ile huzurevlerindeki yaşlı odaları incelemeye alınmıştır. Çalışma temelde üç sorunun cevabını aramaktadır.

1. Huzurevlerinde yaşlı odalarında kendileme yapılmakta mıdır?
2. Yapılıyor ise kendileme için bir sınıflandırma yapılabilir mi?
3. Yapılan kendilemeler yaşlının hangi özelliklerinden kaynaklanmaktadır?

İkinci aşamada; belirlenen sorun doğrultusunda çalışma alanı için Trabzon ili seçilmiş ve il içinde bulunan iki huzurevi de çalışmaya dâhil edilmiştir. Temelde belirlenen üç sorunun cevabına yönelik veri toplama yöntemleri “Gözlem yoluyla tespit ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme”; veri analiz yöntemleri olarak ise “SPSS Veri Analizi” belirlenmiştir. Gözlem yoluyla odalarda bulunan donatılar ve örgütlenmeler tespit edilerek donatılar gruplanmış ve analiz ölçütleri belirlenerek tablolar oluşturulmuştur.

Üçüncü aşamada gözlem tablolarından elde edilen veriler doğrultusunda kendileme biçimleri belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır. Gözlem tabloları sonucunda oluşturulan ve kendileme biçimlerinin sınıflandırılmasını ifade eden analiz tablolarındaki veriler, sayısal

veri elde etmek, kendileme biçimlerinin birbirleriyle ve demografik bilgilerle olan ilişkilerini tespit etmek amacı ile SPSS programına girilmiştir. Bu aşamada kendileme biçimleri sınıflandırılarak veri girişi yapılmış crosstab ve ki kare analizleri uygulanmıştır. En çok ve en az kendileme yapılan odaların tamamı belirlenmiş ve kullanıcılarıyla yapılandırılmış görüşme hedeflenmiştir. Görüşme yapılabilen odaların kimlik kartları oluşturulmuş bu sayede kendilemenin mekânın hangi yüzeyinde ve nasıl yapıldığı betimlenmeye çalışılmıştır.

Dördüncü aşamada ise; tabloların ve görüşmenin sonunda elde edilen verilerin değerlendirmesi yapılmış, sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

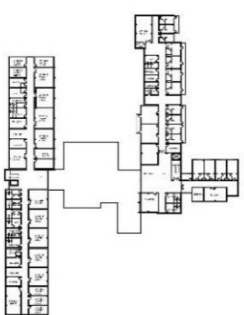
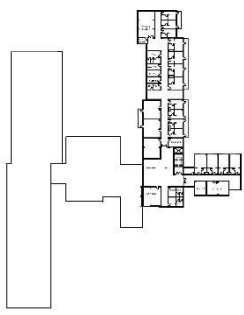
2.2. Çalışma Alanına İlişkin Bilgiler

Çalışma alanı olarak Trabzon ili belirlenmiş ve il sınırları içerisinde yer alan huzurevleri araştırılmıştır. Bu kapsamda devlete ait olan Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Özel Trabzon Köşk Huzurevi yaşlı odaları incelenmiştir.

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi: 1985 yılında hizmete girmiş bir huzurevidir. Konum olarak Soğuksu Mahallesi Çamlık Mevkiinde bulunmaktadır. Şehir merkezine uzaklığı yaklaşık olarak 5 km'dir. Huzurevi uzun bir süre bakım gerektiren yaşlıları almamış ancak kente ikinci huzurevi açıldıktan sonra ağırlıklı olarak rehabilitasyon ihtiyacı olan yaşlılara barınma imkanı sağlamıştır. Rehabilitasyon bölümü ve huzurevi bölümü birbirinden ayrı iki bölümde çözümlenmiştir. Beş kattan oluşmaktadır. Yapıya 2 giriş vardır. Bodrum katta depolar çözümlenmiştir. Zemin katta yönetim bölümü, yemekhane ve depolar mevcuttur. Birinci, ikinci ve üçüncü katlar yatak odası olarak düzenlenmiştir. Her katta kat ofisi, ortak wc-banyo, kat mutfuğı, temizlik ve çamaşır odaları bulunmaktadır. Düşey sirkülasyon merdiven ve asansörle sağlanmaktadır.

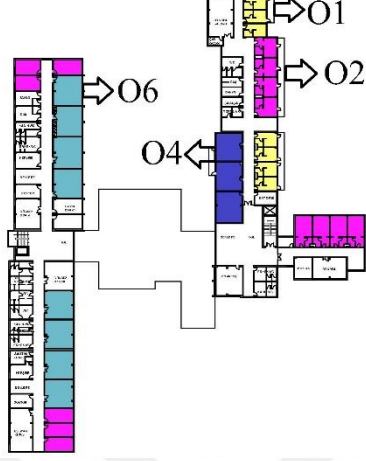
Huzurevi bölümü kapasitesi 123 kişidir. Bu bölümde 21 adet tek kişilik oda, 24 adet iki kişilik oda, 12 adet dört kişilik oda, bir adet de altı kişilik oda bulunmaktadır. Dört ve altı kişilik odalarda daha çok bakım ihtiyaçlarını karşılayamayan yaşlılar kalmaktadır. Rehabilitasyon bölümü kapasitesi 90 kişidir. Bu bölümde altı adet tek kişilik oda, 11 adet çift kişilik oda, 11 adet dört kişilik oda, üç adet altı kişilik oda bulunmaktadır. Bu bölümde bakıma muhtaç yaşlılar bulunduğundan, rehabilitasyon bölümü çalışma alanına dahil edilmemiştir. Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile ilgili veriler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Trabzon Huzurevi YBRM kimlik kartı

TRABZON HUZUREVİ YAŞLI BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ			
KURUMA AİT BİLGİLER			
Yapının İlk İşlevi	Huzurevi	Mevcut Mekânlar Müdür-Müdür Yardımcısı Odası, Bürolar, Doktor-Hemşire-Muayene Odaları, Psikiyatrist-Fizyoterapist-Sosyal Uzman Odası, Tedavi Odaları, Jimlastik Salonu, Yemekhane, Oturma Odası, Meşgüliyet Odaları, Bekleme ve ziyaretçi alanları, Kat Ofisleri, Kat Mutfakları, Yatak Odaları, Çamaşır ve Temizlik Odaları, Wc- Banyolar	
Faaliyete Geçiş Yılı	1985		
Kat Sayısı	5		
Huzurevi Kapasite	123		
Huzurevi Oda Sayısı	21 (1 kişilik) 24 (2 kişilik) 12 (4 kişilik) 1 (6 kişilik)		
Rehabilitasyon Kapasite	90		
Rehabilitasyon Oda Sayısı	6 (1 kişilik) 11 (2 kişilik) 11 (4 kişilik) 3 (6 kişilik)		
KONUMA AİT BİLGİLER			
			
KENTSEL KONUM	HUZUREVİ GÖRSELİ		
KAT PLANLARI			
			
BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI	1-2. KAT PLANI	3. KAT PLANI

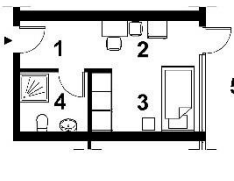
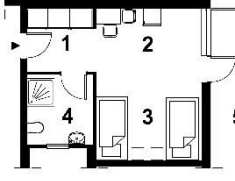
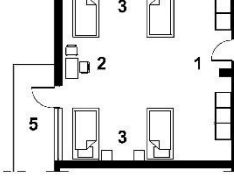
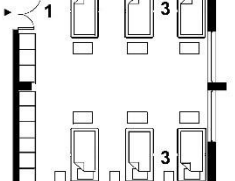
Huzurevinde kat planları incelendiğinde yaşlıların kaldığı odaların dört tip olduğu görülmektedir (Tablo 8).

Tablo 8. Trabzon Huzurevi YBRM kat planlarında bulunan yatak odaları ve yatak odası tipleri

YATAK ODASI TIPLERİ	1. VE 2. KAT PLANI	3. KAT PLANI
		
	1. VE 2. KAT PLANI	3. KAT PLANI

Tespit edilen odaların giriş, dinlenme, uyuma, temizlik eylem alanlarına yönelik olarak kurgulandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında bu odalar tek kişilik odalar O1, iki kişilik odalar O2, dört kişilik odalar O4, altı kişilik odalar O6 olarak isimlendirilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Trabzon Huzurevi YBRM yatak odası planları

O1 TİPİ YATAK ODASI	O2 TİPİ YATAK ODASI	O4 TİPİ YATAK ODASI	O6 TİPİ YATAK ODASI
			
1.Giriş	✓	1.Giriş	✓
2.Dinlenme Bölümü	✓	2.Dinlenme Bölümü	✓
3.Yatak Bölümü	✓	3.Yatak Bölümü	✓
4.Banyo	✓	4.Banyo	✓
5.Balkon	✓	5.Balkon	✓

Tespit edilen odalardan 18 tanesi O1 tipi, 19 tanesi O2 tipi, sekiz tanesi O4 tipi, bir tanesi de O6 tipidir. O1 ve O2 tip odaların banyoları oda içerisinde çözümlenmiştir. O4 ve O6 oda tipinde kalan yaşlılar katta bulunan ortak banyo ve wc'leri kullanmaktadırlar.

Kendileme kavramının tek ve çift kişilik odalarda incelenmesi daha iyi sonuç vereceğinden çalışmaya O1 ve O2 tip odalar üzerinden devam edilmiştir. Bazı odalarda bulunan balkonların gözlem aşamasında eşyasız olması dikkat çekmiştir. Bunun sebebi olarak, hava koşulları nedeni ile eşyaların içeri/dışarı taşınmaması, yaşlıların bedensel güçlükleri nedeni ile balkonu aktif olarak kullanamadıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle her iki huzurevinde de balkonlar çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Trabzon Köşk Huzurevi: 2014 yılında hizmete girmiş bir huzurevidir. Otel olarak tasarlanmış ancak hiç kullanılmadan Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne huzurevi olarak kullanılmak üzere verilmiştir. Konum olarak Soğuksu Mahallesi Köşk Mevkiinde bulunmaktadır. Şehir merkezine uzaklığı yaklaşık olarak 7 km'dir. Huzurevinde normal bakım gerektiren yaşlılar kalmaktadır. 2. bodrum kat, 1. bodrum kat, zemin kat ve birinci kat olmak üzere 4 kattan oluşmaktadır. Yapının iki girişi vardır. Zemin katta danışma ve yaşlıları ziyaret alanı mevcuttur. Yönetim birinci katta bulunmaktadır. Her üç katta da yatak odaları mevcuttur. Düşey sirkülasyon merdiven ve asansörle sağlanmaktadır.

Huzurevi kapasitesi 98 kişidir. Her oda iki kişilik olarak düzenlenmiştir. Ancak yaşlıların çoğu tek kalmayı tercih etmişlerdir. Trabzon Köşk Huzurevi ile ilgili veriler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Trabzon Köşk Huzurevi kimlik kartı

TRABZON KÖŞK HUZUREVİ		
KURUMA AİT BİLGİLER		
Yapının İlk İşlevi	Otel	Mevcut Mekânlar Müdür-Müdür Yardımcısı Odası, Doktor-Hemşire Odası, Sosyal Hizmetler, Güvenlik, Yemekhane, Oturma Odası, Çok Amaçlı Salon, Ziyaretçi Alanları, Misafir Odaları, Yatak Odaları, Wc-Banyolar, Mekanik Oda, Atölyeler, Teknisyen Odası, Personel Soyunma Odası, Fizik Tedavi ve Fizyoterapist Odaları, Masaj Odası, Arşiv, Santral, Depolar, Çamaşırhane, Sığınak, Berber.
Faaliyete Geçiş Yılı	2014	
Kat Sayısı	4	
Huzurevi Kapasite	98	
Huzurevi Oda Sayısı	49 (2 kişilik)	
KONUMA AİT BİLGİLER		
		
KENTSEL KONUM	HUZUREVİ GÖRSELİ	
KAT PLANLARI		
		
2. BODRUM KAT PLANI	1. BODRUM KAT PLANI	
		
ZEMİN KAT PLANI	1. KAT PLANI	

Huzurevinde kat planları incelendiğinde yaşlıların kaldığı odaların tek tip olarak yapılandırıldığı görülmektedir (Tablo 11). Diğer huzurevinde olduğu gibi mekân giriş, dinlenme, uyuma ve temizlik eylem alanlarını içermektedir. Bütün odalar 2 kişilik olarak düzenlenmiştir. Ancak yaşlılar kendi istekleriyle tek kişi olarak da kalabilmektedir. Oda büyüklükleri ve kurum tarafından verilen donatı adedi aynıdır. Her bir oda 16 metrekaredir.

Tablo 11. Trabzon Köşk Huzurevi kat planlarında bulunan yatak odaları ve O2 tipi yatak odası planı

ÖRNEK KAT PLANI VE YATAK ODASI TIPLERİ											
	1. BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI									
											
	1. KAT PLANI	<table border="1"> <tr> <td>1.Giriş</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>2.Dinlenme Bölümü</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>3.Yatak Bölümü</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>4.Banyo</td> <td>✓</td> </tr> <tr> <td>5.Balkon</td> <td>✓</td> </tr> </table>	1.Giriş	✓	2.Dinlenme Bölümü	✓	3.Yatak Bölümü	✓	4.Banyo	✓	5.Balkon
1.Giriş	✓										
2.Dinlenme Bölümü	✓										
3.Yatak Bölümü	✓										
4.Banyo	✓										
5.Balkon	✓										

2.3.Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada literatür taraması, gözlem, SPSS veri analizi ve yarı yapılandırılmış görüşme olmak üzere 4 temel yöntem kullanılmıştır. Bunlara ek olarak belediyeden elde edilen çizimlerin bilgisayar ortamına aktarılması için de cad programlarından faydalanılmıştır. Bu bölümde hem kullanılan yöntemler hem de yöntemin çalışma kapsamında uygulanış biçimi aktarılmaya çalışılmıştır.

- Literatür Taraması: Araştırmanın en önemli aşamalarından biridir. Herhangi bir konuda önceden yapılmış çalışmaların incelenmesi ve veri toplama yöntemlerinin belirlenmesiyle birlikte önemli noktaların gözden geçirilmesi işlemidir. Araştırmacının problemi belirlemeden önce çok iyi bir literatür taraması yapması gerekmektedir. Böylelikle araştırmacı yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara dayanarak eksik kalan yönler tespit edilebilir ve konuya farklı yaklaşımlar geliştirilebilir. Literatür taraması; internet, kitaplar, tezler, bildiriler, makaleler, fotoğraflar vb. gibi birçok yazılı ve basılı kaynaktan yapılabilir. Literatür taraması sayesinde araştırmacı kendi araştırmasının da literatür içinde nerede yer alacağını öngörmüş olur (Hüseyin Padem vd., 2012; Şarvan, 2012).

Çalışmada öncelikle kuramsal alt yapıyı oluşturmak amacıyla gerontoloji, yaşlı psikolojisi ve mekanda kendileme konularıyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Yaşlılarda mekân hassasiyetinin göz ardı edilemeyecek derecede olduğu tespit edilmiş ve yaşadıkları mekânı kendileme davranışlarının son derece önemli olduğu düşünülmüştür. Konuyla ve alanla ilgili çeşitli kitap, dergi, makale, bildiriler irdelenmiş; kendilemeyi huzurevi özelinde irdellemek için çeşitli yöntemler araştırılmış ve çalışma alanı belirlenmiştir.

Alan çalışmasının önemli bir bölümünü elde edilen planların cad programlarına aktarılması oluşturmaktadır. Örnek alanı olarak belirlenen Trabzon Köşk Huzurevi ve Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinin planlarının elde edilmesi için Trabzon Belediyesiyle iletişime geçilmiş, alınan planlar cad ortamına aktarılmıştır. Cad ortamına aktarılan planlar üzerinden çizim yapılarak taslak planlar oluşturulmuştur. Planlar çizilirken üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamış, özgün planlara sadık kalınmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüyle yazışmaların devam ettiği evrede belediyeden elde edilen planlar irdelenerek farklı tip odalar belirlenmiştir. Planlar üzerinde odalar içerisinde donatı yerleşimleri bulunmadığından alana girilmesinin ardından odalar incelenmiş, donatılar da çalışmada önemli bir yere sahip olduğu için taslak olarak planlara

eklenmiştir. Böylece belirlenen tip odaların kendi içinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Bu bölümle ilgili detaylı bilgi çalışma alanının anlatıldığı bölümde verilecektir.

- Gözlem: İnsanlarla sözlü olarak iletişime geçmeden ilgili alanda insanları, nesnelere ve olayları gözleyerek teşhis ve not etme sürecidir. Gözlem sosyal olguları çevreleyen koşulları ve bireylerin davranışlarında inceleme sağladığı için faydalı bir yöntemdir. Gözlemde gözlemci ve gözlenen olmak üzere 2 taraf vardır. Gözlemci bilgileri toplayıp analiz eden taraf, gözlenen ise verilerin elde edildiği kaynak olarak tabir edilir. Nitel araştırmalarda gözlem, katılımlı gözlem ve katılımsız gözlem olmak üzere ikiye ayrılır. Katılımlı gözlemde gözlemci topluluğun içinde aktif olarak yer alır ve olayları doğrudan gözlemleyerek çıkarımlar yapar. Katılımsız gözlemde ise genelde gözlemci daha pasif bir roledir. Küçük topluluklarda katılımsız gözlem kullanılır (Kümbetoğlu, 2005; Agafonoff, 2006; Baş vd., 2008; Şarvan, 2012).

Çalışmada Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüyle yapılan yazışmalar sonucu fotoğraflamanın çıkarılmasıyla birlikte gerekli izinler alınmış ve yaşlı odaları ziyaret edilmiştir. Ziyaret sırasında huzurevinde çalışanlar odalara girilmesi ve günlük rutinlerin aktarılması konusunda yardımcı olmuşlardır. Yaşlıların izni olmadan odalara girilmemiş, izin alınan odalar ziyaret edilmiştir. Çalışma kapsamında odaların sınıflandırılması girilebilen odalar üzerinden yapılmıştır.

- SPSS İle Veri Analizi: Elde edilen verilerin birbirleriyle ilişkilerinin bilgisayar ortamında irdelenmesi ve analiz edilmesi için kullanılan bir yöntemdir.

Yapılan çalışmada kullanıcıların demografik bilgileri huzurevi yönetimine ve kullanıcılara sorularak temin edilmiştir. Yapılan tüm çalışmalar sonucunda kullanıcı özellikleri ile kendileme davranışı arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için SPSS programında crosstab ve ki-kare testi uygulanmıştır.

- Yarı Yapılandırılmış Görüşme: Yüzeysel bilgilerden çok deneyim, görüş, düşünce öğrenmek amaçlı yapılan bir yöntemdir. Bu şekilde kişilerin bakış açısı ve perspektifi keşfetmek amaçlanır. Öncesinde soru formu hazırlanır. Ancak görüşmenin gidişatına göre soru formunda olmayan sorular da katılımcıya sorulabilir. Bu yöntem sistematığı olması nedeniyle araştırmacıya kolaylık sağlamaktadır. Görüşmelerde not alınabileceği gibi eğer kişiyi rahatsız etmiyorsa ses kaydı da alınabilir. Araştırmacının amacı, görüşülen kişi ne söylemek istiyorsa bunu söyleyebileceği rahat bir ortam sağlamaktır. Görüşme esnasında hassasiyeti en az olan sorulardan başlamak daha uygun olur. Bu sayede kişi rahatlar ve sonrasında özel konulara girilebilir. Görüşmenin gizliliği konusunda kişiye güven verilmesi

çalışmayı daha iyi bir noktaya taşır. Görüşme süreleri 45-90 dk arası olarak planlanabilir. Görüşme bittikten sonra veriler araştırmacı tarafından analiz edilerek gruplanır (Kümbetoğlu, 2005; Baş vd., 2008; Şarvan, 2012).

Çalışmada izin alınabilen odalarda gözlem yoluyla kendileme biçimleri tespit edilerek en az ve en çok kendilemenin yapıldığı odalar belirlenmiştir. Bu şekilde huzurevlerinden 37 tane oda belirlenmiştir. Ancak her biriyle yaşlıların vefat etmesi, kurumdan ayrılması, görüşmek istememesi gibi nedenlerle görüşme yapılamamıştır. Tespit edilen odalardan 18inin oda kullanıcısıyla görüşülmüş ancak bunlardan 5'inden verimli bilgi alınamamıştır. Görüşme yapılırken izin verilmediğinden ses kaydı alınamamış, not tutarak bilgiler kaydedilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 20-25 dakika sürmüştür. Ancak 10 dakika içinde sonlanan görüşmeler de olmuştur. Belirlenerek görüşme yapılan 13 oda için ortak bir kimlik kartı oluşturulmuş, odalardaki kendileme biçimleri tablolştırılmıştır. Bu odaların kullanıcılarına imkân olması durumunda odalarında yapacak oldukları değişiklikler sorularak odadaki değişikliklerle ilişkisi kurulmaya çalışılmış ve tasarımcılara kullanıcı istekleri çerçevesinde yol gösterilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca kendilemeyi etkileyecek olan kişisel özelliklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2.3.1. Yaşlı Odalarının Gözlem Yoluyla Tespiti

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi; Rehabilitasyon bölümü ve huzurevi bölümü olmak üzere iki bölümden oluşan bakım merkezidir. 5 kattan oluşmaktadır. İki bölümde de her odanın bir oda numarası mevcuttur. Bu numaralar yönetim tarafından verilmiştir. Rehabilitasyon bölümünde 31 oda tespit edilmiştir. Burada bulunan yaşlılar bakıma muhtaç, engel oranı yüksek olan yaşlılar olduğundan ve verdikleri yaşam mücadelesinin her şeyin önünde olduğu düşünülerek rehabilitasyon bölümü çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Huzurevi bölümünde ise belediyeden elde edilen planlar üzerinden tespit edilen 58 odadan dört tanesinin kullanılmaması sekiz tanesinin ise kullanıcılarının odaları tespit etmeye izin vermemesi sonucu 46 oda tespit edilmiştir. Ancak 4 ve 6 kişilik odalar kendileme ölçütleri bireysel olarak tespit edilemeyeceğinden çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Böylece tespit edilen odaların 38 tanesi veri elde etmek amacıyla kullanılmıştır.

Özel Trabzon Köşk Huzurevi; 2. bodrum kat, 1. bodrum kat, zemin kat ve 1. kat olmak üzere 4 kattan oluşmaktadır. 2. bodrum kat dışında yatak odaları diğer 3 katta yer almaktadır. Köşk Huzurevinde belediyeden elde edilen plan üzerinden toplamda 53 oda olduğu tespit edilmiştir. Ancak alana gidildiğinde bunlardan 2 oda fizik tedavi odası, 1 oda kullanılmayan oda, 1 oda ise misafir odası olarak çözümlenmiştir. Yaşlı odası olarak kullanılan 49 oda bulunmasına rağmen kullanıcıların izninin olmaması nedeniyle 39 oda çalışmaya dahil edilmiştir. Ancak alana gidildiğinde çift kişilik odaların çoğunda tek kişi kaldığı gözlemlenmiştir. Her odanın bir oda numarası mevcuttur. Bu numaralar yönetim tarafından verilmiştir.

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ile Trabzon Köşk Huzurevinin kişi sayısına göre tespit edilen oda sayıları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Huzurevlerinde tespit edilen odalar

ODA KAPASİTESİ	TRABZON HUZUEVİ		KÖŞK HUZUREVİ	
	Kullanıcısı Kadın Olan Oda Sayısı	Kullanıcısı Erkek Olan Oda Sayısı	Kullanıcısı Kadın Olan Oda Sayısı	Kullanıcısı Erkek Olan Oda Sayısı
Tek kişilik oda	5	16	8	19
Çift kişilik oda	9	8	2	10
Dört kişilik oda	2	5	-	-
Altı kişilik oda	1	0	-	-
TOPLAM	17	29	10	29

Ziyaret edilen odalar görevli eşliğinde kullanıcının izniyle yaklaşık bir aylık süreç içerisinde haftada 2 gün olmak üzere gözlemlenmiştir. Her bir odada yaklaşık olarak 20 dakika vakit geçirilerek; odada yaşayan kişi sayısı, mekânsal organizasyon, donatılar ve yaşlıların mekâna kattıkları her bir eşya tespit edilmiştir. Tespit edilen odalarda bulunan her bir donatı ve mekânsal organizasyon planlar üzerine aktarılmıştır. Ancak kendilemenin dört ve altı kişilik odalarda tespit edilemeyeceği düşünüldüğünden çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. İrdelenen oda sayıları bu yüzden Trabzon Huzurevi ve Rehabilitasyon Merkezinde 38’e düşmüş, Köşk Huzurevinde ise değişmeyerek 39 da kalmıştır (Tablo 13).

Tablo 13. Huzurevlerinde irdelenen odalar

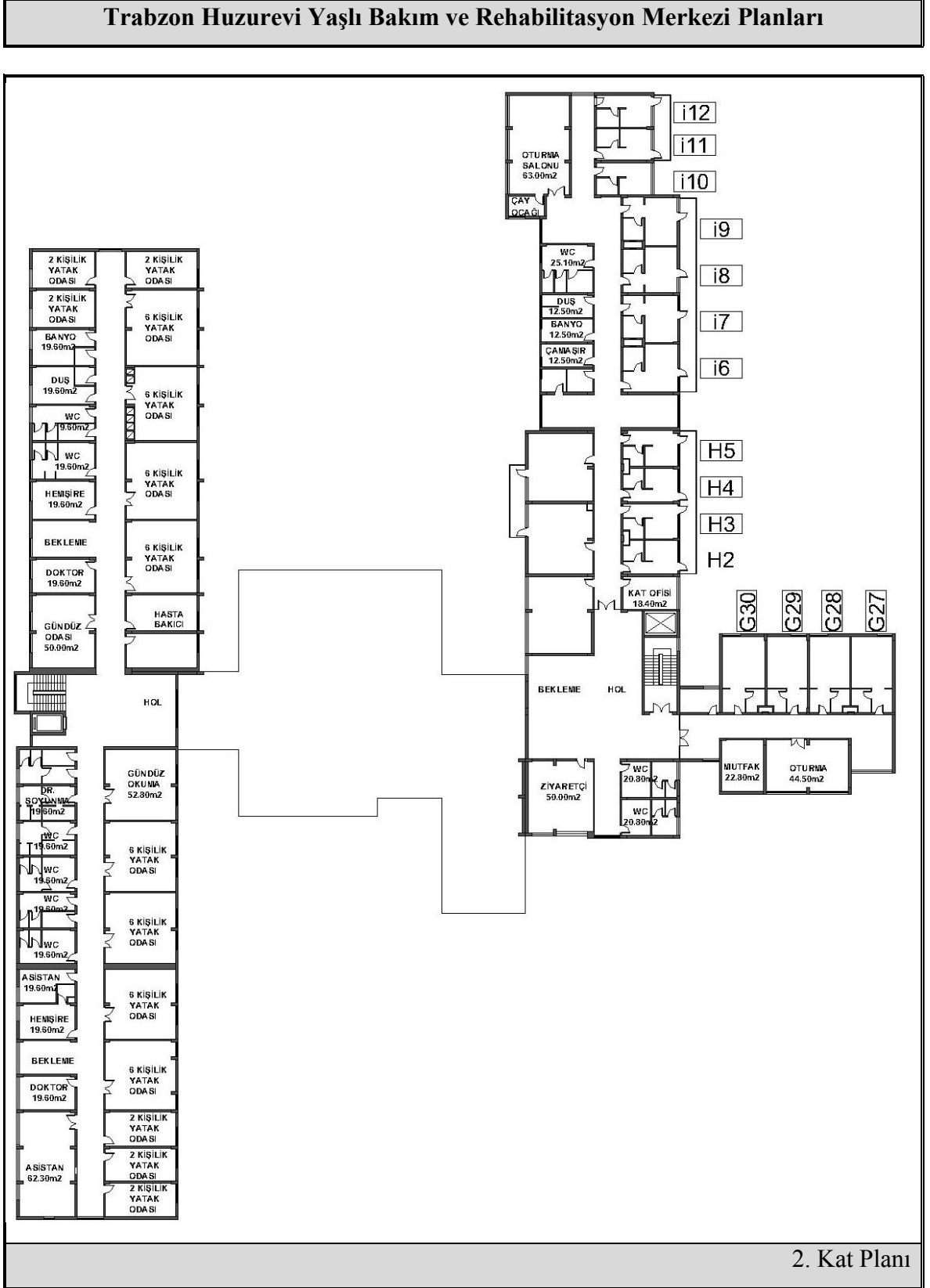
ODA KAPASİTESİ	TRABZON HUZUEVİ		KÖŞK HUZUREVİ	
	Kullanıcısı Kadın Olan Oda Sayısı	Kullanıcısı Erkek Olan Oda Sayısı	Kullanıcısı Kadın Olan Oda Sayısı	Kullanıcısı Erkek Olan Oda Sayısı
Tek kişilik oda	5	16	8	19
Çift kişilik oda	9	8	2	10
TOPLAM	14	24	10	29

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde belediyeden alınan planlarda birinci katta yedi adet O1 tip sekiz adet O2 tip olmak üzere 15 oda tespit edilmiştir. Ancak odalar incelendiğinde dokuz adet O1 tip, altı adet O2 tip oda gözlemlenmiştir. Katta erkek yaşlılar kalmaktadır (Tablo 14). Çalışma kapsamında irdelenen odaların iç tefrişleri yerinde gözlemlenerek planlara aktarılmış ve çizilmiştir (Tablo 15). 2. katta plan üzerinden yedi adet O1 tip sekiz adet O2 tip olmak üzere 15 oda tespit edilmiştir. Ancak odalar incelendiğinde 2. katta beş adet O1 tip, dokuz adet O2 tip oda gözlemlenmiştir. Katta kadın yaşlılar kalmaktadır (Tablo 16). Çalışma kapsamında irdelenen odaların iç tefrişleri yerinde gözlemlenerek planlara aktarılmış ve çizilmiştir (Tablo 17). 3. katta da plan üzerinden yedi adet O1 tip sekiz adet O2 tip olmak üzere 15 oda tespit edilmiştir. Ancak odalar incelendiğinde bunlardan sadece dokuz tanesi gözlemlenebilmiş, gözlemlenen odalardan da yedi adedi O1 tip iki adedinin ise O2 tip olduğu belirlenmiştir. Plan üzerinden tespit edilen 4 adet odanın taşınma gerçekleşeceği için kullanılmadığı yetkililer tarafından aktarılmıştır. Diğer odalar ise kullanıcıların odaya girilmesine izin vermemesi nedeniyle tespit edilememiştir. Katta erkek yaşlılar kalmaktadır (Tablo 18). Çalışma kapsamında irdelenen odaların iç tefrişleri yerinde gözlemlenerek planlara aktarılmış ve çizilmiştir (Tablo 19). Böylece mekân ölçeğinde yapılan kendilemeler tespit edilmiştir.

Tablo 15. Trabzon Huzurevi YBRM 1. kat irdelenen odaların tefrişi

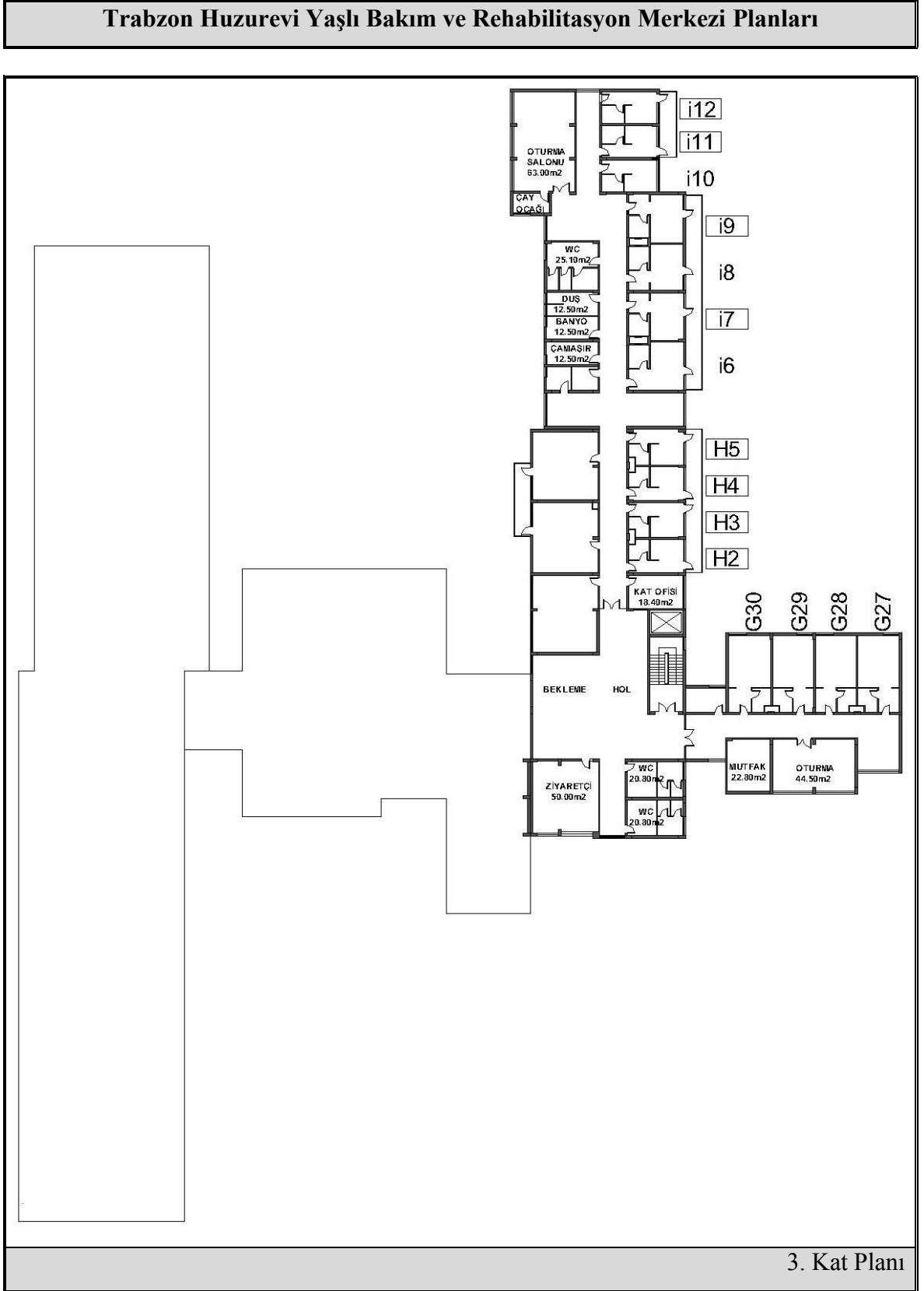
Tablo 16. Trabzon Huzurevi YBRM 2. kat irdelenen odalar

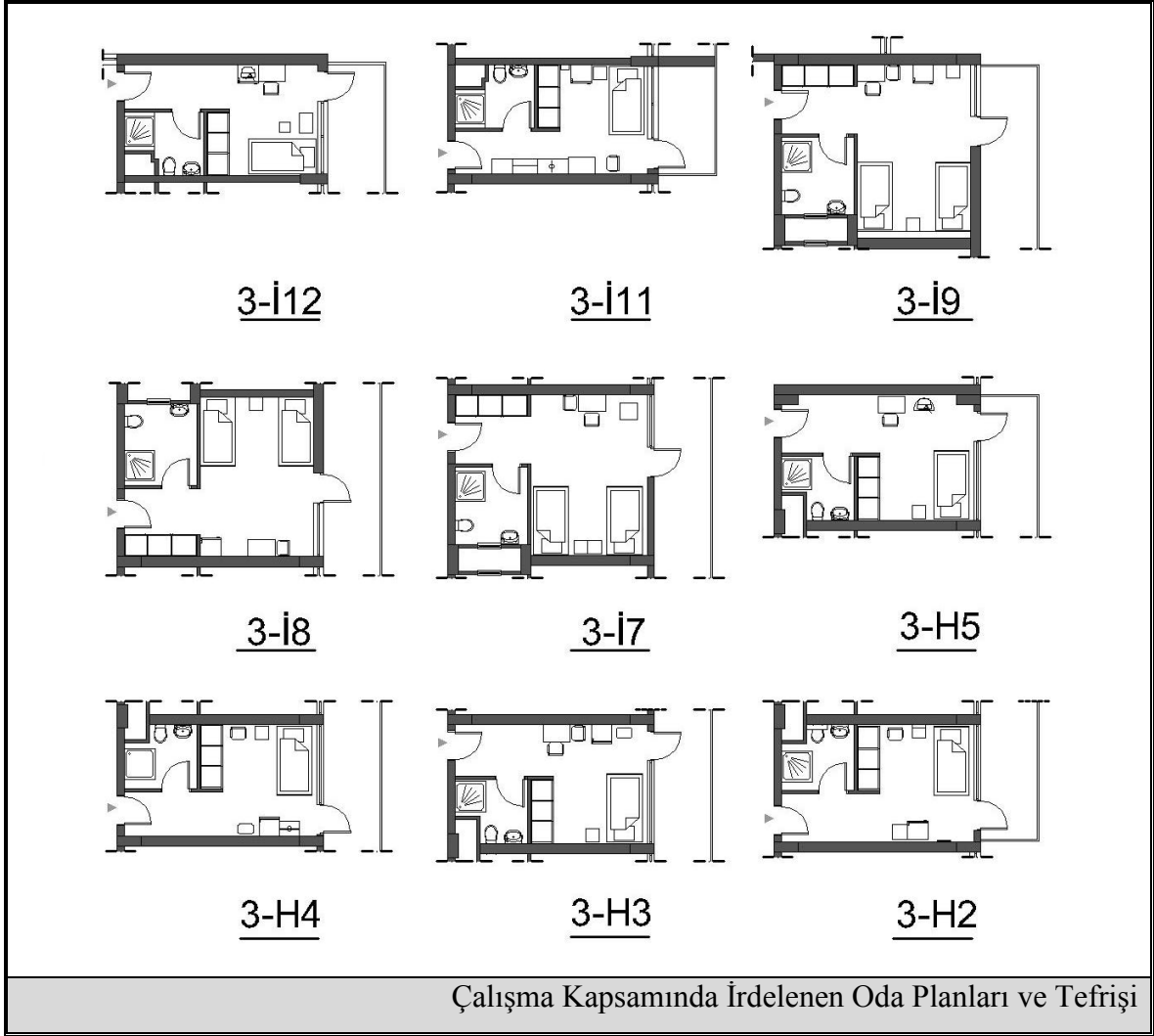
Tablo 17. Trabzon Huzurevi YBRM 2. kat irdelenen odaların tefrişi

Tablo 18. Trabzon Huzurevi YBRM 3. kat irdelenen odalar

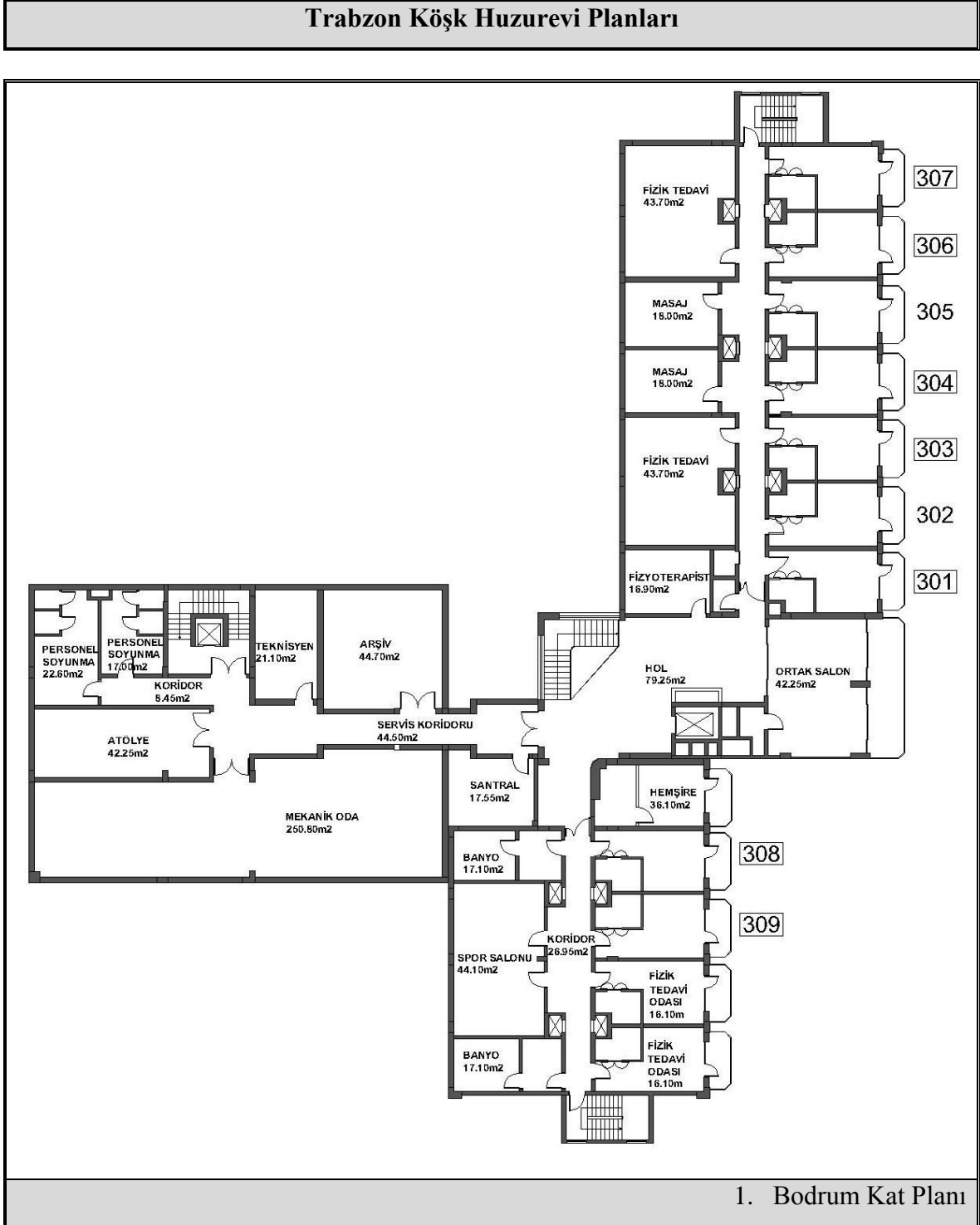
Tablo 19. Trabzon Huzurevi YBRM 3. kat irdelenen odaların tefrişi

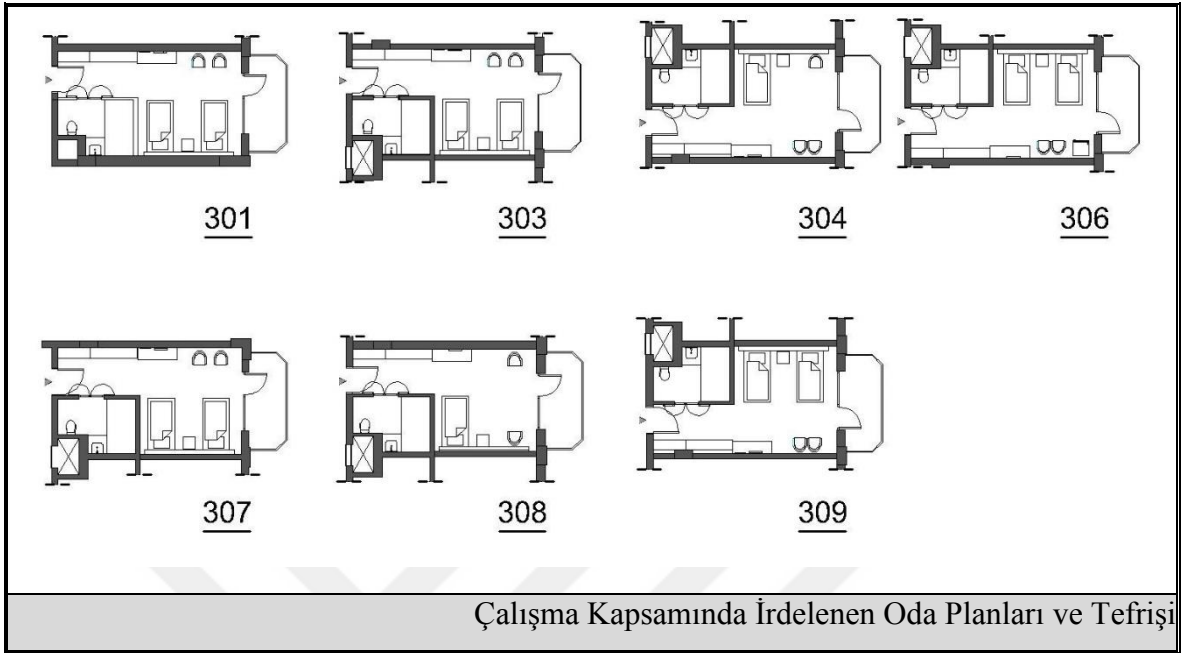
Köşk Huzurevinde 1. Bodrum katta bulunan dokuz odadan yedi adedi tespit edilmiştir. Odaların dört tanesi çift kişilik, üç tanesi tek kişiliktir. Odalarda erkek yaşlılar kalmaktadır (Tablo 20). Çalışma kapsamında irdelenen odaların iç tefrişleri yerinde gözlemlenerek planlara aktarılmış ve çizilmiştir (Tablo 21). Zemin katta 20 odadan 16 oda tespit edilmiştir. İrdelenen odalardan altısı çift kişilik, onu tek kişiliktir. Katta yatak bölümü 2 ayrı bölüm olarak çözümlenmiştir. Yatak bölümünün 102 ve 111 numaralı odalar arasında kalan bütün odalarda kadın yaşlılar kalırken, 114 ve 120 arasında kalan odalarda ise erkek yaşlılar kalmaktadır (Tablo 22). Çalışma kapsamında irdelenen odaların iç tefrişleri yerinde gözlemlenerek planlara aktarılmış ve çizilmiştir (Tablo 23). 1. Katta da 20 odadan 16 oda tespit edilmiştir. Bu odalardan ikisi çift kişilik, diğerleri tek kişiliktir. Kattaki odalarda erkek

yaşlılar kalmaktadır (Tablo 24). Çalışma kapsamında irdelenen odaların iç tefrişleri yerinde gözlemlenerek planlara aktarılmış ve çizilmiştir (Tablo 25). Böylece mekân ölçeğinde yapılan kendilemeler tespit edilmiştir.

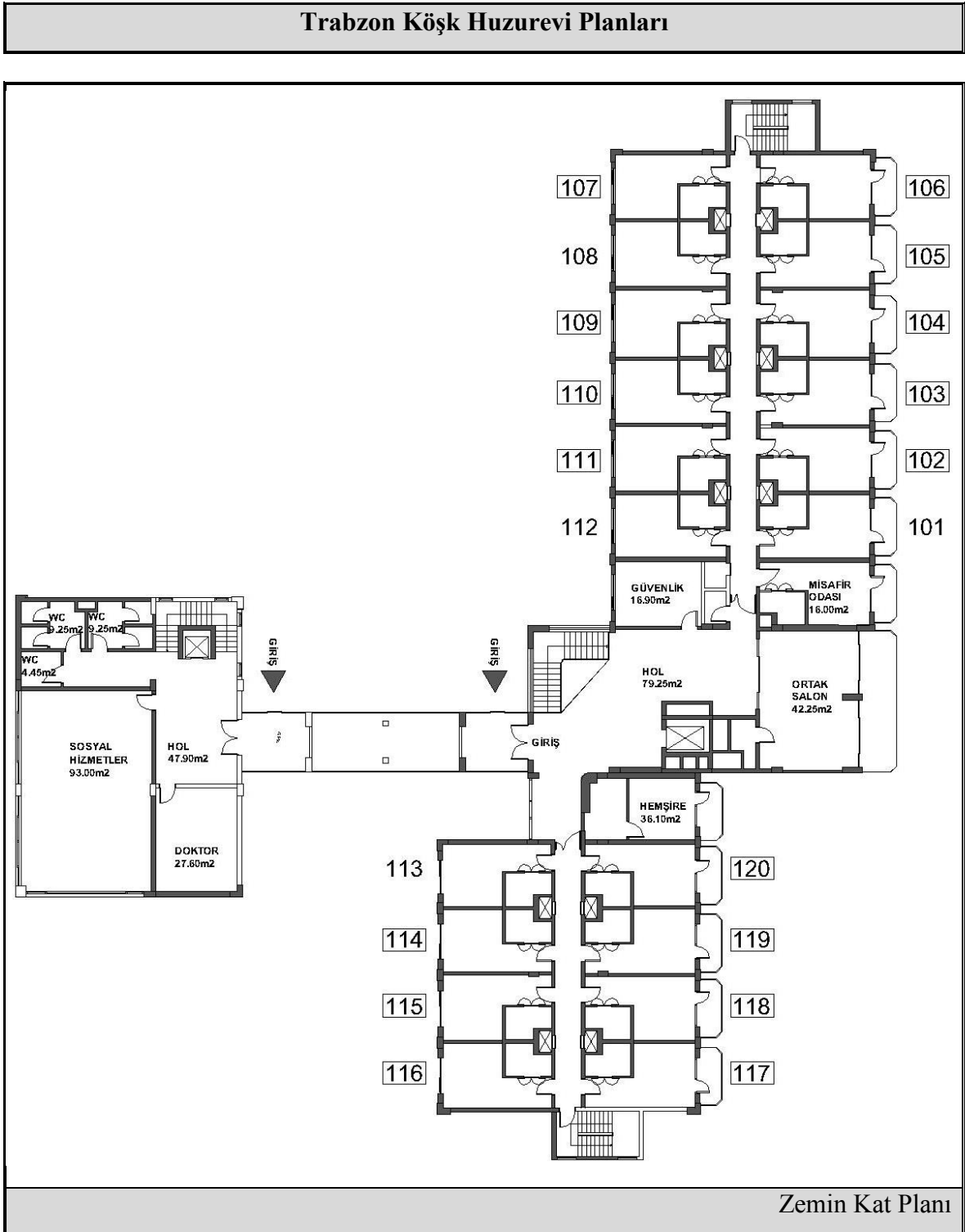
Tablo 20. Trabzon Köşk Huzurevi 1. bodrum kat irdelenen odalar

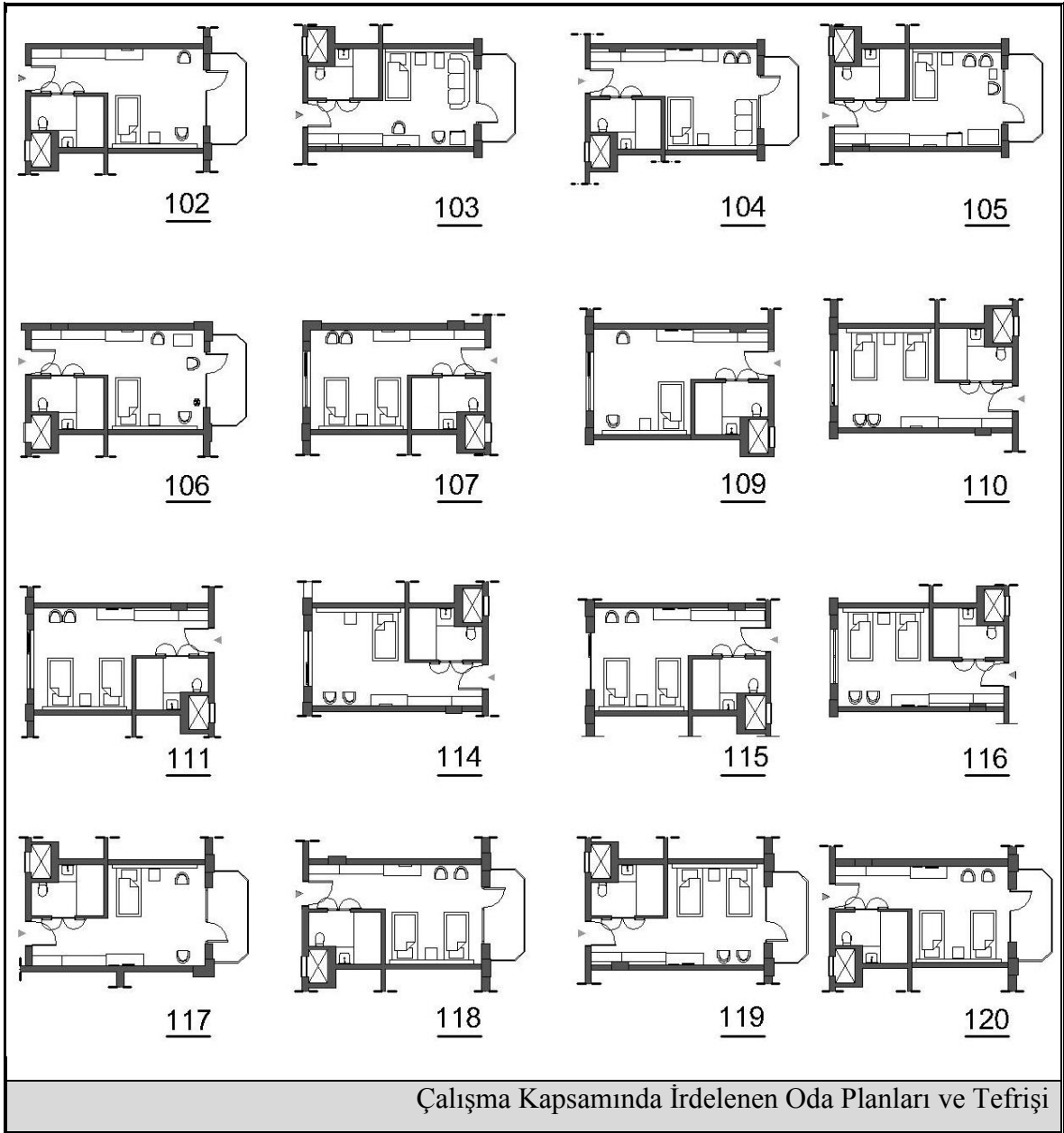
Tablo 21. Trabzon Köşk Huzurevi 1. bodrum kat irdelenen odaların tefrişi

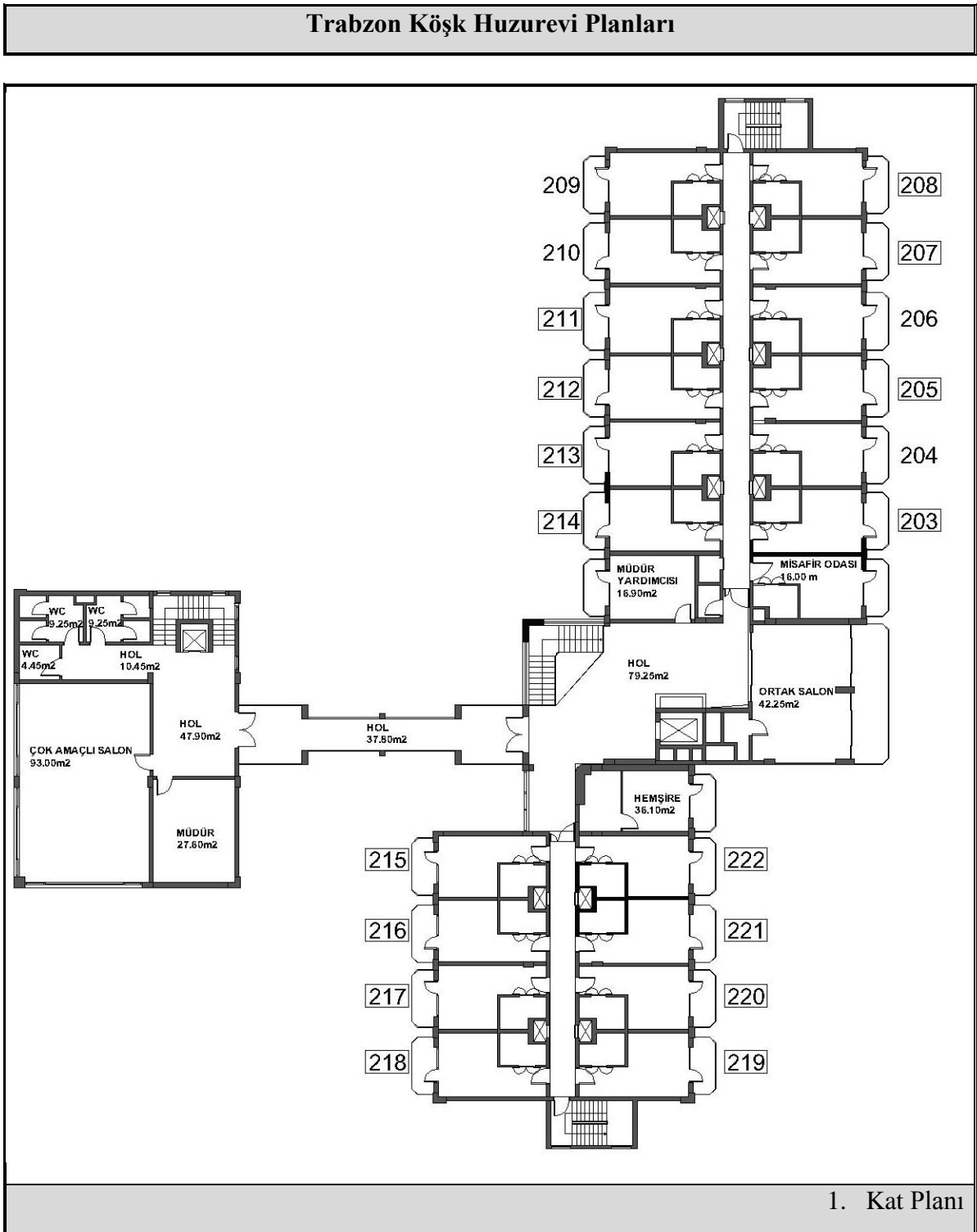
Tablo 22. Trabzon Köşk Huzurevi zemin kat irdelenen odalar

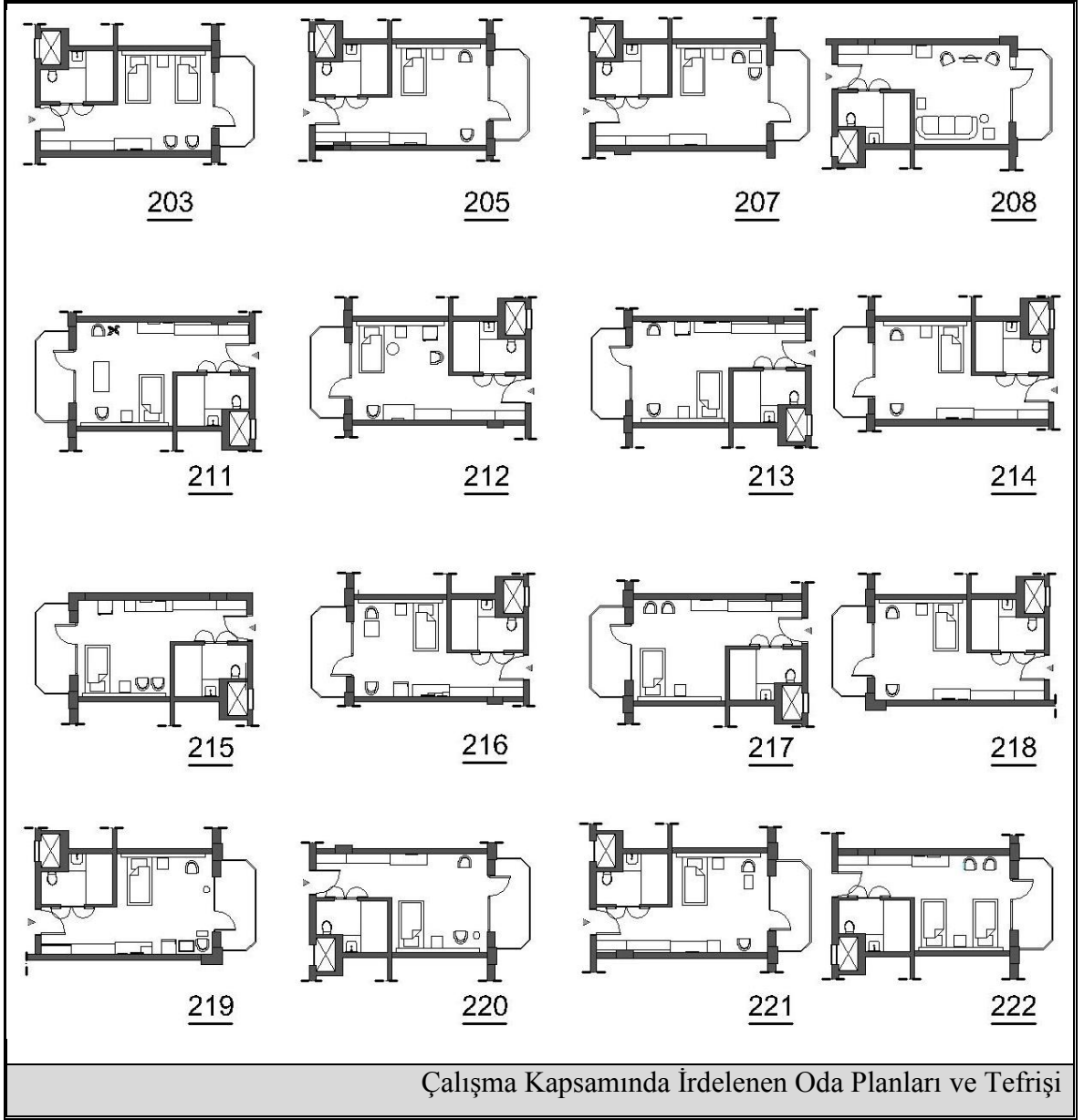
Tablo 23. Trabzon Köşk Huzurevi zemin kat irdelenen odaların tefrişi

Tablo 24. Trabzon Köşk Huzurevi 1. kat irdelenen odalar

Tablo 25. Trabzon Köşk Huzurevi 1. kat irdelenen odaların tefrişi

2.3.2. Gözlem Tablolarının Oluşturulması

Öncelikle her iki huzurevi içinde tespit edilen oda tefriş planlarına bakılarak her bir odaya ait gözlem tabloları oluşturulmuştur. Daha sonra yerinde tespit verileri doğrultusunda çizilen plan ve taslak gözlem tablosu üzerinde, kullanıcı tarafından getirilen her bir donatı ve eşyanın dört yüzey üzerindeki konumları işaretlenip, skeçlerle ifade edilmiştir. Böylece her odada bulunan donatı, eşya ve mekân ölçeğindeki düzenlemeler tespit edilmiştir. Bu

gözlem tabloları (Şekil 5) görüşme yapılacak grubun belirlenmesinde ve kimlik kartlarının oluşturulmasında ön çalışma olarak kullanılmıştır. Taslak gözlem tablosu Ek-3'de verilmiştir.

Huzurevinin belirtildiği bölüm		TRABZON KÖŞK HUZUREVİ	ODA NO:103
Getirilen donatıların tespit edildiği bölüm		MEKÂNÂNA GETİRİLEN DONATILAR	ODANIN YÜZEY GÖRÜNÜŞLERİ
		AA YÜZEYİ	
		1. Buzdolabı 2. duvar Saati 3.Çerçeve 4.Biblio 5.Yapay Çiçek 6.Kitap	
		BB YÜZEYİ	
		1.Masa 2.Kanepe 3.Radyo 4.Masa Saati 5.Yapay Çiçek 6.Kitap 7.Koltuk Minderi	
		CC YÜZEYİ	
		1.Masa 2.Kitap 3.Yapay Çiçek 4.Poster	
		DD YÜZEYİ	
		1. Buzdolabı 2. Kanepe 3. Biblio 4.Yapay Çiçek 5.Koltuk Minderi	

Şekil 5. Taslak gözlem tablosu

Her bir odaya ait taslak gözlem tabloları işlendikten sonra istatistiksel analiz için mekânda yapılan kendilemeler çalışma kapsamında sınıflandırılmıştır.

2.3.3. Çalışma Kapsamında Kendileme Biçimlerinin Sınıflandırılması

Kendileme biçimlerinin sınıflandırılması çalışmanın ana kurgusunu oluşturmaktadır. Bu sınıflandırma yapılırken taslak gözlem tablolarından faydalanılmıştır. Alana gidilmeden önce öngörülen değişiklikler listelenmiştir. Daha sonra alana gidilerek öngörülen değişikliklerin olup olmadığı kesit düzleminde işaretlemeler yapılarak çek edilmiş, aynı zamanda öngörülemeyen değişiklikler de taslak gözlem tablolarının yardımıyla tespit edilmiştir.

Alana gidildiğinde mekânda mevcut donatıların yerlerinin değiştirildiği, odalardan kullanıcının talebi doğrultusunda mevcut eşyaların çıkarılıp yerine dışardan eşya getirildiği, yüzeylere bir takım aksesuarların asıldığı, işlevsel olarak kullanılan eşyaların olduğu, yaşlıların elektrikli eşyalara ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Bütün işaretlemeler sonucu getirilen donatı ve eşyaların sınıflandırılması gerektiği düşünülerek Şekil 6'da verilen sınıflama yapılmıştır. Mekândan kaynaklı kendilemeler ve getirilen eşya, aksesuar, donatıdan kaynaklı kendilemeler dikkate alındığında huzurevlerinde kendilemenin iki farklı düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Bunlardan biri mekânı iki ve üç boyutlu olarak örgütleyebileceğimiz plan ve kesit düzlemlerini içeren mekânsal kendileme, diğeri ise mekân içinde öğelerle gerçekleştirdiğimiz ögesel kendilemedir.

Mekândaki eşyaların yerlerinin değiştirilmesi ve getirilen her bir eşya plan düzleminde mekân örgütlenmesini etkilemektedir. Öyleyse mekân örgütlenmesi mekânsal kendilemenin belirlenmesinde önemli bir etkidir. Mekân yüzeyine yapılan kişisel müdahaleler de kesit düzleminde mekânsal kendilemenin oluşmasına imkân sağlayan bir etkidir. Bu nedenle mekânsal kendileme çalışma kapsamında mekân örgütlenmesi ve mekân yüzeyi olarak ele alınmıştır.

Yaşlıların dışardan getirdikleri eşyalar ise mobilya, elektrikli eşya, işlevsel ya da süs amaçlı kullanılan aksesuarlar olmak üzere 4 başlık altında ele alınmıştır. Yaşlının kendi isteğiyle seçip getirdiği her şeyin anısal ve işlevsel değerleri vardır. Bütün bu eşyalar ögesel kendileme altında incelenmiştir.

Şekil 6. Kendileme biçimlerinin sınıflandırılması

2.3.3.1. Mekânsal Kendileme

Mekânsal kendileme mekân örgütlenmesine ve mekân yüzeyine yapılan müdahaleler olarak ele alınmıştır.

- Mekân Örgütlenmesi: Kişinin amacına uygun olarak bir yerde bir etkinliğin gerçekleşmesi ve yerin etkinliğe uygun olarak düzenlenmesi durumudur (Gür, 1996).

Mekân örgütlenmesini etkileyen etmenler çalışmada giriş alanını özelleştirme, odaya ayakkabısız girme, mevcut yatakları değiştirme, yatak sayısını azaltma, oturma alanını özelleştirme, çalışma alanı oluşturma olarak belirlenmiştir.

- Mekân yüzeyi: Mekânın kimliğini belirleyen genellikle kullanıcının karşı karşıya kaldığı ilk yerdir. İyi uygulanmış bir yüzey ya da iyi seçiliş bir malzeme mekâna anlam katarak kullanıcıyla ilişki kurar (Brooker ve Stone, 2011). Mekân yüzeyleri duvar, zemin ve tavan olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. İnsanlar kendi tercihlerine ve psikolojilerine göre yüzeylerde istedikleri malzemeleri kullanabilirler. Huzurevlerinde oda yüzeylerinde herhangi bir değişiklik tespit edilmediğinden tablolarla yer verilmemiştir.

2.3.3.2. Ögesel Kendileme

Özdemir (1994), mekân içindeki donatı ve eşyalar için öge kavramını kullanmakta, bunların sembolik ya da anlamsal değerler taşıyabileceğini belirtmektedir. Buradan hareketle bu çalışma kapsamında kullanıcıya ait mobilya, elektrikli eşya, görsel/süs ve günlük/işlevsel olarak kullanılan aksesuarlar ögesel kendileme olarak tanımlanmıştır.

- Mobilya: Mobilyalar insanların yaşamını kolaylaştıran hem estetik hem işlevsel hem de anı değeri olan eşyalardır. İnsanlar yaşadıkları mekânı kendi zevk ve seçimlerine göre mobilyalarla donatırlar. Uzun süre kullanılan mobilyalarla kullanıcı arasında işlevsel ve estetik değeri dışında anı değeri de oluşur. Bu nedenle mobilyalar da kendilemeye imkân sağlayan eşyalar olduğundan ögesel kendileme arasında değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında ele alınan huzurevlerinde yapılan tespit çalışmalarında, yaşlıların yaşadıkları odaya daha önce yaşadıkları yerden getirmiş oldukları eşyalar; kanepeler, kitaplık, dolap, sehpa, masa, komodin, televizyon ünitesi, ayakkabılık olmak üzere 8 başlık altında ele alınmıştır.

- Elektronik Eşya: İnsan hayatını kolaylaştıran işlevsel eşyalardır. Çalışma kapsamında elektronik eşyalar buzdolabı, televizyon, bilgisayar, vantilatör ve radyo olmak üzere 5 başlık altında incelenmiştir.

- Aksesuar(Günlük/İşlevsel): İşlevsel olarak kullanılan eşyalardır. Çalışma kapsamında mutfak eşyaları, kitap, masa lambası, askılık, terlik, havlu, seccade, masa örtüsü, koltuk minderi olmak üzere çeşitli başlıklar altında ele alınmıştır.

- Aksesuar (Görsel/süs): İşlevsel olarak kullanılan eşyaların dışında estetik amaçla kullanılan göze hitap eden ve insanın mekânla bağını güçlendiren eşyalardır. Çalışma kapsamında masa saati, duvar saati, çerçeve/fotoğraf, biblo, vazo, yapay çiçek, canlı çiçek, poster, takvim, akvaryum, kuş kafesi olmak üzere çeşitli başlıklar altında ele alınmıştır.

Takvim, masa saati, duvar saati işlevsel amaçlı olarak da kullanılan aksesuarlardır. Ancak çalışma kapsamında güncel olmayan bir takvimin ya da durmuş bir saatin anı değeri nedeni ile görsel/süs amaçlı kullanılabilirdiği gözlemlenmiştir. Bu kullanım yoğunluğu nedeni ile de takvim, masa saati ve duvar saati aksesuar (görsel/süs) başlığı altında değerlendirilmiştir.

Sınıflama yapıldıktan sonra odalarda yapılan gözlemlerin SPSS programına aktarılabilmesi için bir tablo oluşturulmuştur. Veriler önce bu tabloya, daha sonra da SPSS programına aktarılmıştır. Tablo 26 ve Tablo 27’de her iki huzurevinde odalardaki gözlemlenen kendileme biçimleri verilmiştir.

2.3.4. Verilerin İstatistik Analiz Programına Aktarılması

Taslak gözlem tabloları üzerinden eşya ve organizasyonlar gruplanarak kendileme biçimleri sınıflandırılmıştır. Veri elde etmek amacıyla kendileme biçimleri tablolaştırılarak SPSS programına aktarılmıştır. Kendileme biçimlerine ek olarak her bir oda kullanıcısının demografik bilgileri huzurevi yönetiminden ve kullanıcılardan temin edilmiş, odalarda kendilemenin kişinin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu ve mekân kullanım yılıyla ilişkili olup olmadığını tespit etmek amacıyla bu bilgiler de SPSS programına girilmiştir. Daha sonra her bir odadaki mekânsal organizasyona yapılan müdahaleler ve odaya getirilen her bir donatı, eşya, aksesuar program üzerinde kodlanarak demografik özelliklerle ve kendileme biçimlerinin birbirleriyle ilişkilerinin olup olmadığı incelenmiştir. Demografik özelliklerle ilgili yapılan analizler, iki kişilik odalarda kendilemeyi yapan yaşlı tespit edilemeyeceğinden tek kişilik odalar üzerinden incelenmiştir. Diğer analizler ise odadaki kendileme boyutu hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla oda üzerinden incelenmiştir.

2.3.5. Gözlem Tablolarının Görselleştirilmesi

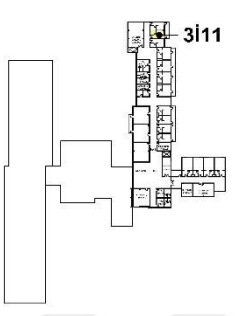
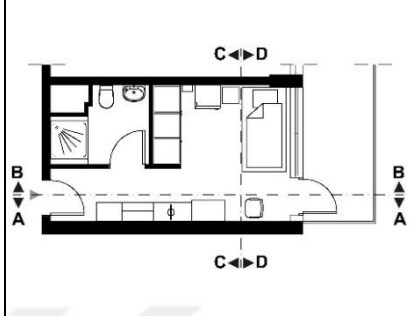
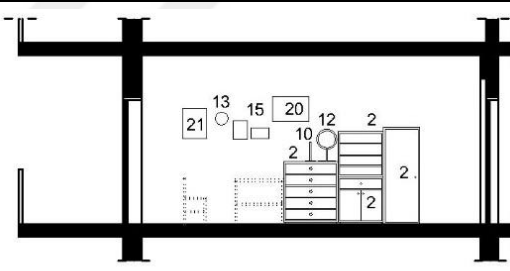
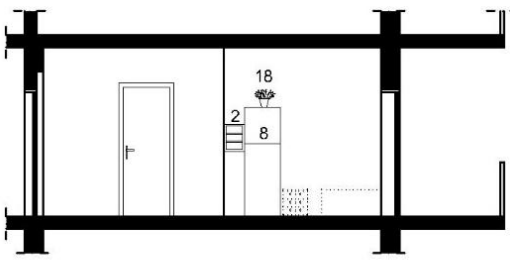
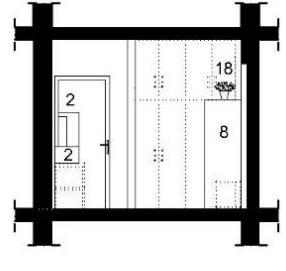
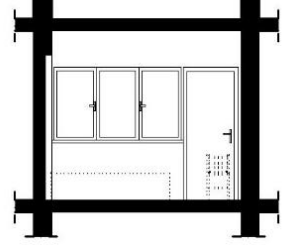
Kendileme çeşitlerinin sınıflandırılması ve tabloya aktarılmasından sonra gözlem tablolarının görselleştirilebilmesi için taslak bir kimlik kartı oluşturulmuştur. Ancak tez kapsamında okuyucuya fikir vermesi amacıyla sadece görüşme yapılan odalara ait kimlik kartları düzenlenmiştir. Bu amaçla en çok ve en az kendilemenin olduğu odalar belirlenerek kullanıcılarıyla görüşme planlanmıştır. Kimlik kartları üç bölümde kurgulanmıştır (Şekil 7). İlk bölümde huzurevi bilgileri ve oda numarası bilgisi bulunmaktadır. İkinci bölümde belirlenen oda tipi, metrekare, mevcut donatılar gibi mekâna ait bilgiler ve yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mekân kullanım yılı, engel durumu gibi kullanıcıya ait bilgiler, odanın kattaki yerini gösteren konum planı ve mekân yönü bilgisi ile oda planı mevcuttur. Üçüncü bölümde ise belirlenen kendileme biçimleri arasından kullanıcının kullandığı kendileme bilgileri ve odaya ait dört görünüş bulunmaktadır. Fotoğraflama tekniği kullanılmadığından kullanıcı tarafından mekâna getirilen donatılar çizim yoluyla betimlenmeye çalışılmıştır. Bu aşamada çalışmanın başında oluşturulan gözlem tablolarından faydalanılmıştır. Oda kimlik kartlarında mevcut donatılar siyah ve noktalı olarak, kullanıcının yaptığı müdahaleler numaralandırılarak çizilmiş hem kendileme biçimleri başlığında hem de yüzeyler üzerinde gösterilerek betimlenmiştir.

KİMLİK KARTI		1
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		3-İ11
Oda Tipi: A-1		
Metrebarajı: 28,7		
Çevreyet: 1		
Kü. Sayısı: 1		
Yaş: 85		
Eğitim Durumu: İlkokul		
Evlilik Durumu: Yok		
Meslek Kullanım Yılı: 25		
Mevcut Donatılar:		
Yataklı Sandalye: 1		
Sarıyer: 1		
Masa: 1		
Duvar: 1		
Zemin: PVC		
Tavan: Boya		
1. Katman: 1		
2. Katman: 1		
3. Katman: 1		
4. Katman: 1		
5. Katman: 1		
6. Katman: 1		
7. Katman: 1		
8. Katman: 1		
9. Katman: 1		
10. Katman: 1		
11. Katman: 1		
12. Katman: 1		
13. Katman: 1		
14. Katman: 1		
15. Katman: 1		
16. Katman: 1		
17. Katman: 1		
18. Katman: 1		
19. Katman: 1		
20. Katman: 1		
21. Katman: 1		
22. Katman: 1		
23. Katman: 1		
24. Katman: 1		
25. Katman: 1		
26. Katman: 1		
27. Katman: 1		
28. Katman: 1		
29. Katman: 1		
30. Katman: 1		
31. Katman: 1		
32. Katman: 1		
33. Katman: 1		
34. Katman: 1		
35. Katman: 1		
36. Katman: 1		
37. Katman: 1		
38. Katman: 1		
39. Katman: 1		
40. Katman: 1		
41. Katman: 1		
42. Katman: 1		
43. Katman: 1		
44. Katman: 1		
45. Katman: 1		
46. Katman: 1		
47. Katman: 1		
48. Katman: 1		
49. Katman: 1		
50. Katman: 1		
51. Katman: 1		
52. Katman: 1		
53. Katman: 1		
54. Katman: 1		
55. Katman: 1		
56. Katman: 1		
57. Katman: 1		
58. Katman: 1		
59. Katman: 1		
60. Katman: 1		
61. Katman: 1		
62. Katman: 1		
63. Katman: 1		
64. Katman: 1		
65. Katman: 1		
66. Katman: 1		
67. Katman: 1		
68. Katman: 1		
69. Katman: 1		
70. Katman: 1		
71. Katman: 1		
72. Katman: 1		
73. Katman: 1		
74. Katman: 1		
75. Katman: 1		
76. Katman: 1		
77. Katman: 1		
78. Katman: 1		
79. Katman: 1		
80. Katman: 1		
81. Katman: 1		
82. Katman: 1		
83. Katman: 1		
84. Katman: 1		
85. Katman: 1		
86. Katman: 1		
87. Katman: 1		
88. Katman: 1		
89. Katman: 1		
90. Katman: 1		
91. Katman: 1		
92. Katman: 1		
93. Katman: 1		
94. Katman: 1		
95. Katman: 1		
96. Katman: 1		
97. Katman: 1		
98. Katman: 1		
99. Katman: 1		
100. Katman: 1		

Şekil 7. Oda kimlik kartı ve bölümleri

Çalışma kapsamında en çok ve en az kendileme yaptığı tesit edilen odaların kullanıcısıyla görüşme yapmak üzere 37 oda belirlenmiş ancak yaşlıların vefat etmesi, kurumdan ayrılması, görüşmek istememesi veya görüşecek durumda olmaması gibi nedenlerle 13 oda kullanıcısıyla görüşme yapılabilmektedir. Bu nedenle sadece görüşme yapılan kullanıcılara ait odalarının kimlik kartları oluşturulmuştur. Bu odalar Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinden 3-İ11, 3-H2, 3-İ7, 2-G29 ve 3-İ9 numaralı odalar (Tablo 28-32), Köşk Huzurevinden 103, 208, 212, 219, 308, 118, 119 ve 301 (Tablo 33-38) numaralı odalardır.

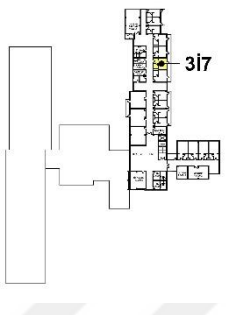
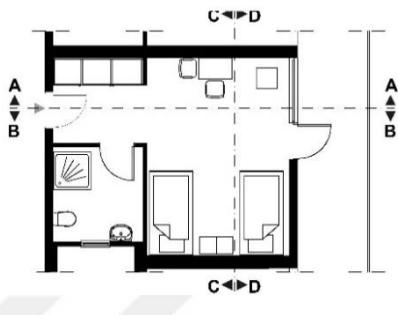
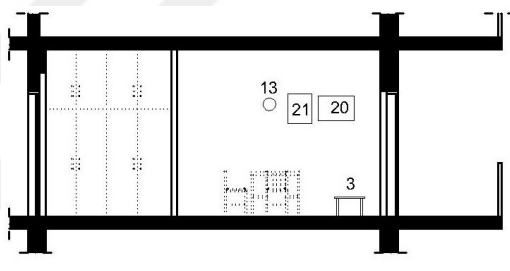
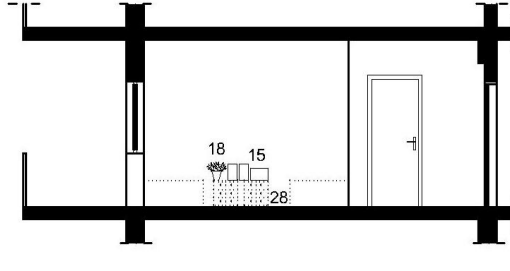
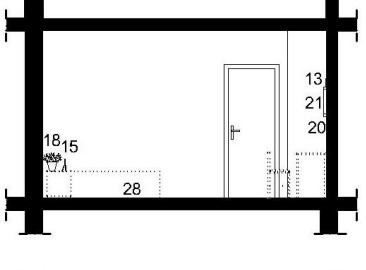
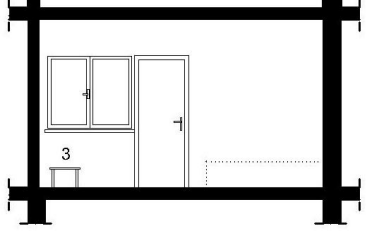
Tablo 28. Trabzon Huzurevi YBRM 3-İ11 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		1					
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO					
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		3-İ11					
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONJUM				
	Metrekare	18.2					
	Cinsiyet	E K					
	Kişi Sayısı	1					
	Yaş	85					
	Eğitim Durumu	İlkokul					
	Engel Durumu	Yok					
	Mekân Kullanım Yılı	26					
	Mevcut Donatılar						
	Yatak	Komidin					
Sandalye	Dolap						
Masa							
				3.KAT PLANI	MEKÂN YÖNÜ	Kuzey	Güney
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER					
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme					
		Odaya Ayakkabısız Girme					
		Mevcut Yatakları Değiştirme					
YÜZEY	YÜZEY	Duvar	Boya				
		Zemin	PVC				
		Tavan	Boya				
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe					
		2.Kitaplık/Dolap					
		3.Sehpa					
		4.Komidin					
		5.Katlanır Masa					
		6.Televizyon Ünitesi					
		7.Ayakkabılık					
	E. EŞYA	8.Buzdolabı					
		9.Televizyon					
		10.Bilgisayar					
		11.Radyo					
		12.Vantilatör					
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati					
		14.Masa Saati					
		15.Çerçeve					
		16.Biblo					
		17.Vazo					
		18.Yapay Çiçek					
		19.Canlı Çiçek					
		20.Poster					
		21.Takvim					
		22.Akvaryum					
		23.Kuş Kafesi					
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Esvası					
		25.Kitap					
		26.Masa Lambası					
		27.Askılık					
		28.Terlik					
		29.Havlu					
		30.Seccade					
		31.Masa Örtüsü					
		32.Koltuk Minderi					
AA YÜZEYİ	BB YÜZEYİ	CC YÜZEYİ	DD YÜZEYİ				
							
							
							

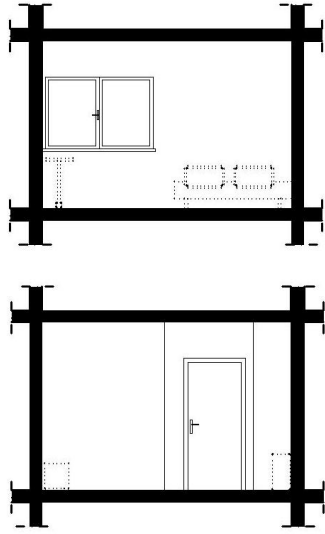
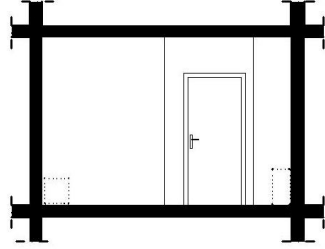
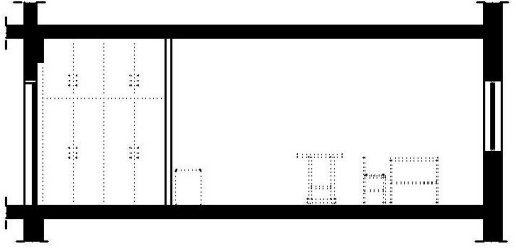
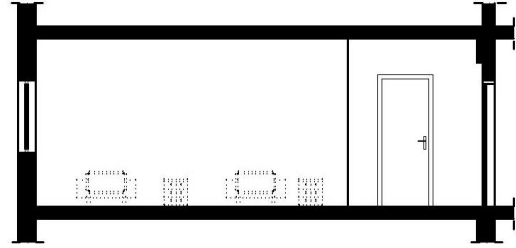
Tablo 29. Trabzon Huzurevi YBRM 3-H2 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		2							
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO							
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		3-H2							
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM	3.KAT PLANI	ODA PLANI	MEKÂN YÖNÜ	Kuzey	Güney	
	Metrekare	18.2							
	Cinsiyet	E K							
	Kişi Sayısı	1							
	Yaş	69							
	Eğitim Durumu	İlkokul							
	Engel Durumu	Yok							
	Mekân Kullanım Yılı	5							
	Mevcut Donatılar	Masa Sandalye							
KENDİLEME BİÇİMLERİ			GÖRÜNÜŞLER						
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ	BB YÜZEYİ	CC YÜZEYİ	DD YÜZEYİ		
		Odaya Ayakkabısız Girme							
		Mevcut Yatakları Değiştirme							
YÜZEY	Duvar	Boya							
		Zemin	PVC						
		Tavan	Boya						
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe							
		2.Kitaplık/Dolap							
		3.Sehpa							
		4.Komidin							
		5.Katlanır Masa							
		6.Televizyon Ünitesi							
		7.Ayakkabılık							
	E. EŞYA	8.Buzdolabı							
		9.Televizyon							
		10.Bilgisayar							
		11.Radyo							
		12.Vantilatör							
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati							
		14.Masa Saati							
		15.Çerçeve							
		16.Biblo							
		17.Vazo							
		18.Yapay Çiçek							
		19.Canlı Çiçek							
		20.Poster							
		21.Takvim							
		22.Akvaryum							
		23.Kuş Kafesi							
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Eşyası							
		25.Kitap							
		26.Masa Lambası							
		27.Askılık							
		28.Terlik							
		29.Havlu							
		30.Seccade							
		31.Masa Örtüsü							
		32.Koltuk Minderi							

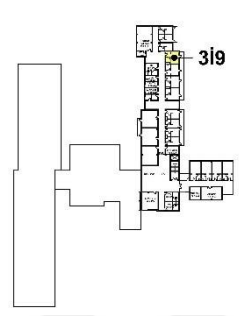
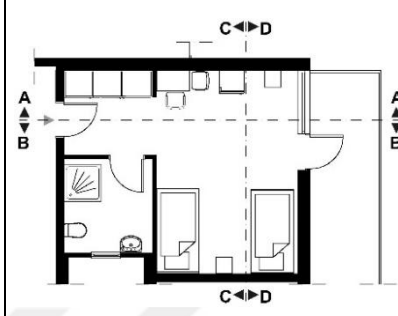
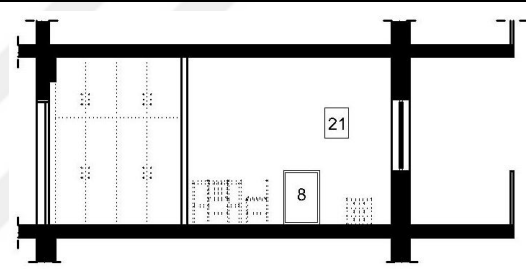
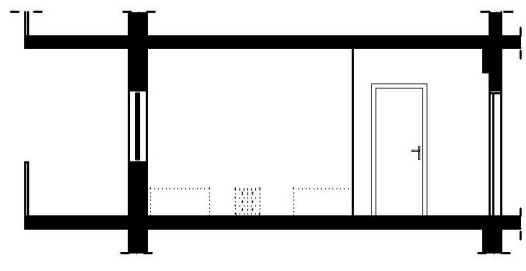
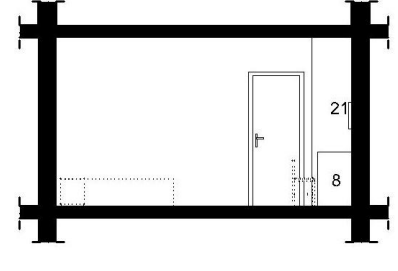
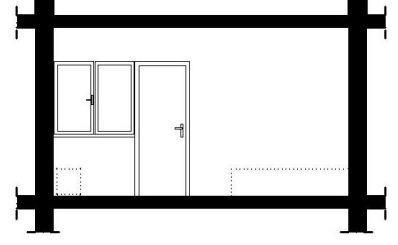
Tablo 30. Trabzon Huzurevi YBRM 3-İ7 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		3				
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO				
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		3-İ7				
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A2	KONJUM			
	Metrekare	26.4				
	Cinsiyet	E K				
	Kişi Sayısı	2				
	Yaş	73				
	Eğitim Durumu	O.y. Değil				
	Engel Durumu	Yok				
	Mekân Kullanım Yılı	11				
	Mevcut Donatılar					
	Yatak	Komidin				
Masa	Sandalye					
Dolap						
3.KAT PLANI		MEKÂN YÖNÜ	Kuzey	Güney		
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER				
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme				
		Odaya Ayakkabısız Girme				
		Mevcut Yatakları Değiştirme				
YÜZEY	Duvar	Boya				
	Zemin	PVC				
	Tavan	Boya				
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe				
		2.Kitaplık/Dolap				
		3.Sehpa				
		4.Komidin				
		5.Katlanır Masa				
		6.Televizyon Ünitesi				
		7.Ayakkabılık				
	E. EŞYA	8.Buzdolabı				
		9.Televizyon				
		10.Bilgisayar				
		11.Radyo				
		12.Vantilatör				
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati				
		14.Masa Saati				
		15.Çerçeve				
		16.Biblo				
		17.Vazo				
		18.Yapay Çiçek				
		19.Canlı Çiçek				
		20.Poster				
		21.Takvim				
		22.Akvaryum				
		23.Kuş Kafesi				
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Eşyası				
		25.Kitap				
		26.Masa Lambası				
		27.Askılık				
		28.Terlik				
		29.Havlu				
		30.Seccade				
		31.Masa Örtüsü				
		32.Koltuk Minderi				
AA YÜZEYİ	BB YÜZEYİ	CC YÜZEYİ	DD YÜZEYİ			
						
						
						

Tablo 31. Trabzon Huzurevi YBRM 2-G29 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		4	
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO	
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		2-G29	
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A2	
	Metrekare	28	
	Cinsiyet	E K	
	Kişi Sayısı	2	
	Yaş	80	
	Eğitim Durumu	O.y. Değil	
	Engel Durumu	Yok	
	Mekân Kullanım Yılı	9	
	Mevcut Donatılar		
	Yatak	Komidin	
Masa	Sandalye		
Dolap			
KONUM			
2.KAT PLANI			
ODA PLANI			
MEKÂN YÖNÜ		Doğu Batı	
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER	
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme	
		Odaya Ayakkabısız Girme	
		Mevcut Yatakları Değiştirme	
YÜZEY	YÜZEY	Duvar	Boya
		Zemin	PVC
		Tavan	Boya
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe	
		2.Kitaplık/Dolap	
		3.Sehpa	
		4.Komidin	
		5.Katlanır Masa	
		6.Televizyon Ünitesi	
		7.Ayakkabılık	
	E. EŞYA	8.Buzdolabı	
		9.Televizyon	
		10.Bilgisayar	
AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	11.Radyo		
	12.Vantilatör		
	13.Duvar Saati		
	14.Masa Saati		
	15.Çerçeve		
	16.Biblo		
	17.Vazo		
	18.Yapay Çiçek		
	19.Canlı Çiçek		
	20.Poster		
AKSESUAR (GÜNLÜK)	21.Takvim		
	22.Akvaryum		
	23.Kuş Kafesi		
	24.Mutfak Eşyası		
	25.Kitap		
	26.Masa Lambası		
	27.Askılık		
	28.Terlik		
	29.Havlu		
	30.Seccade		
31.Masa Örtüsü			
32.Koltuk Minderi			
AA YÜZEYİ			
BB YÜZEYİ			
CC YÜZEYİ			
DD YÜZEYİ			

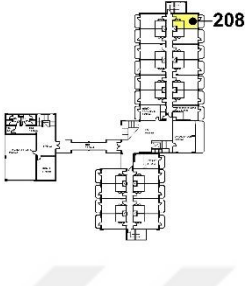
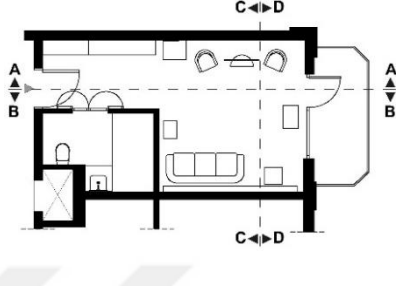
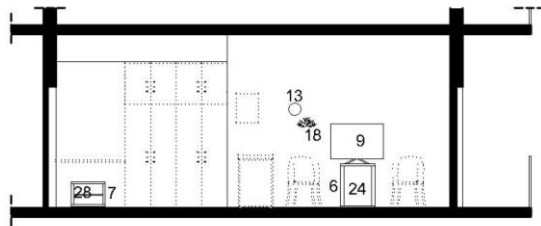
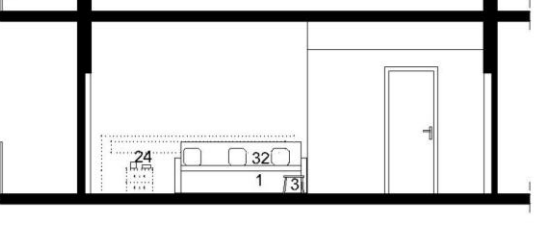
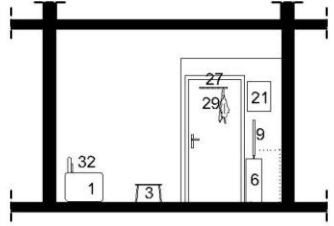
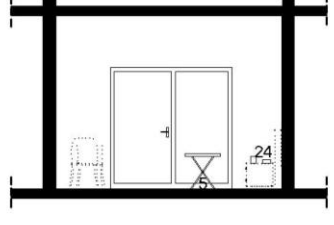
Tablo 32. Trabzon Huzurevi YBRM 3-İ9 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		5				
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO				
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		3-İ9				
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A2	KONUM			
	Metrekare	28				
	Cinsiyet	E K				
	Kişi Sayısı	2				
	Yaş	65 / Yaşlı				
	Eğitim Durumu	Lise				
	Engel Durumu	Yok				
	Mekân Kullanım Yılı	2				
	Mevcut Donatılar					
	Yatak	Komidin				
Masa	Sandalye					
Dolap						
			3. KAT PLANI	MEKÂN YÖNÜ	Kuzey	Güney
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER				
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ		
		Odaya Ayakkabısız Girme				
		Mevcut Yatakları Değiştirme				
Yatak Sayısını Azaltma						
Oturma Alanını Özelleştirme						
Çalışma Alanı Oluşturma						
YÜZEY	Duvar	Boya				
	Zemin	PVC				
	Tavan	Boya				
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe		BB YÜZEYİ		
		2.Kitaplık/Dolap				
		3.Sehpa				
		4.Komidin				
		5.Katlanır Masa				
		6.Televizyon Ünitesi				
		7.Ayakkabılık				
	E. EŞYA	8.Buzdolabı		CC YÜZEYİ		
		9.Televizyon				
		10.Bilgisayar				
		11.Radyo				
		12.Vantilatör				
AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati		DD YÜZEYİ			
	14.Masa Saati					
	15.Çerçeve					
	16.Biblo					
	17.Vazo					
	18.Yapay Çiçek					
	19.Canlı Çiçek					
	20.Poster					
	21.Takvim					
	22.Akvaryum					
	23.Kuş Kafesi					
AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Eşyası					
	25.Kitap					
	26.Masa Lambası					
	27.Askılık					
	28.Terlik					
	29.Havlu					
	30.Seccade					
	31.Masa Örtüsü					
	32.Koltuk Minderi					

Tablo 33. Köşk Huzurevi 103 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		6	
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO	
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		103	
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	
	Metrekare	16.10	
	Cinsiyet	E K	
	Kişi Sayısı	1	
	Yaş	66	
	Eğitim Durumu	İlkokul	
	Engel Durumu	Yok	
	Mekân Kullanım Yılı	2	
	Mevcut Donatılar		
	Yatak	Komidin	
Yatak Başlığı	Sandalye		
Dolap	Televizyon		
Masa	Ayna		
KONUM		ZEMİN KAT PLANI	
ODA PLANI		MEKÂN YÖNÜ	
		Doğu Batı	
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER	
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme	
		Odaya Ayakkabısız Girme	
		Mevcut Yatakları Değiştirme	
YÜZEY	DUVAR	Duvar	Boya
		Zemin	Halıfleks
		Tavan	Alçıpan
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe	
		2.Kitaplık	
		3.Sehpa	
		4.Komidin	
		5.Katlanır Masa	
		6.Televizyon Ünitesi	
		7.Ayakkabılık	
E. EŞYA	8.Buzdolabı		
	9.Televizyon		
	10.Bilgisayar		
	11.Radyo		
	12.Vantilatör		
AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati		
	14.Masa Saati		
	15.Çerçeve		
	16.Biblo		
	17.Vazo		
	18.Yapay Çiçek		
	19.Canlı Çiçek		
	20.Poster		
	21.Takvim		
	22.Akvaryum		
	23.Kuş Kafesi		
AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Eşyası		
	25.Kitap		
	26.Masa Lambası		
	27.Askılık		
	28.Terlik		
	29.Havlu		
	30.Seccade		
	31.Masa Örtüsü		
	32.Koltuk Minderi		
AA YÜZEYİ	BB YÜZEYİ	CC YÜZEYİ	DD YÜZEYİ

Tablo 34. Köşk Huzurevi 208 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		7				
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO				
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		208				
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONJUM			
	Metrekare	16.10				
	Cinsiyet	E K				
	Kişi Sayısı	1				
	Yaş	88				
	Eğitim Durumu	İlkokul				
	Engel Durumu	Yok				
	Mekân Kullanım Yılı	3				
	Mevcut Donatılar					
	Yatak Başlığı	Komidin				
Sandalye	Dolap					
Mini buzdolabı	Televizyon					
Masa	Ayna					
1. KAT PLANI		MEKÂN YÖNÜ	Doğu	Batı		
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER				
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme				
		Odaya Ayakkabısız Girme				
		Mevcut Yatakları Değiştirme				
YÜZEY	MOBİLYA	Yatak Sayısını Azaltma				
		Oturma Alanını Özelleştirme				
		Çalışma Alanı Oluşturma				
YÜZEY	E. EŞYA	Duvar	Boya			
		Zemin	Halıfleks			
		Tavan	Alçıpan			
ÖGESEL	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	1.Kanepe				
		2.Kitaplık				
		3.Sehpa				
		4.Komidin				
		5.Katlanır Masa				
		6.Televizyon Ünitesi				
		7.Ayakkabılık				
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	8.Buzdolabı				
		9.Televizyon				
		10.Bilgisayar				
		11.Radyo				
		12.Vantilatör				
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati				
		14.Masa Saati				
		15.Çerçeve				
		16.Biblo				
		17.Vazo				
		18.Yapay Çiçek				
		19.Canlı Çiçek				
		20.Poster				
AKSESUAR (GÜNLÜK)	21.Takvim					
	22.Akvaryum					
	23.Kuş Kafesi					
	24.Mutfak Eşyası					
	25.Kitap					
	26.Masa Lambası					
	27.Askılık					
AKSESUAR (GÜNLÜK)	28.Terlik					
	29.Havlü					
	30.Seccade					
	31.Masa Örtüsü					
	32.Koltuk Minderi					
	AA YÜZEYİ	BB YÜZEYİ	CC YÜZEYİ	DD YÜZEYİ		
						
						
						

Tablo 35. Köşk Huzurevi 212 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		8					
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO					
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		212					
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM				
	Metrekare	16.10					
	Cinsiyet	E K					
	Kişi Sayısı	1					
	Yaş	69					
	Eğitim Durumu	İlkokul					
	Engel Durumu	Yok					
	Mekân Kullanım Yılı	5					
	Mevcut Donatılar						
	Yatak	Komidin					
Yatak Başlığı	Sandalye						
Dolap	Televizyon						
Masa	Ayna						
MEKÂN YÖNÜ		Doğu	Batı				
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER					
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme					
		Odaya Ayakkabısız Girme					
		Mevcut Yatakları Değiştirme					
YÜZEY	YÜZEY	Duvar	Boya				
		Zemin	Halıfleks				
		Tavan	Alçıpan				
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepa					
		2.Kitaplık					
		3.Sehpa					
		4.Komidin					
		5.Katlanır Masa					
		6.Televizyon Ünitesi					
		7.Ayakkabılık					
	E. EŞYA	8.Buzdolabı					
		9.Televizyon					
		10.Bilgisayar					
		11.Radyo					
		12.Vantilatör					
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati					
		14.Masa Saati					
		15.Çerçeve					
		16.Biblo					
		17.Vazo					
		18.Yapay Çiçek					
		19.Canlı Çiçek					
		20.Poster					
		21.Takvim					
		22.Akvaryum					
	23.Kuş Kafesi						
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Eşyası					
		25.Kitap					
		26.Masa Lambası					
		27.Askılık					
		28.Terlik					
		29.Havlu					
		30.Seccade					
		31.Masa Örtüsü					
		32.Koltuk Minderi					
AA YÜZEYİ		BB YÜZEYİ	CC YÜZEYİ	DD YÜZEYİ			

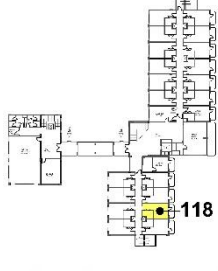
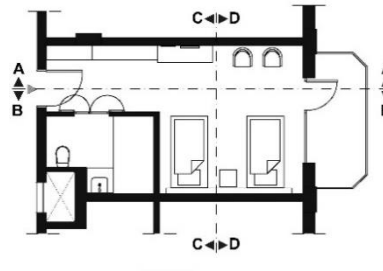
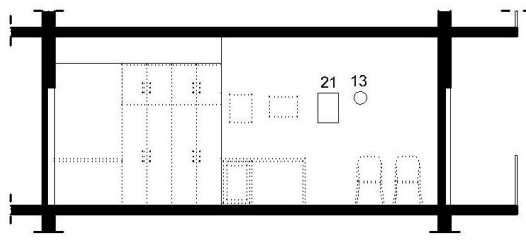
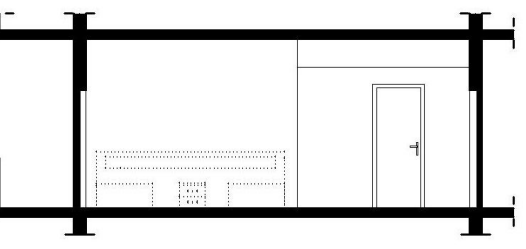
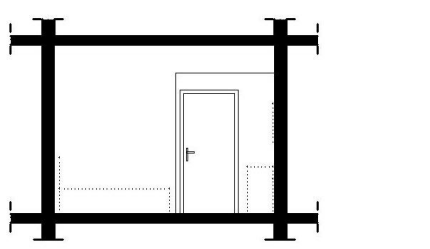
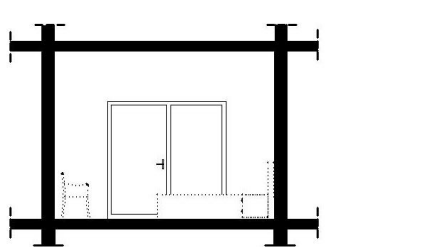
Tablo 36. Köşk Huzurevi 219 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		9						
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO						
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		219						
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM	ODA PLANI	MEKÂN YÖNÜ	Doğu	Batı	
	Metrekare	16.10						
	Cinsiyet	E K						
	Kişi Sayısı	1						
	Yaş	89						
	Eğitim Durumu	Okur Yazar						
	Engel Durumu	Yok						
	Mekân Kullanım Yılı	5						
	Mevcut Donatılar							
	Yatak	Komidin						
Yatak Başlığı	Sandalye							
Dolap	Televizyon							
Masa	Ayna							
1. KAT PLANI			MEKÂN YÖNÜ					
KENDİLEME BİÇİMLERİ			GÖRÜNÜŞLER					
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ				
		Odaya Ayakkabısız Girme						
		Mevcut Yatakları Değiştirme						
YÜZEY	MOBİLYA	Duvar	Boya	BB YÜZEYİ				
		Zemin	Halıfleks					
		Tavan	Alçıpan					
ÖGESEL	E. EŞYA	1.Kanepa		CC YÜZEYİ				
		2.Kitaplık						
		3.Sehpa						
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	AKSESUAR (GÜNLÜK)	4.Komidin		DD YÜZEYİ			
			5.Katlanır Masa					
			6.Televizyon Ünitesi					
			7.Ayakkabılık					
			8.Buzdolabı					
			9.Televizyon					
			10.Bilgisayar					
11.Radyo								
12.Vantilatör								
13.Duvar Saati								
14.Masa Saati								
15.Çerçeve								
16.Biblo								
17.Vazo								
18.Yapay Çiçek								
19.Canlı Çiçek								
20.Poster								
21.Takvim								
22.Akvaryum								
23.Kuş Kafesi								
24.Mutfak Eşyası								
25.Kitap								
26.Masa Lambası								
27.Askılık								
28.Terlik								
29.Havlu								
30.Seccade								
31.Masa Örtüsü								
32.Koltuk Minderi								

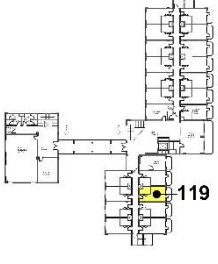
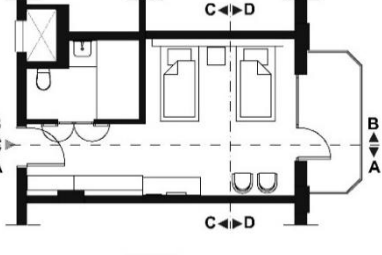
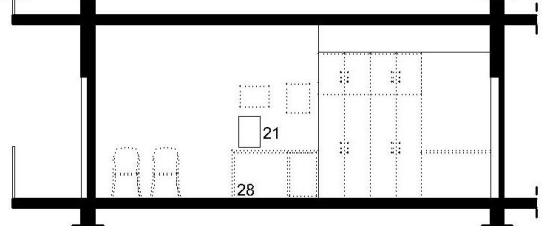
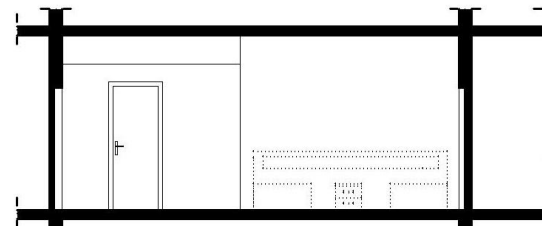
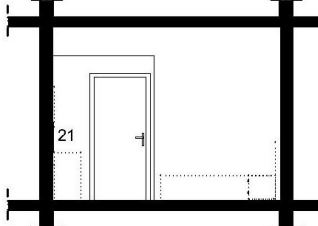
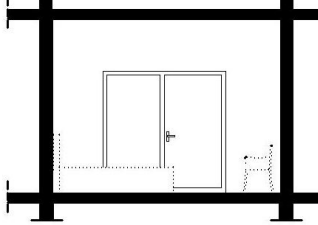
Tablo 37. Köşk Huzurevi 308 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		10								
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO								
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		308								
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM							
	Metrekare	16.10								
	Cinsiyet	E K								
	Kişi Sayısı	1								
	Yaş	69								
	Eğitim Durumu	İlkokul								
	Engel Durumu	Yok								
	Mekân Kullanım Yılı	2								
	Mevcut Donatılar									
	Yatak	Komidin								
Yatak Başlığı	Sandalye									
Dolap	Televizyon									
Masa	Ayna									
				BODRUM KAT PLANI	MEKÂN YÖNÜ	Doğu	Batı			
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER								
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ						
		Odaya Ayakkabısız Girme								
	Mevcut Yatakları Değiştirme									
	Yatak Sayısını Azaltma									
YÜZEY	Duvar	Boya	BB YÜZEYİ							
	Zemin	Halıfleks								
	Tavan	Alçıpan								
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe	CC YÜZEYİ							
		2.Kitaplık								
		3.Sehpa								
		4.Komidin								
		5.Katlanır Masa								
		6.Televizyon Ünitesi								
		7.Ayakkabılık								
	E. EŞYA	8.Buzdolabı					DD YÜZEYİ			
		9.Televizyon								
		10.Bilgisayar								
AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	11.Radyo									
	12.Vantilatör									
	13.Duvar Saati									
	14.Masa Saati									
	15.Çerçeve									
	16.Biblo									
	17.Vazo									
	18.Yapay Çiçek									
	19.Canlı Çiçek									
	20.Poster									
21.Takvim										
22.Akvaryum										
23.Kuş Kafesi										
AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Eşyası									
	25.Kitap									
	26.Masa Lambası									
	27.Askılık									
	28.Terlik									
	29.Havlu									
	30.Seccade									
	31.Masa Örtüsü									
	32.Koltuk Minderi									

Tablo 38. Köşk Huzurevi 118 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		11				
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO				
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		118				
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM			
	Metrekare	16.10				
	Cinsiyet	E K				
	Kişi Sayısı	2				
	Yaş	66				
	Eğitim Durumu	İlkokul				
	Engel Durumu	Yok				
	Mekân Kullanım Yılı	4				
	Mevcut Donatılar					
	Yatak	Komidin				
Yatak Başlığı	Sandalye					
Dolap	Televizyon					
Masa	Ayna					
ZEMİN KAT PLANI		MEKÂN YÖNÜ		Doğu	Batı	
KENDİLEME BİÇİMLERİ			GÖRÜNÜŞLER			
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ		
		Odaya Ayakkabısız Girme				
		Mevcut Yatakları Değiştirme				
YÜZEY	YÜZEY	Duvar	Boya	BB YÜZEYİ		
		Zemin	Halıfleks			
		Tavan	Alçıpan			
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe		CC YÜZEYİ		
		2.Kitaplık				
		3.Sehpa				
		4.Komidin				
		5.Katlanır Masa				
		6.Televizyon Ünitesi				
		7.Ayakkabılık				
	E. EŞYA	8.Buzdolabı		DD YÜZEYİ		
		9.Televizyon				
		10.Bilgisayar				
		11.Radyo				
		12.Vantilatör				
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati				
		14.Masa Saati				
		15.Çerçeve				
		16.Biblo				
		17.Vazo				
		18.Yapay Çiçek				
		19.Canlı Çiçek				
		20.Poster				
		21.Takvim				
		22.Akvaryum				
	23.Kuş Kafesi					
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Esvası				
		25.Kitap				
		26.Masa Lambası				
		27.Askılık				
		28.Terlik				
		29.Havlu				
		30.Seccade				
		31.Masa Örtüsü				
		32.Koltuk Minderi				

Tablo 39. Köşk Huzurevi 119 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		12				
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO				
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		119				
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM			
	Metrekare	16.10				
	Cinsiyet	E K				
	Kişi Sayısı	2				
	Yaş	69				
	Eğitim Durumu	İlkokul				
	Engel Durumu	Yok				
	Mekân Kullanım Yılı	4				
	Mevcut Donatılar					
	Yatak	Komidin				
Yatak Başlığı	Sandalye					
Dolap	Televizyon					
Masa	Ayna					
ZEMİN KAT PLANI		MEKÂN YÖNÜ		Doğu	Batı	
KENDİLEME BİÇİMLERİ			GÖRÜNÜŞLER			
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ		
		Odaya Ayakkabısız Girme				
		Mevcut Yatakları Değiştirme				
YÜZEY	YÜZEY	Duvar	Boya	BB YÜZEYİ		
		Zemin	Halıfleks			
		Tavan	Alçıpan			
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe		CC YÜZEYİ		
		2.Kitaplık				
		3.Sehpa				
		4.Komidin				
		5.Katlanır Masa				
		6.Televizyon Ünitesi				
		7.Ayakkabılık				
	E. EŞYA	8.Buzdolabı		DD YÜZEYİ		
		9.Televizyon				
		10.Bilgisayar				
		11.Radyo				
		12.Vantilatör				
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati				
		14.Masa Saati				
		15.Çerçeve				
		16.Biblo				
		17.Vazo				
		18.Yapay Çiçek				
		19.Canlı Çiçek				
		20.Poster				
		21.Takvim				
		22.Akvaryum				
	23.Kuş Kafesi					
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Esvası				
		25.Kitap				
		26.Masa Lambası				
		27.Askılık				
		28.Terlik				
		29.Havlu				
		30.Seccade				
		31.Masa Örtüsü				
		32.Koltuk Minderi				

Tablo 40. Köşk Huzurevi 301 numaralı odanın kimlik kartı

KİMLİK KARTI		13					
Trabzon Köşk Huzurevi		ODA NO					
Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi		301					
GENEL BİLGİLER	Oda Tipi	A1	KONUM				
	Metrekare	16.10					
	Cinsiyet	E K					
	Kişi Sayısı	2					
	Yaş	76					
	Eğitim Durumu	Okur Yazar					
	Engel Durumu	Yok					
	Mekân Kullanım Yılı	4					
	Mevcut Donatılar						
	Yatak	Komidin					
Yatak Başlığı	Sandalye						
Dolap	Televizyon						
Masa	Ayna						
BODRUM KAT PLANI		MEKÂN YÖNÜ		Doğu	Batı		
KENDİLEME BİÇİMLERİ		GÖRÜNÜŞLER					
MEKÂNSAL	ÖRGÜTLENME	Giriş Alanını Özelleştirme		AA YÜZEYİ			
		Odaya Ayakkabısız Girme					
		Mevcut Yatakları Değiştirme					
YÜZEY	BOYA	Duvar	Boya			BB YÜZEYİ	
		Zemin	Halifleks				
		Tavan	Alçıpan				
ÖGESEL	MOBİLYA	1.Kanepe					
		2.Kitaplık					
		3.Sehpa					
		4.Komidin					
		5.Katlanır Masa					
		6.Televizyon Ünitesi					
		7.Ayakkabılık					
	E. EŞYA	8.Buzdolabı		DD YÜZEYİ			
		9.Televizyon					
		10.Bilgisayar					
		11.Radyo					
		12.Vantilatör					
	AKSESUAR (GÖRSEL/SÜS)	13.Duvar Saati					
		14.Masa Saati					
		15.Çerçeve					
		16.Biblo					
		17.Vazo					
		18.Yapay Çiçek					
		19.Canlı Çiçek					
		20.Poster					
		21.Takvim					
		22.Akvaryum					
		23.Kuş Kafesi					
	AKSESUAR (GÜNLÜK)	24.Mutfak Esvası					
		25.Kitap					
		26.Masa Lambası					
		27.Askılık					
		28.Terlik					
		29.Havlu					
		30.Seccade					
		31.Masa Örtüsü					
		32.Koltuk Minderi					

2.3.6. Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Yarı yapılandırılmış görüşme elde edilen verileri desteklemek amacı ile kullanılmıştır. Odaların planları, kendileme biçimlerini ifade eden tablolar ve SPSS programına aktarılarak elde edilen sayısal veriler irdelendikten sonra kendileme yapan ve yapmayan oda kullanıcıları belirlenip onlarla görüşme planlanmıştır. Görüşme soruları yaşlılarla görüşülmesine uzun süre müsaade edilmediğinden ve yaşlıların soruları algılayıp cevap verme süreleri de göz önünde bulundurularak az sayıda tutulmuştur. Sorular hazırlanırken yapılan tespitler sonucu ilişkili olduğu düşünülen konular üzerinde durulmuştur. Bir soru formu oluşturularak yaşlılarla görüşülmüştür. Görüşmeler ortalama 20-25 dakika arasında sürmüştür. Ses kaydı alınmadığından görüşme sırasında cevaplar not tutularak alınmıştır. Görüşme soruları Ek-4’de yer almaktadır.

Görüşme sırasında yaşlının demografik özellikleri, huzurevini tercih etme sebepleri, ziyaretçi sıklıkları ve aile yapısı ile ilgili sorular ekonomik durumu, çocuk ve torun sayısı, aile ile görüşme sıklığının öğrenilmesi amacıyla sorulmuştur. Böylelikle mekânda bulunan çerçeve ve fotoğraflarla ilişki kurmak amaçlanmıştır.

Mekân kullanım yılı uzun süre huzurevinde yaşamının kendini oraya ait hissetmekle bağlantısı olup olmadığını sorgulamak amaçlıdır.

Huzurevinde yaşamının olumlu yanlarının mekâna alışmayı kolaylaştırdığı, olumsuz yanlarının ise zorunlu olarak kaldıklarını destekler nitelikte olduğu düşünülerek sorgulanmıştır.

Odalarında vakit geçirme süreleri, odada yaptıkları eylemler, yaşlı için özel bir alanın varlığı, yaşlı için geçmişte yaşadığı yerde ya da şuan ki odasında önemli olan, değerli gördüğü eşyaların sorulma sebebi, mekânı bilinçli olarak kendileyip kendilemediklerinin belirlenmesidir.

Son olarak da imkânları olması halinde odada yapmak istedikleri değişiklikler sorularak nasıl bir mekânda yaşamayı arzu ettikleri bilgisine ulaşılmak amaçlanmıştır.

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde 19 oda kullanıcısı ile görüşme yapılması planlanmıştır. Ancak alana gidildiğinde alanın tespitinden görüşme zamanına kadar geçen süreçte yaşlıların vefatı, kurumdan ayrılması ve görüşemeyecek kadar hasta olması nedenlerinden dolayı bu sayı 10’a inmiştir. Yönetimden alınan izinle ve onların gözetiminde 10 yaşlı ile görüşülmüş, ancak yaşlıların soruları idrak edememeleri,

isteksizlikleri ve görüşmek istememeleri nedeni ile sadece 5 oda kullanıcısından bilgi alınabilmiştir.

Trabzon Köşk Huzurevinde ise 18 oda kullanıcısı ile görüşme planlanmıştır. Ancak diğer huzurevindekine benzer sebeplerden dolayı toplamda 8 oda kullanıcısıyla grşlebilmıştır.

3. BULGULAR VE İRDELEMELER

Çalışma kapsamında bulgular, gözlem sonucu elde edilen bulgular, istatistik analiz sonucu elde edilen bulgular ve görüşme sonucu elde edilen bulgular olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

3.1. Gözlem Sonucu Elde Edilen Bulgular

Mekânsal kendileme biçimlerinden mekân örgütlenmesiyle kendilemenin en çok, yatak sayısının azaltılması ile gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu durumun iki kişilik odalarda yaşlıların tek başına yaşamalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Yatak sayısının azaltılmasıyla yapılan mekân örgütlenmesinde genellikle mevcut yatak pencereye paralel olan duvar tarafına konumlandırılmıştır. Pencere kenarına konumlandırılan yatak sayısı çok azdır. Çıkarılan yatağın yerine ise çiçek, kanepeler, buzdolabı, katlanır masa, sandalye vb. gibi mobilya ve aksesuarlar yerleştirilmiş ya da boş bırakılmıştır.

Mekânın duvar, zemin ve tavanındaki yüzeylerde herhangi bir değişikliğe rastlanmamış, yüzey değişimi ile kendileme yapılmadığı tespit edilmiştir.

Mobilya alanında en çok katlanır masa ve sehpa getirme yoluyla kendileme yapılmıştır. Masa ve sehpa alanlarında daha çok üzerinde yemek yeme, kitap okuma, masa saati koyma, mutfak araç ve gereçlerini depolama, üzerine aksesuar koyma gibi işlemlere hizmet ettiği görülmektedir. Masa ve sehpa kullanımı Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezine göre Köşk Huzurevinde daha fazladır.

Mekânın kendilenmesinde eklenen elektrikli eşyalar içinde televizyonun ilk sırada olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda yaşlıların televizyon karşısında fazla vakit geçirdiği söylenebilir. Trabzon Huzurevinde Köşk Huzurevine göre televizyon getirme oranı daha fazladır. Bunun nedeninin Köşk Huzurevinde televizyonun odada standart bir eşya olarak bulunması ancak Trabzon Huzurevinde yaşlılara bu imkânın verilmemiş olmasıdır. Aksesuar (görsel/süs) alanında en çok çerçeve/fotoğraf, yapay çiçek ve takvim kullanılarak kendileme yapıldığı tespit edilmiştir. Çerçeveler genelde masa üstlerinde konumlandırılırken, fotoğraflar buzdolaplarına yapıştırılmış, ayna yanlarına sıkıştırılmış ya da arkasında bir destekle masa üstlerine konumlandırılmıştır. Fotoğrafların genelde küçük çocuklara ya da asker gençlere ait olduğu görülmektedir.

Yapay çiçekler tekil bir şekilde ayna kenarlarında, saksısıyla beraber masa ve buzdolabı üstlerinde konumlandırılmıştır. Takvimlerin ise komidin üstünde ya da duvarda asılı olduğu görülmüştür. Ögesel kendilemenin en çok aksesuar (görsel/süs) alanında olduğu görülmektedir. Yaşlıların işlevsel açıdan getirdikleri aksesuarların yanında anı değerinin olduğu aksesuarları da getirmiş oldukları söylenebilir.

Aksesuar (günlük/işlevsel) en çok terlik ve havlu ile kendileme yapıldığı tespit edilmiştir. Terliklerin yatak kenarlarında, havluların dolap kapaklarında ya da askılıklarda olduğu görülmüştür.

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi odalarında;

- Her odada sabit donatıların olduğu yaşlıların bunlara ek eşyalar getirdikleri,
- Yaşlıların istedikleri takdirde mevcut donatıyı odadan çıkarıp yerine aynı işlevi gören donatılar getirebildikleri,
- Huzurevinde kullanılan mevcut donatı ve eşyaların; yatak, komidin, masa, sandalye, mini buzdolabı, kirli sepeti ve nevresim takımı olduğu,
- İsteyen yaşlıların huzurevi yönetiminden televizyon da talep edebildikleri,
- Bazı yatakların rehabilitasyon bölümündeki yataklarla aynı nitelikte olduğu,
- Yine aynı odalarda yemeklerin yatak yanına gelmesini kolaylaştıran tekerlekli masaların da kullanıldığı,
- Odalardaki donatıların renk, kaplama malzemesi ve boyut açısından farklılık gösterdiği,
- Kullanılmayacak duruma gelen donatılar yenilendiğinde yerine gelen donatıların öncekilerle birebir aynısı olmadığı,
- Döşeme, duvar ve tavan malzemelerine hiçbir şekilde müdahale edilmediği,
- Banyolarda dolap bulunmadığından bazı yaşlıların banyolara raflar monte ettiği gözlemlenmiştir.

Özel Trabzon Köşk Huzurevi odalarında;

- Yönetim tarafından verilen donatı ve eşyaların yatak, yatak başlığı, dolap, komidin, mini buzdolabı, masa, sandalye, televizyon ve ayna olduğu,
- Odalardaki tüm donatılar birbiriyle aynı olduğu,
- Yaşlıların bunların yanına ek eşyalar ve donatılar getirdiği,
- Nadir olarak tek yaşayan yaşlıların yatağı odadan çıkarmadığı,

- Odalar çift kişilik olarak düzenlendiğinden odada 2 yatak bulunduğu, Ancak huzurevinde yaşlılar tek kalmayı tercih ettiklerinden diğer yatağın odalardan çıkarıldığı,
- Az da olsa mevcut yatakları çıkarıp kendi yatağını getiren ya da kanepesini getirip onu yatak olarak kullanan yaşlıların da olduğu,
- Bazı odalarda yatağa yemeğin gelmesini kolaylaştıran tekerlekli masaların olduğu,
- Bazı yaşlıların odalara ayakkabısız girdiği ve oda kapısının önüne paspas koyduğu,
- Odalardaki duvar, döşeme ve tavan malzemelerinin birbiriyle aynı olduğu ve bu malzemelere kullanıcının herhangi bir müdahale yapmadığı,
- En çok kendilemenin radyo ve buzdolabı ile yapıldığı, yaşlıların yiyecek depolama ve eğlenme ihtiyaçlarını karşıladıkları,
- Her odada yaşlının rahatsızlanması durumunda görevliyi çağırabileceği çağrı cihazlarının bulunduğu,
- Bu cihazların komodinlerin yanına konumlandırıldığı,
- Her odanın banyosunun içinde çözüldüğü ve banyolarda duşa kabin, lavabo, lavabo altında çekmeceli dolap, klozet, ayna, tutunma barları ve saç kurutma makinalarının olduğu,
- Banyoda kullanılan seramiklerin desen ve boyutlarının bazı odalarda farklılık gösterdiği,
- Banyolarda da acil durumlarda görevliyi çağırmak için kullanılan çağrı cihazlarından bulunduğu,
- Bazı yaşlıların yıkadıkları mutfak eşyalarını banyoda depoladıkları gözlemlenmiştir.

3.2. İstatistik Analiz Sonucu Elde Edilen Bulgular

Çalışma kapsamında çift kişilik odalarda yapılan ögesel kendileme tespit edilemeyeceğinden oda kapsamında kendileme irdelenmiş, kimlik kartlarında ise çift kişilik odalarda bulunanlardan görüşme yapılan oda kullanıcısı bilgilerine yer verilmiştir. Odada kalan kişi sayısının da kendilemeye etki edeceği düşünülerek çift kişilik odalar çalışma kapsamı dışında bırakılmamıştır. Sadece kişisel verilere göre yapılan analizler tek kişilik odalar üzerinden irdelenmiştir.

Çalışma kapsamında 38 oda Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinden 39 oda ise Trabzon Köşk Huzurevinden olmak üzere toplamda 77 oda irdelenmiştir. Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezindeki odalar %49,4'ünü, Köşk Huzurevindeki odalar ise çalışmanın %50,6'sını oluşturmaktadır.

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde tespit edilen odaların %55,3'ü tek kişilikken %44,7'si çift kişiliktir. Köşk Huzurevinde tespit edilen odaların %69,2'si tek kişilikken %30,8'i çift kişiliktir. İncelenen tek kişilik odaların %43,7'si Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde, %56,3'ü Köşk Huzurevindedir. İncelenen çift kişilik odaların %58,6'sı Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde, % 41,4'ü Köşk Huzurevindedir.

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde incelenen odaların %63,2'sinde erkek yaşlı kalırken, %36,8'inde ise kadın yaşlı kalmaktadır. Köşk Huzurevinde incelenen odaların %74,4'ünde erkek yaşlı kalırken %25,6'sında kadın yaşlı kalmaktadır (Tablo 41).

Tablo 41. Huzurevlerinde oda bilgileri

		Trabzon Huzurevi YBRM		Köşk Huzurevi	
		Sayı	%	Sayı	%
Oda sayısı		38	49,4	39	50,6
Oda niteliği	Tek kişilik	21	55,3	27	69,2
	Çift kişilik	17	44,7	12	30,8
Oda Kullanıcı Cinsiyeti	Erkek	24	63,2	29	74,4
	Kadın	14	36,8	10	25,6

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde kullanıcısı kadın olan odaların 5'i tek kişilik, 9'u çift kişilik olmak üzere 23 adet kadın kullanıcı belirlenmiştir. Kullanıcısı erkek olan odaların 16'sı tek kişilik, 8'i çift kişilik olmak üzere 32 erkek kullanıcı belirlenmiştir. Köşk Huzurevinde ise kullanıcısı kadın olan odaların 8'i tek kişilik 2'si çift kişilik olmak üzere 12 kadın kullanıcı belirlenmiştir. Kullanıcısı erkek olan odaların 19'u tek kişilik 10'u çift kişilik olmak üzere 39 erkek kullanıcı belirlenmiştir. Tablo 42'de kullanıcılarla ilgili demografik bilgiler verilmiştir.

Tablo 42. Yaşlıların demografik özellikleri

		Trabzon Huzurevi YBRM		Köşk Huzurevi	
		Sayı	%	Sayı	%
Cinsiyet	Erkek	32	58,1	39	76,5
	Kadın	23	41,9	12	23,5
Yaş Grubu	60-74/ Yaşlı	19	34,5	19	37,3
	75-84/İleri Yaşlı	19	34,5	20	39,2
	85 üzeri/İhtiyar	17	31	8	15,7
	Yaşı bilinmeyen	0	0	4	7,8
Mekân Kullanım Yılı	1-5 Yıl	46	83,6	47	92,1
	6-10 Yıl	6	10,9	0	0
	11 ve Üzeri	3	5,5	0	0
	Bilinmeyen	0	0	4	7,9
Eğitim Durumu	O-Y Bilmiyor	22	40	7	13,7
	Okur Yazar	11	20	6	11,8
	İlkokul	17	30,9	25	49
	Ortaokul	0	0	7	13,7
	Lise	4	7,3	1	2
	Üniversite	1	1,8	1	2
	Bilinmeyen	0	0	4	7,8

İki huzurevinde de erkek kullanıcı sayısının, yaşlı ve ileri yaşlı kullanıcı sayısının ve 1-5 yıl mekân kullanan yaşlıların sayısının fazla olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu ise çeşitlilik göstermektedir. Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde okuma yazma bilmeyenlerin fazla olduğu belirlenmişken, Köşk Huzurevinde ilkokul mezunlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

3.2.1. Demografik Özelliklere Göre Bulgular

Odalari kullanan yaşlıların cinsiyet, mekân kullanım yılı, yaşlılık durumlarına göre oda üzerinden yapılan analizler Tablo 41-44 de verilmiştir. Tablolar dışında yüksek görülen bazı değerlere de metinde yer verilmiştir. Çift kişilik odalarda iki kişinin hangi oranda kendileme yapacağı tespit edilemediğinden bu bölümün verileri tek kişilik odalar üzerinden hesaplanmıştır.

Erkek yaşlıların %8,6'sı, kadın yaşlıların %23,1'inin mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yaptığı görülmektedir. Mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapmayan yaşlıların %76,2'si erkektir. Mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapan yaşlıların %50'si kadın, %50'si erkektir.

Erkek yaşlıların %11,4'ü, kadın yaşlıların %12,5'inin mobilya yoluyla kendileme yaptığı görülmektedir. Mobilya yoluyla kendileme yapmayan yaşlıların %75,6'sı erkektir. Mobilya yoluyla kendileme yapan yaşlıların %57,1'i erkektir.

Erkek yaşlıların %14,3'ünün, kadın yaşlıların %7,7'sinin elektrikli eşya yoluyla kendileme yaptığı görülmüştür. Elektrikli eşya yoluyla kendileme yapmayan yaşlıların %71,4'ü erkektir. Elektrikli eşya yoluyla kendileme yapan yaşlıların %83,3'ü erkektir.

Erkek yaşlıların %51,4'ünün, kadın yaşlıların %61,5'inin aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendileme yaptığı görülmektedir. Aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendileme yapan yaşlıların %69,2'si erkektir. Aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendileme yapmayan yaşlıların %73,1'i erkektir.

Erkek yaşlıların %45,7'sinin, kadın yaşlıların %46,2'sinin aksesuar (günlük/işlevsel) yoluyla kendileme yaptığı görülmüştür. Aksesuar (günlük/ işlevsel) yoluyla kendileme yapan yaşlıların %72,7'si erkektir. Aksesuar (günlük/ işlevsel) yoluyla kendileme yapmayan yaşlıların %73,1'i erkektir (Tablo 43).

Tablo 43. Cinsiyete göre kendileme yapma oranları

	Mekân örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Elektrikli eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Kadın	23,1	12,5	7,7	61,5	46,2
Erkek	8,6	11,4	14,3	51,4	45,7

Genç yaşlıların %9,1'i, İleri yaşlıların %11,1'i, ihtiyarların %13,3'ü mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapmıştır.

Genç yaşlıların %9,1'i, İleri yaşlıların %11,1'i, ihtiyarların %26,7'si mobilya yoluyla kendileme yapmıştır. Mobilya yoluyla kendileme yapmayan yaşlıların %39'u ileri yaş grubundadır. Mobilya yoluyla kendileme yapan yaşlıların %57,1'i ihtiyar grubundadır.

Genç yaşlıların %27,3'ü, ihtiyarların %20'si elektrikli eşya yoluyla kendileme yapmıştır. İleri yaşlıların ise hiçbiri kendileme yapmamıştır. Veriler incelendiğinde genel anlamda ihtiyar grubunun daha fazla kendileme yaptığı görülmektedir.

Genç yaşlıların %45,5'i, İleri yaşlıların %50'si, ihtiyarların %73,3'ü aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendileme yapmıştır. Aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendileme yapanların %42,3'ü ihtiyar grubundadır. Kendileme yapmayanların %40,9'u ileri yaş grubundadır.

Genç yaşlıların %45,5'i, İleri yaşlıların %44,4'ü, ihtiyarların %40'ı aksesuar (günlük/işlevsel) yoluyla kendileme yapmıştır. Kendileme yapan yaşlıların %36,4 ü ileri yaş grubundadır. Kendileme yapmayanların %38,52'i de ileri yaş grubundadır (Tablo 44).

Tablo 44. Yaş gruplarına göre kendileme yapma oranları

	Mekân örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Elektrikli eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Genç yaşlı	9,1	9,1	27,3	45,5	45,5
İleri yaşlı	11,1	11,1	0	50	44,4
İhtiyar	13,3	26,7	20	73,3	40

Huzurevinde tek kişilik odada yaşayan ve okuma yazması olmayan, okuryazar olan ve lise mezunu olan yaşlıların hiçbiri mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapmamıştır. İlkokul mezunu olanların %11,5'i, ortaokul mezunu olanların %33,3'ü, lisans mezunu olanların ise %50'si mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapmıştır. Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapan yaşlıların %50'si ilkokul mezunudur.

Huzurevinde tek kişilik odada yaşayan ve okuma yazması olmayan, ortaokul mezunu, lise mezunu ve lisans mezunu olan yaşlıların hiçbiri mobilya yoluyla kendileme yapmamıştır. Okuryazar olanların %20'si ve ilkokul mezunu olanların %23,1'i mobilya yoluyla kendileme yapmıştır. Mobilya yoluyla kendileme yapan yaşlıların %85,7'si ilkokul mezunudur.

Huzurevinde tek kişilik odada yaşayan ve okuma yazması olmayan, ortaokul mezunu, lise mezunu ve lisans mezunu olan yaşlıların hiçbiri elektrikli eşya yoluyla kendileme yapmamıştır. Okuryazar olanların %20'si ve ilkokul mezunu olanların %19,2'si elektrikli

eşya yoluyla kendileme yapmıştır. Elektrikli eşya yoluyla kendileme yapan yaşlıların %83,3'ü ilkokul mezunudur.

Huzurevinde tek kişilik odada yaşayan ve okuma yazması olmayan yaşlıların %42,9'u, okuryazar olanların %40'ı, ilkokul mezunu olanların %65,4'ü, ortaokul mezunu olanların %66,7'si, lisans mezunu olanların ise %50'si aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapmıştır. Lise mezunu olan yaşlılar aksesuar(görsel) yolla kendileme yapmamıştır. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapan yaşlıların %65,4'ü ilkokul mezunudur.

Huzurevinde tek kişilik odada yaşayan ve okuma yazması olmayan yaşlıların %28,6'sı, okuryazar olanların %20'si, ilkokul mezunu olanların %50'si, ortaokul mezunu olanların %66,7'si, lisans mezunu olanların ise %50'si aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapmıştır. Lise mezunu olan yaşlılar aksesuar(işlevsel) yolla kendileme yapmamıştır. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapan yaşlıların %59,1'i ilkokul mezunudur (Tablo 45).

Tablo 45. Eğitim durumuna göre kendileme yapma oranları

	Mekân örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Elektrikli eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Okuryazar Değil	0	0	0	42,9	28,6
Okuryazar	0	20	20	40	20
İlkokul	11,5	23,1	19,2	65,4	50
Ortaokul	33,3	0	0	66,7	66,7
Lise	0	0	0	0	0
Lisans	50	0	0	50	50

Huzurevinde tek kişilik odalarda yaşayan ve 1-5 yıl arası kalan yaşlıların %12,8'i mekân örgütlenmesiyle kendileme yaparken 6-10 yıl ve 11 yıl üzeri kalan yaşlılar mekân örgütlenmesiyle kendileme yapmamıştır (Tablo 46).

Huzurevinde tek kişilik odalarda yaşayan ve 1-5 yıl arası kalan yaşlıların %15,4'ü mobilya yoluyla kendileme yaparken 6-10 yıl arası kalan yaşlılar mobilya yoluyla kendileme yapmamıştır. 11 yıl ve üzeri kalan yaşlıların %50'si mobilya yoluyla kendileme yapmıştır (Tablo 46).

Huzurevinde tek kişilik odalarda yaşayan ve 1-5 yıl arası kalan yaşlıların %12,8'i elektrikli eşya yoluyla kendileme yaparken 6-10 yıl arası kalan yaşlılar elektrikli eşya

yoluyla kendileme yapmamıştır. 11 yıl ve üzeri kalan yaşlıların %50'si elektrikli eşya yoluyla kendileme yapmıştır (Tablo 46).

Huzurevinde tek kişilik odalarda yaşayan ve 1-5 yıl arası kalan yaşlıların %61,5'i aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yaparken 6-10 yıl arası kalan yaşlılar aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapmamıştır. 11 yıl ve üzeri kalan yaşlıların %50'si aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapmıştır (Tablo 46).

Huzurevinde tek kişilik odalarda yaşayan ve 1-5 yıl arası kalan yaşlıların %46,2'si aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yaparken 6-10 yıl arası kalan yaşlıların %33,3'ü aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapmıştır. 11 yıl ve üzeri kalan yaşlılar aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapmamıştır (Tablo 46).

Tablo 46. Mekân kullanım yılına göre kendileme yapma oranları

	Mekân örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Elektrikli eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
1-5 yıl kalanlar	12,8	15,4	12,8	61,5	46,2
6-10 yıl kalanlar	0	0	0	0	33,3
11 ve üzeri kalanlar	0	50	50	50	0

3.2.2. Mekân Özelliklerine Göre Bulgular

Yapılan incelemeler sonucunda Trabzon Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bulunan odaların hiç birinde mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapılmamıştır. Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odaların %15,4'ünde mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapıldığı tespit edilmiştir.

Trabzon Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bulunan odaların hiçbirinde mekâna mobilya getirme yoluyla kendilenmediği tespit edilmiştir. Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odaların ise %15,4'ünün mekâna mobilya getirme yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir.

Trabzon Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bulunan odaların %7,9'unun, Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odaların ise %10,3'ünün, elektrikli eşya yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Elektrikli eşya getirerek kendileme yapılan odaların %57,1'i si Trabzon Köşk Huzurevinde bulunmaktadır.

Trabzon Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bulunan odaların %34,2'sinin, Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odaların %66,7'sinin aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Aksesuar (görsel/süs) yoluyla kendilenen odaların %66,7'si Trabzon Köşk Huzurevinde bulunmaktadır.

Trabzon Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde bulunan odaların %10,5'inin aksesuar (günlük/ işlevsel) kendilendiği görülürken Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odaların %56,4'ünün aksesuar (günlük/ işlevsel) yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Aksesuar (günlük/ işlevsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %84,6'sı Trabzon Köşk Huzurevinde bulunmaktadır (Tablo 47).

Tablo 47. Huzurevlerine göre odalardaki kendileme yapma oranları

	Mekân örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Elektrikli eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Trabzon	0	0	7,9	34,2	10,5
Köşk	15,4	15,4	10,3	66,7	56,4

Tek kişilik odaların %12,5'inin mekân örgütlenmesi yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Çift kişilik odaların hiç biri mekân örgütlenmesi yoluyla kendilenmemiştir. Mekân örgütlenmesi yoluyla kendileme yapılan odaların %100'ü tek kişiliktir. Mekân örgütlenmesi yoluyla kendilenmeyen odaların %59,2'si tek kişiliktir.

Tek kişilik odaların %14,6'sının mobilya yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Çift kişilik odaların hiç biri mobilya yoluyla kendilenmemiştir. Mobilya yoluyla kendileme yapılan odaların %100'ü tek kişilik odadadır. Mobilya yoluyla kendileme yapılmayan odaların %58,6'sı tek kişilik odadır.

Tek kişilik odaların %12,5'inin elektrikli eşya yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Çift kişilik odaların %2,4'ü elektrikli eşya yoluyla kendilenmemiştir. Elektrikli eşya yoluyla kendileme yapılan odaların %87,5'i tek kişilik odadadır. Elektrikli eşya yoluyla kendileme yapılmayan odaların %60'ı tek kişilik odadadır.

Tek kişilik odaların % 54,2'sinin aksesuar (görsel) yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Çift kişilik odaların 44,8'i aksesuar (görsel) yoluyla kendilenmemiştir. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %66,7'si tek kişilik odadadır. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların % 57,9'u tek kişilik odadır.

Tek kişilik odaların % 45,8'inin aksesuar (işlevsel) yoluyla kendilendiği tespit edilmiştir. Çift kişilik odaların % 13,8'i aksesuar (işlevsel) yoluyla kendilenmiştir. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %66,7'si tek kişilik odadadır. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %57,9'u tek kişilik odadadır (Tablo 48).

Tablo 48. Oda niteliğine göre kendileme yapma oranları

	Mekân örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Elektrikli eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Tek kişilik oda	12,5	14,6	12,5	54,2	45,8
Çift kişilik oda	0	0	2,4	44,8	13,8

3.2.3. Kendileme Biçimlerinin İlişkilerine Göre Bulgular

Bu bölümde kendileme şekillerinin birbirleri arasında ilişkilerin olup olmadığı irdelenmiştir.

Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılmayan odaların %94,4'ü mobilya ile de kendilenmemiştir. Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılan odaların %50'si mobilya ile de kendilenmiştir.

Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılmayan odaların %93'ü elektrikli eşya ile de kendilenmemiştir. Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılan odaların %33,3'ü elektrikli eşya ile de kendilenmiştir.

Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılmayan odaların %52,1'i aksesuar(görsel) ile de kendilenmemiştir. Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılan odaların %83,3'ü aksesuar (görsel) ile de kendilenmiştir.

Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılmayan odaların %71,8'i aksesuar (işlevsel) ile de kendilenmemiştir. Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılan odaların %100'ü aksesuar(işlevsel) ile de kendilenmiştir (Tablo 49).

Tablo 49. Mekân örgütlenmesi ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları

	Mobilya (%)	Elektrikli Eşya (%)	Aksesuar(görsel) (%)	Aksesuar(işlevsel) (%)
Mekân örgütlenmesi	50	33,3	83,3	100

Mobilya ile kendileme yapılmayan odaların %95,7'si mekân örgütlenmesiyle de kendilenmemiştir. Mobilya ile kendileme yapılan odaların %42,9'u mekân örgütlenmesiyle de kendilenmiştir.

Mobilya ile kendileme yapılmayan odaların %95,7'si elektrikli eşya ile de kendilenmemiştir. Mobilya ile kendileme yapılan odaların %57,1'i elektrikli eşya ile de kendilenmiştir.

Mobilya ile kendileme yapılmayan odaların %54,3'ü aksesuar (görsel) ile de kendilenmemiştir. Mobilya ile kendileme yapılan odaların %100'ü aksesuar (görsel) ile de kendilenmiştir.

Mobilya ile kendileme yapılmayan odaların %70'i aksesuar (işlevsel) ile de kendilenmemiştir. Mobilya ile kendileme yapılan odaların %71,4'ü aksesuar (işlevsel) ile de kendilenmiştir (Tablo 50).

Tablo 50. Mobilya ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları

	Mekân Örgütlenmesi (%)	Elektrikli Eşya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Mobilya	42,9	57,1	100	71,4

Elektrikli eşya ile kendileme yapılmayan odaların %94,3'ü mekân örgütlenmesi ile de kendilenmemiştir. Elektrikli eşya ile kendileme yapılan odaların %28,6'sı mekân örgütlenmesi ile de kendilenmiştir.

Elektrikli eşya ile kendileme yapılmayan odaların %95,7'si mobilya ile de kendilenmemiştir. Elektrikli eşya ile kendileme yapılan odaların %57,1'i mobilya ile de kendilenmiştir.

Elektrikli eşya ile kendileme yapılmayan odaların %54,3'ü aksesuar (görsel) ile de kendilenmemiştir. Elektrikli eşya ile kendileme yapılan odaların %100'ü aksesuar (görsel) ile de kendilenmiştir.

Elektrikli eşya ile kendileme yapılmayan odaların %94,1'i aksesuar (işlevsel) ile de kendilenmemiştir. Elektrikli eşya ile kendileme yapılan odaların %57,1'i aksesuar (işlevsel) ile de kendilenmiştir (Tablo 51).

Tablo 51. Elektrikli eşya ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları

	Mekân Örgütlenmesi (%)	Mobilya (%)	Aksesuar (görsel) (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Elektrikli Eşya	28,6	57,1	100	57,1

Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %97,4'ü mekân örgütlenmesi yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %12,8'i mekân örgütlenmesi yoluyla da kendilenmiştir.

Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %100'ü elektrikli eşya yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %17,9'u elektrikli eşya yoluyla da kendilenmiştir.

Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %100'ü mobilya yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %17,9'u mobilya yoluyla da kendileme yapmıştır.

Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %78,9'u aksesuar (işlevsel) yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %46,2'si aksesuar (işlevsel) yoluyla da kendilenmiştir. (Tablo 52).

Tablo 52. Aksesuar(Görsel) ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları

	Mekân Örgütlenmesi (%)	Elektrikli Eşya (%)	Mobilya (%)	Aksesuar (işlevsel) (%)
Aksesuar(görsel)	12,8	17,9	17,9	46,2

Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %100'ü mekân örgütlenmesi yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %23,1'i mekân örgütlenmesi yoluyla da kendilenmiştir.

Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %94,1'i elektrikli eşya yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %15,4'ü elektrikli eşya yoluyla da kendilenmiştir.

Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %96,1'i mobilya yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %19,2'si mobilya yoluyla da kendilenmiştir.

Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapılmayan odaların %58,8'i aksesuar (görsel) yoluyla da kendilenmemiştir. Aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapılan odaların %69,2'si aksesuar (işlevsel) yoluyla da kendilenmiştir (Tablo 53).

Tablo 53. Aksesuar (İşlevsel) ile kendileme yapılan odaların diğer kendileme biçimleriyle kendilenme oranları

	Mekân Örgütlenmesi (%)	Elektrikli eşya (%)	Mobilya (%)	Aksesuar (görsel) (%)
Aksesuar(işlevsel)	23,1	15,4	19,2	69,2

3.2.4. Değişkenler Arasındaki Bağa Göre Bulgular

Ki kare testi 2 değişken arasında anlamlı düzeyde ilişki olup olmaması durumuna göre yapılan bir istatistik analizdir. Yapılan bu analiz sonucunda iki sonuca ulaşılır;

H0: Bu iki olay birbirinden bağımsızdır. Yani, birbirlerini etkilememektedirler.

H1: Olaylar birbirinden bağımsız değildir.

H0 olayının gerçekleşebilmesi için p değerinin (hipotezin reddedilip reddedilemeyeceğine karar veren değer) 0,05'den büyük olması gerekir. Eğer p değeri 0,05 den küçükse H1 olayı gerçekleşir. Yani iki değişken arasında anlamlı bir sonuç vardır (Kalaycı, 2006).

Bu bölümde değişkenler arasında anlamlı sonuç olup olmadığı irdelenecektir.

Kalınan huzureviyle aksesuar yoluyla kendileme arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odalarda Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi odalarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde görsel aksesuar yoluyla kendileme yapıldığı sonucuna varılmıştır (Tablo 54). Köşk Huzurevinin özel olması ve burada kalan yaşlıların maddi durumlarının iyi olması bu durumun nedeni olabilir.

Tablo 54. Huzurevi-aksesuar(görsel) ki kare analizi

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8,111 ^a	1	,004		
Continuity Correction^b	6,865	1	,009		
Likelihood Ratio	8,259	1	,004		
Fisher's Exact Test				,006	,004
Linear-by-Linear Association	8,006	1	,005		
N of Valid Cases	77				
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 18,75.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Ki kare değeri:8,111, Df(Serbestlik Derecesi): 1, p: 0,004<0,05

Trabzon Köşk Huzurevinde bulunan odalarda Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi odalarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde görsel aksesuar yoluyla kendileme yapıldığı sonucuna varılmıştır (Tablo 55). Köşk Huzurevinin özel olması ve burada kalan yaşlıların maddi durumlarının iyi olması bu durumun nedeni olabilir.

Tablo 55. Huzurevi-aksesuar(işlevsel) ki kare analizi

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	18,118 ^a	1	,000		
Continuity Correction^b	16,125	1	,000		
Likelihood Ratio	19,482	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	17,883	1	,000		
N of Valid Cases	77				
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,83.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Ki kare değeri:8,118, Df(Serbestlik Derecesi): 1, p: 0,000<0,05

Odadaki kişi sayısı ile aksesuar (işlevsel) yoluyla yapılan kendileme arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tek kişi kalınan odalarda çift kişi kalınanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde aksesuar yoluyla kendileme yapıldığı sonucuna varılmıştır (Tablo 56). Bunun nedeninin yaşlının tek başına kaldığında daha özgür davranması ve mekâna daha kolay sahiplenmesi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 56. Kişi Sayısı-aksesuar(işlevsel) ki kare analizi

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8,298 ^a	1	,004		
Continuity Correction ^b	6,927	1	,008		
Likelihood Ratio	9,001	1	,003		
Fisher's Exact Test				,006	,003
Linear-by-Linear Association	8,190	1	,004		
N of Valid Cases	77				
a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,79.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Ki kare değeri:8,298, Df(Serbestlik Derecesi): 1, p: 0,004<0,05

3.3. Görüşme Sonucu Elde Edilen Bulgular

Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezinde gözlem sonucu elde edilen verilere göre 3-H2, 3-İ7, 3-İ11 oda kullanıcılarının kendileme yaptıkları, 2-G29 ve 3-İ9 oda kullanıcılarının kendileme yapmadıkları tespit edilmiş ve kullanıcılarıyla görüşülmüştür. Kendileme yapan yaşlıların hepsi ve kendileme yapmayanların ise biri erkektir. Beş kullanıcı da farklı yaş aralıklarındadırlar. Kendileme yapan yaşlıların ikisi ilkokul mezunu diğeri ise okuryazar değildir. Kendileme yapmayan yaşlıların biri okuryazar değil diğeri ise lise mezunudur. Genel olarak yaşlılar aileleriyle ve çocuklarıyla görüşmemektedir. Huzurevinde kalma süreleri çeşitlilik göstermektedir. Huzurevinde yaşama sebepleri genel olarak yalnız yaşamaları, ailevi problemlerinin olması, çocuklarla yaşamak istememe ve bakacak kimsenin olmaması olarak belirtilmiştir. Huzurevinde yaşamanın olumsuz yanlarının; tek bir odada yaşamak durumunda kalmak ve yaşayan diğer yaşlılarla anlaşamama durumunun olduğu olumlu yanlarının ise bakım, barınma, yemeğin hazır olması, doktor imkânı vb. olduğu dile getirilmiştir. Ziyarete genel olarak öğrencilerin geldiği belirtilmiş, çocuklarıyla görüşenlerin çocukları, görüşmeyenlerin ise arkadaşları

nadiren gelmektedir. Gelen ziyaretçiler nadiren odalarda ağırlandıkça genellikle bekleme ve dinlenme alanlarında ağırlandıkçadır. Odaların küçük olduğu dile getirilmiştir. Kendileme yapan yaşlıların odalarda genellikle yaptığı eylemler; ibadet, tv izleme, radyo dinleme, kitap / gazete okuma, el işi yapma(sepet örme) ve dinlenmedir. Oda dışında geçirilen vakitlerde yapılan eylemler arkadaşlarla sohbet etme ve bahçede dolaşmadır. Kendileme yapmayan yaşlılar odalarını uyumak için kullanmaktadır. Özel bir alanın varlığı sorgulandığında kendileme yapan yaşlılardan kitaplar, fotoğraf köşesi ve el işi yapılan alan cevapları alınırken kendileme yapmayan yaşlılardan ‘hepsini seviyorum’ gibi genel cevaplar alınmıştır. İmkân dâhilinde getirilmek istenen bir eşyanın olup olmadığı sorusuna genel olarak bir görüş belirtilmemiş ancak antika değeri olan eşyalarını getirmek istediğini söyleyen yaşlılar da bulunmaktadır. Odanın yeniden düzenlenmesi durumunda kendileme yapan yaşlılar en büyük problemi yalıtım konusunda yaşadıklarını dile getirmişler bunun dışında odalarının daha geniş olması durumunda yemek yiyecekleri daha rahat bir alanın olmasını, fotoğraf çerçevelerini koyacakları bir köşe ve halı istemişlerdir. Kendileme yapmayan yaşlılar genel olarak bir fikir belirtmemiştir.

Trabzon Köşk Huzurevinde gözlem sonucu elde edilen verilere göre 103, 208, 212, 219 oda kullanıcılarının kendileme yaptıkları, 118, 119, 301 ve 308 oda kullanıcılarının kendileme yapmadıkları tespit edilmiş ve kullanıcılarıyla görüşülmüştür. Kendileme yapan yaşlıların üçü, kendileme yapmayanların ise hepsi erkektir. Sekiz kullanıcı da farklı yaş aralıklarındadır. Her iki grupta da üç kullanıcı ilkököl mezunu bir kullanıcı okuryazardır. Kendileme yapan yaşlıların Çocukları genel olarak il dışında ya da yurtdışında yaşamaktadır. Kendileme yapmayan yaşlılar ise genel olarak aileleriyle görüşmemektedir. Hepsi de 2-5 yıl arası aynı huzurevinde kalmaktadır. Huzurevinde yaşama sebepleri, huzurevinde yaşamının olumsuz ve olumlu yanlarıyla ilgili verilen cevaplar diğer huzurevindeki cevaplarla aynıdır. Ziyarete genel olarak öğrencilerin geldiği belirtilmiş, aile üyelerinden, akraba ve arkadaşlardan gelenlerin sayısı ve sıklığı oldukça azdır. Gelen ziyaretçilerin sayısı az ise odalarda fazla ise bekleme ve dinlenme alanlarında ağırlandıkçadır. Kendileme yapan yaşlılar genellikle odalarında vakit geçirdiklerini, zamanlarının çok azını bahçede ya da dinlenme salonlarında geçirdiklerini belirtmişlerdir. Kendileme yapmayan yaşlılar ise odayı sadece uyumak için kullandıklarını dile getirmişlerdir. Kendileme yapan yaşlıların odalarda genellikle yaptığı eylemler; ibadet, tv izleme, radyo dinleme, kitap / gazete okuma, el işi yapma(dikiş-nakiş) ve dinlenmedir. Oda dışında geçirilen vakitlerde yapılan eylemler arkadaşlarla sohbet etme ve bahçede dolaşmadır. Kendileme yapmayan yaşlılar vakitlerinin

çoğunu bahçede ve çay salonunda geçirmektedir. Özel bir alanın varlığı sorgulandığında kendileme yapan yaşlılar ibadet yapılan alan, kanepeler, bakır eşyalar ve aile büyüklerinin fotoğrafının olduğu birkaç çerçeve olduğunu belirtirken kendileme yapmayan yaşlılar böyle bir alan ya da eşyanın bulunmadığını belirtmişlerdir. Kendileme yapan yaşlıların hepsi “Odada bulunan bütün eşyalar benim, hepsi değerli.” cevabını verirken kendileme yapmayanlar odalarının onlar için pek bir şey ifade etmediğini söylemişlerdir. İmkân dâhilinde getirilmek istenen bir eşyanın olup olmadığı sorusuna her bir yaşlı farklı cevap vermiş, ancak genel olarak el emeğiyle yapılan, antika değeri taşıyan ve eşlerinden kalan eşyalar söylenmiştir. Kendileme yapmayan yaşlılar ise bu tür bir eşyanın olmadığını ifade etmişlerdir. Odanın yeniden düzenlenmesi durumunda kendileme yapan yaşlılar genel olarak halı, kitaplık ve özel eşyalarının ya da eski dönemlerde bazı sanat etkinliklerinde yaptıkları tabloların konumlandırılabilceği bir alan istemişlerdir. Kendileme yapmayan yaşlılar genel olarak bir fikir belirtmemiştir.

4. SONUÇLAR

Yaşlılık tıpkı bebeklik, ergenlik, gençlik gibi her insanın yaşayacağı bir dönem ve hayatın gerçeğidir. Modern dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşlı sayısının gittikçe arttığı görülmektedir. Yaşlı ve yaşlıya sunulan hizmetler günümüzde sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşlıların güncel sorunlarının çözülmesi, onların yaşam kalitesinin artması için oldukça önemlidir. Yaşlıların en önemli güncel sorunlarından biri barınmadır. Ekonomik nedenler, eşlerden birinin vefatı, aile bireylerinin çalışma hayatına girmesi, ebeveynlere bakım gücünün olmaması, günümüzde bireysel yaşamın geniş ailelere tercih edilmesi gibi nedenlerle yaşlılar kendine bakamaz hale geldiklerinde barınma ve bakım için yıllardır yaşadıkları evlerden ayrılarak huzurevlerine yerleşmek durumunda kalırlar. Yaşlının ev ile arasındaki bağın diğer insanlara göre daha fazla olduğu göz önüne alındığında bu durumun onlar için çok zor olduğu aşikârdır. Kurumlara gelen yaşlıların yaşamını daha da zorlaştırmamak adına onları kendi evlerinde gibi hissettirmek ve mekânla aralarında bağ kurulmasını sağlamak oldukça önemlidir. İnsanın mekânla iletişim içinde olması için mekâna kendini ait hissetmesi ve kendi ruhunu mekâna yansıtması gerekir. Bu da ancak mekânın kendilenmesiyle mümkündür.

Tez kapsamında ele alınan konu yaşlılarla ilgili güncel sorunlardan biridir. Zamanla yaşlıların barınma konusunda daha fazla sorun yaşayacak olmaları, huzurevi sayısının gittikçe artması, bu mekânlarda insanın kendini yaşadığı yere ait hissetmesi gerekliliği tespit edilen başlıca problemlerdir. Bunlardan yola çıkılarak kendileme kavramının barınma üzerinden ele alınıp geleceğin en çok karşılaşılabilecek mekânlarından huzurevleri üzerinde irdelenmesi çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır.

Yapılan bu çalışma özelinde aranan 3 temel sorunun cevabı olarak;

1. Huzurevi yaşlı odalarında kendileme yapılmaktadır.
2. Yapılan bu kendileme mekânsal ve ögesel olarak sınıflandırılabilir (Şekil 6, s:61). Çalışma kapsamında kendileme biçimlerinin sınıflandırılması tezin en önemli sonuçlarından biridir. Çünkü tezin kurgusu bu sınıflandırma üzerine şekillenmiştir.
3. Yapılan kendilemeler yaşlının cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, ekonomik durumu ile ilişkilidir.

Tez kapsamında kendilemenin insan-mekân etkileşimini sağlamada önemli bir davranış biçimi olduğu ve mekân tasarımlarının kendilemeye imkân tanınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yaşlıların demografik bilgileri elde edilmiş, kendileme yapan ve yapmayan yaşlılarla görüşülerek bunların altında yatan sebepler irdelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Demografik bilgilerden elde edilen sonuçlara göre;

- Huzurevinde yaşayan erkek yaşlılar kadın yaşlılara göre daha fazladır. Erkeklerin toplum koşullarına göre çocukların yanlarında yaşama ve kendine bakabilme durumları kadınlara göre daha azdır. Bu nedenle erkek yaşlılar kendi evlerinde yaşayamayacak duruma geldiklerinde başkalarının yanında kalmak yerine huzurevlerini tercih ettikleri söylenebilir. Yöneticilerden alınan bilgiler doğrultusunda kadınların huzurevlerine yerleştikten sonra daha zor adapte olmaları ve bu sebepten ayrılmaları da erkek sayısının fazla çıkmasının bir nedeni olarak değerlendirilebilir.
- İncelenen huzurevlerinde 60-84 yaş aralığındaki yaşlıların sayısının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. 85 yaş üstü ihtiyar yaşlıların bakım ihtiyaçları ön planda olduğundan daha çok rehabilitasyon bölümlerinde kalmaktadırlar.
- İncelenen huzurevlerinde 1-5 yıl arası mekânı kullanan yaşlıların sayısı oldukça fazladır. Bunun nedeni ülkemizde son 5 yılda huzurevi kullanımının ya da sayısının artması ve yaşlıların geçmişe oranla daha çok huzurevi tercih etmeleri olarak açıklanabilir.

Görüşme sonuçlarına göre;

- Yaşlıların çocuk sahibi olmalarına rağmen onlarla yaşamayı tercih etmemiş ya da edememiş olmaları günümüzde çekirdek aile kavramının yaygınlaştığını ve geniş aile hayatının gün geçtikçe yok olduğunu göstermektedir.
- Yaşlılar sürekli yaşlı ve hasta insanlarla bir arada olmanın onlara ölümü çağrıştırdığını huzurevinde yaşadıkları için eski sosyal çevrelerinin yok olduğunu dile getirerek genç insanlarla bir arada olmanın onlara enerji verdiğini söylemişlerdir. Bu durumda yaşlılar ve gençlerin daha fazla vakit geçirmesini sağlayacak sosyal ortamların yaratılması önemlidir. Böylece aktif yaşlanma sürecine katkıda bulunulabilir.
- Görüşmeler sonucunda yaşlıların dile getirdiği yalıtım sorununun yaşlıların mekândaki yaşam kalitesini zayıflatmada önemli bir unsur olduğu tespit edilmiştir. Bu durum incelenen huzurevlerinde yaşanan en önemli sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Kendileme yaptığı tespit edilen yaşlıların çoğu odalarında vakit geçirmekten hoşnuttur ve zamanlarının çoğunu odalarında çeşitli eylemler yaparak geçirirler. Kendileme yapmadığı tespit edilen yaşlılar için ise odaları bir şey ifade etmemektedir. Bu durum istatistik analiz sonuçlarını destekler niteliktedir.
- Kendileme yaptığı tespit edilen yaşlılar konuşmaya açık ve çeşitli taleplerde bulunurken kendileme yapmayan yaşlılar herhangi bir fikir belirtmemişlerdir.
- Kendileme yapan yaşlılar odalarını evleri gibi görmektedirler. Bu da kendilemenin aidiyet kavramı ile ilişkisini ortaya koymaktadır.
- Yaşlılar genel olarak anı değeri taşıyan eşyalarını yerleştirebilecekleri bir yer bulunmasını talep etmektedirler. Ayrıca depolama alanlarının azlığından da şikâyet etmektedirler.
- Görüşülen yaşlıların çoğu odaların küçük olmasından rahatsızlık duymaktadırlar. Sadece yatma ve dinlenme eylemleri için değil, yemek yeme ihtiyaçlarını da bu odalarda karşılamak istemektedirler. Aynı zamanda etkinlik yapacakları alanlara da ihtiyaç duymaktadırlar.
- Ayrıca iki kişi kalma fikrine sıcak bakmalarına rağmen odadaki mahremiyetin sağlanamamasından dolayı tek kişilik odaları tercih etmektedirler.

4.1. Kendileme Biçimlerine Göre Sonuçlar

Kendileme biçimlerine göre sonuçlar; mekânsal ve ögesel kendilemenin huzurevinde bulunan yaşlıların demografik özellikleri, mekânsal özellikler, huzurevi niteliği ile ilgili ilişkileri ve kendileme biçimlerinin birbirleriyle ilişkileri irdelendiğinde aşağıdaki gibidir:

- Biri özel diğeri devlete bağlı olan huzurevlerinden Özel Köşk Huzurevinde diğere göre mekânsal ve ögesel kendileme yapma oranları yüksek çıkmıştır. Bunun nedenlerinin yaşlıların ekonomik durumu ve yaşlıların psikolojik açıdan kendini daha sağlıklı ve iyi hissetmesi olabileceği düşünülmektedir.
- Tek kişilik odalardan elde edilen verilere göre kadınların mekân örgütlenmesi, mobilya ve aksesuar (görsel) yoluyla kendileme yapma oranları erkeklere oranla daha fazlayken, erkeklerin ise elektrikli eşya yoluyla kendileme yapma oranlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Aksesuar (işlevsel) yoluyla kendileme yapma oranları

hemen hemen aynıdır. Kadınlar, estetik değişiklikleri tercih ederken, erkekler ise işlevsel değişiklikleri tercih etmektedirler.

- Tek kişilik odalardan elde edilen verilere göre ihtiyar gurubuna giren yaşlıların genç yaşlılara göre beklenenin aksine daha fazla kendileme yaptıkları görülmektedir. Bu durumun nedeni yaşın ilerlemesiyle daha fazla bir yere ait olma isteği olabilir. Bu durum kendileme yapmayan yaşlıların huzurevinden gitme beklentilerinin yüksek olması ile açıklanabilir.
- Tek kişilik odalardan elde edilen sonuçlara göre huzurevinde kalma süresi kendilemeyle doğru orantılı değildir.
- Yaşlı odaları yönetmelikte belirtilen minimum metrekarelere sahiptir. Bu nedenle mekân örgütlenmesi yoluyla yapılan kendilemeler sınırlı sayıdadır. Mekân örgütlenmesiyle kendileme yapılan odaların hepsinde aksesuar(görsel/süs) yoluyla kendilendiği görülürken, mobilya ve elektrikli eşya yoluyla kendileme yapılan odaların hepsinde aksesuar(işlevsel) yoluyla kendilendiği görülmüştür. Yani odalarda genel olarak aksesuar yoluyla kendilemeden bahsetmek mümkündür. Yaşlılar odalarında küçük değişiklikler yapabilmişlerdir. Bu durum mekânın örgütlenmeye elverişli ve yeterli alana sahip olmaması ile açıklanabilir.
- Tek kişilik oda sayıları ve bu odalardaki kendileme oranları iki huzurevinde de çift kişilik oda sayısına göre daha fazladır. Yaşlılar odalarında tek kalmayı ve odalarında yapacakları değişikliklerle ilgili kararlarda özgür olmayı tercih etmektedirler. Tek kişilik odalarda mahremiyet derecesinin yüksek olması da tercih sebebi olabilir. Ayrıca çift kişilik odalarda mekân örgütlenmesi ve mobilya yoluyla kendileme yapılmadığı görülmektedir. Bunun nedeninin oda üzerinde iki kişinin söz sahibi olması ve kullanıcıların bu nedenle herhangi bir değişiklik yapmak istememesi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bir odada iki kişi yaşayan yaşlılar mekânı tamamen kendilerine ait hissetmezler. Mekânsal anlamda ve mobilya anlamında bir değişiklik istemeyebilirler. Yapılan görüşmeler de bunu desteklemektedir.

5. ÖNERİLER

Bugünkü devlet politikalarında yaşlıların bakım, barınma ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak kurumlar olarak huzurevleri ön plandadır ve huzurevlerinde böyle bir çalışmanın gerekliliği ve önemi ortadadır. Bu nedenle huzurevlerindeki konfor düzeyinin artırılması gerekmektedir. Çalışmanın genel önerileri olarak şunlar söylenebilir;

- Yaşlıların öncelikle kendi yaşadıkları çevrede kalarak hayatlarına devam etmeleri esastır. Ancak günümüz koşullarında çeşitli nedenlerden dolayı bu çevreden ayrılmak zorunda kaldıklarında huzurevleri sadece bir barınma mekânı olarak düşünülmemelidir. Huzurevleri yaşlıların sosyalleşebilecekleri, bilgi sahibi olabilecekleri, çeşitli aktivitelerle iç içe olabilecekleri bir mekân olarak düşünülmelidir.
- Yaşlıların en önemli sorunlarından bir tanesi de sosyalleşme sorunudur. Bu nedenle huzurevlerinin kent merkezlerine yakın, toplumla iletişimini güçlendirecek aktivitelere olanak sağlayan bir bakış açısıyla yönetilmesi gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, okullar ve kamu kurumları ile iş birliği yapılarak yaşlılar sosyal hayata kazandırılmalıdır.
- Yaşlıların aktif yaşlanma hakkında bilgi sahibi olmalarının mekânı kabullenmelerine ve çeşitli aktivitelerle birlikte kendilerini oraya ait hissetmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle yaşlıların çeşitli aktiviteler yapmaları sağlanmalı, hatta yaşama mekânlarında da bu aktiviteleri gerçekleştirebilecekleri alanlar tasarlanmalıdır.

Çalışmanın özelinde kendileme ile ilişkili olarak huzurevi iç mekân düzenlemelerine üç boyutta yaklaşmak ve bu doğrultuda öneri geliştirmek doğru olacaktır.

- Bunlardan ilki mevcut mevcut huzurevlerine küçük müdahaleler ve eklerle yaşlıların kendileme yapabilmelerinin önü açılabilir. Mevcut huzurevlerinde büyük değişikliklerdeki güçlükler göz önüne alındığında yaşlılara kendileme yapabilecekleri bir anı köşesi en ekonomik çözüm olarak sunulabilir.
- İkincisi ise yine mevcut huzurevlerinde yapılacak ya da huzurevlerine dönüştürülecek binaların iç mekân düzenlemelerinde yapılacak majör düzenlemelerdir. Yaşlıların sağlık ve sosyalleşme problemi nedeniyle tek kişilik

odalarda yaşamaları önerilmemesine rağmen tek kişilik odalarda yaşayan yaşlıların daha fazla kendileme yaptıkları ve tek yaşamanın kendi tercihleri olduğu görülmektedir. Bu nedenle huzurevinin tadilatı söz konusu olduğunda birkaç oda birleştirilerek iki kişinin ayrı odalarının olabileceği aynı zamanda ortak alanları da içinde barındıran daireler mekânın kendilenmesine imkân veren çözümlerden olacaktır. Yine bu tür düzenlemelerde ses yalıtımı da mutlaka düşünülmelidir.

- Üçüncü boyut ise yeni tasarlanacak huzurevi projelerindeki iç mekân düzenlemeleri ile ilgilidir. Bu huzurevi tasarımları yapılırken, yaşlıların gerekli fiziksel koşulların yanı sıra, aidiyet duygusunu da hissedebilecekleri mekânlar tasarlanmalıdır. Her ne kadar yaşlı barındırma sayısını azaltsa da göz önüne alınması gereken en önemli tasarlama kriterlerinden biri, iki kişi yaşamaya elverişli süit dairelerin tasarlanmasıdır. Böylece yaşlıların en azından yatak odaları ayrılarak mahremiyet artırılabilir ve daire içerisinde ortak mutfak, banyo/wc ve dinlenme alanları çözülerek ihtiyaçları giderilebilir. Yaşlılar bu sayede odalarında daha özgür davranıp kendileme yapabilirler. Aynı zamanda hem sağlıkla ilgili problemlerde hem de sosyalleşme anlamında yaşlı yalnız kalmamış olur. Süit daireler tasarlanırken huzurevlerinde yalıtımın da önemli bir problem olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Her üç boyutta da uygulanabilecek bir öneri ise alternatif oda ve eşya kombinasyonları ile yaşlılar odalarını kendileri oluşturabilmelidir. Duvar rengi, mobilya rengi, yatak modeli, farklı anı köşeleri gibi çoklu seçenekler yaşlının odayı kabullenmesi ve kendilemesinin önünü açacaktır. Çünkü huzurevlerinde tek tip oda organizasyonlarından kaçınılması gerekmektedir. Tüm odaların aynı organizasyonda ve aynı eşyalarla donatılmış olması kendileme biçimlerini sınırlandırabilir.

Bu çalışma gelecekte çok sık karşılaşacağımız mekânlardan olan huzurevlerinin daha yaşanılır kılınmasına dikkat çektiği için önem taşımaktadır. Aynı zamanda kendileme biçimlerinin sınıflandırılması ile konuya yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu anlamda çalışmanın hem akademide yapılan çalışmalara katkı sağlayacağı hem de verilen önerilerle tasarımcılara yeni bir bakış açısı kazandıracağı öngörülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Agafonoff, N., 2006. Adapting Ethnographic Research Methods to Ad Hoc Commercial Market Research, Qualitative Market Research: An International Journal, 9, 2, 115-125.
- Akan, E., 2017. Yaşlılık Kurumlarında Yaşlı Mekânsal Davranış ve Bilişiminin Mekânsal Dizim Bağlamında İrdelenmesi, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akdemir, N., Çınar F.İ. ve Görgülü Ü., 2007. Yaşlılığın Algılanması ve Yaşlı Ayrımcılığı, Turkish Journal of Geriatrics, 10, 4, 215-222.
- Alkan, M., 2008. Kullanıcı Faktörlerinin Huzurevi Tasarımına Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altman, I., 1976. Privacy: A Conceptual Analysis , Environment and Behavior, 8, 1, 7.
- Altman I., 1975. The Environment and Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, and Crowding, Brooks/Cole, Monterey.
- Aydintan, E., Erbay, M., Tavşan, F., Onur, D., Aras, A., Efe Ziyrek, B. ve Küçük, P., 2017. Yaşlı Kullanıcı Odaklı Mekân Tasarımı: Bir Farkındalık Atölyesi, Ahi Evran Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, 245-260.
- Arpacı, F., 2005. Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık, Türkiye İşçi Emeklileri Derneği Eğitim ve Kültür Yayınları, Ankara.
- Bandura, A., 1977. Social Learning Theory, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Baş, T. ve Akturan, U., 2008. Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Bates, A., 1964. Privacy-A Useful Concept, Social Force, 42, 429-434.
- Beyazıtöğlü, B., 2009. İnsan Mekân İletişimi, Mart Matbaacılık, İstanbul.
- Bilgin N., 1983. Çeşitli Sosyo Kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan İlişkileri, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Bilgin, N., 1991. Eşya ve İnsan, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Bilgin N., 1990. Fiziksel Mekândan İnsani ya da İnsanlı Mekâna, Mimarlık Dergisi, 241, 28, 3, 62-65.
- Boylu, A.A., 2013. Yaşlılıkta Yaşam Kalitesi ve Konut İlişkisi, Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 24, 1, 145-156.

- Brooker, G. ve Stone, S., 2011. İç Mekan Tasarımı Nedir?, Yem Yayınları, İstanbul.
- Brunson, L., Kuo, F. and Sullivan, W., 2001. Resident Appropriation of Defensible Space in Public Housing: Implications for Safety and Community, Environment and Behavior, 33, 5, 626-652.
- Çohaz A., 2010. Türkiye’de Yaşlı ve Yaşlılara Sunulan Bakım Hizmetleri, Akademik Geriatri, 122-126.
- Cüceloğlu D., 2004. İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları, 13. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Emiroğlu, K. ve Aydın, S., 2003. Antropoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Ergun, D., 2000. Kimlikler Kıskaçında Ulusal Kişilik, İmge Kitabevi, Ankara.
- Erkman, U., 1982. Mimari Tasarım İçin Bir Veri Üretim Yöntemi Olarak Çevre Analizi, İ.T.Ü Matbaası, İstanbul.
- Güç, B., Gencel, Z. ve Karadayı, A., 2012. Mekân-Kullanıcı İlişkilerinin Hastane Örneğinde Sayısal Olarak Modellenmesi, Sdu International Journal of Technological Science, 4,1, 58-72.
- Göregenli, M., 2010. Çevre Psikolojisi İnsan ve Çevre İlişkileri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Gür Ş., Ö., 1996. Mekân Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.
- Gürboğa, C. ve Karakuş, B., 2015. Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Kurumsal Bakım İhtiyacı Tespit ve Öneriler, Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu, Kasım, Bursa, Bildiriler Kitabı, 100-117.
- Graumann, C.F., 1976. The Concept of Appropriation and the Modes of Appropriation of Spaces, in P. Korosec-Serfaty (Ed), Appropriation of Space, 113-125, (Proceedings of the Strasbourg Conference), Universite Louis Pasteur. France.
- Hablemitoğlu, Ş. ve Özmete, E., 2010. Yaşlı Refahı Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet, Kilit Yayınları, Ankara.
- Hall E.T., 1966. The Hidden Dimension, Garden City, N.Y: Doubleday.
- Hart, R.A. and Moore, G.T., 1973. The Development of Spatial Cognition: a Review. in R. M. Downs & D. Stea (Eds.), Image and Environment: Cognitive Mapping and Spatial Behavior, New Brunswick, Nj, Us: Aldinetransaction, 246-288.
- Hillier, B. and Hanson, J., 1984. The Social Logic of Space, Cambridge University Press, Cambridge.

- Hooymann N.R. and Kiyak, H.A., 1993. *Social Gerontology: A Multidisciplinary Perspective* 3rd Ed Boston, Allyn and Bacon.
- Ittelson, W.H., 1960. *Visual Space Perception*. Oxford, England.
- İçli G., 2010. Yaşlılar ve Yaşlılığın Değerlendirilmesi: Denizli İli Üzerine Niteliksel Bir Araştırma, Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1, 1-13.
- İmamoğlu, O.E., 1991. Yaşlıların Sosyal Psikolojisi, Cilt: 8, Türk Aile Ansiklopedisi, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını, Ankara.
- Kaçan, H., Dibekli E. ve Akkan K., 2018. Toplumda Yaşayan Bireylerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Düzeylerinin İncelenmesi, Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 11, 2, 8-15.
- Kalaycı, Ş., 2006. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 2.Basım, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.
- Kalaycıoğlu, S., Tol, U., Küçükural, U. ve Kurtuluş, Ö.C., 2003. Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri, TÜBİTAK Matbaası: Ankara.
- Kalınkara, V., 2016. *Temel Gerontoloji ve Yaşlılık Bilimi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Kalınkara, V., 2016. *Yaşlılık Disiplinlerarası Yaklaşım, Sorunlar ve Çözümler*, 1. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Kalınkara, V., 2010. Yaşlı Bireyler İçin Yaşam Çevresinin Ergonomik Tasarımı, Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1, 54-6.
- Karahan, A. ve Güven, S., 2002. Yaşlılıkta Evde Bakım, Turkish Journal of Geriatrics, 5, 4, 155-159.
- Karasözen R. 1993. Kültürel Değişim Süreci İçinde Türk Konutlarının Mahremiyet Derecesi Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Konak, A. ve Çiğdem, Y., 2005. Yaşlılık Olgusu: Sivas Huzurevi Örneği, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 29,123-63.
- Konuk, N., 2015. Bir Şehirli Kimliği Göstergesi Olarak İstanbulluluk, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul.
- Koşar, G.N., 1996. *Sosyal Hizmetlerde Yaşlı Refahı Alanı*, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- Kurt, G., 2008. Türkiye’de Yaşlılık Olgusuna Sosyolojik Bir Bakış-Sivas İl Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kümbetoğlu B., 2005. *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

- Lang, J.T., 1987. *Creating Architectural Theory: The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design*, Van Nostrand Reinhold Co, New York.
- Lawrence, R.J., 1987. *Housing, Dwellings and Homes, Design, Theory, Research and Practise*, Chichester West Sussex : Wiley, New York.
- Lawton, M., 1970. Public Behavior of Older People in Congregate Housing, in John Archea and Charles Eastman's (Eds.) *Proceedings of the 2nd Annual Environmental Design Research Association Conference*, Pittsburgh, Pennsylvania, 372-379.
- Lefebvre, H., 1995. *The Production of Space*, Çeviren: Donald Nicholson Smith, Oxford, Blackwell.
- Lynch, K., 1960. *The Image of the City*, Massachusetts Institute of Technology and the President and Fellows of Harvard College, Unites States of America.
- Martin, P., Y., 2002. Sensations, Bodies and the Spirit of a Place: Aesthetics in Residential Organizations for the Elderly, *Human Relations*, 55, 7, 861-885.
- Milgram, S., 1970. The Experience of Living in Cities., *Science*, 167, 1461-1467.
- Morval, J., 1985. Çevre Psikolojisine Giriş, Çeviren: Nuri Bilgin, Ege Üniversitesi Basım Evi, İzmir.
- Onur, B., 1995. *Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm*, İmge Kitapevi, Ankara.
- Özdemir, E., 2010. Kimlik Kavramı ve Teorik Yaklaşımlar, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 8, 32, 9-29.
- Özdemir, İ., 1994. Mimari Mekanın Değerlendirilmesinde Mekan Örgütlenmesi Kavramı: Konutta Yaşama Mekanları, Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özmete, E. ve Hussein, S., 2017. *Türkiye'de Yaşlı Bakım Hizmetleri Raporu*, Progo Ajans, Ankara.
- Padem, H., Göksu A. ve Konaklı, Z., 2012. *Araştırma Yöntemleri*, International Burch University Publication, Sarajevo.
- Pakdil, O. 1992. Yaşlılık Sorunları ve Yaşlılara Sağlanan Servisler (İngiltere Örneği), Y.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği, İstanbul.
- Parsons, T., 1961. An Outline of the Social System, *Theories of Society*, Ed. Talcott Parsons, Glencoe, Free Press, 1, 30-84.
- Peck, R.L., 1996. More than Looking Good, *Nursing Homes*, 45,7.
- Perkins, B., Høglund, J.D., King, D., and Cohen, E., 2004. *Building Type Basics for Senior Living*, Willey&Sons, Inc, Canada.

- Pol, E., 2002. The Theoretical Background of the City-Identity Sustainability Network, Environment and Behavior, 34, 1, 8-25.
- Polanyi, M., 1962. Personal Knowledge, Routledge & Kegan Paul Ltd, London.
- Polanyi, M., 1966. The Tacit Dimension. Doubleday, Garden City, New York.
- Proshansky, H., 1976. Ittelson, W. and Rivlin L., Environmental Psychology: People and Their Physical Settings, Holt, Rinehart, Wiston, , New York.
- Rapoport, A., 1972. Some Perspective on Human Use and Organization of Space, Paper Presented at Australian Association of Social Anthropologists, Melbourne.
- Rapoport, A., 1980. Cross Cultural Aspects of Environmental Design, Eds.: Altman I., Rapoport A., Enviroment and Cuture, Plenumpress, New York, 10, 4, 7-46.
- Rapoport, A., 1980. Vernacular Architecture and the Cultural Determinants of Form, A. King (Derleyen), Building and Society, London: Routledge and Kegan Paul, 283-305.
- Sarı, M.R., 2009. Türkiye'deki Huzurevlerinde Mekânsal Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi, Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sillamy, N., 1980. Dictionnaire Encyclopedique de Psychologie, Paris, Bordas.
- Solak, G.S., 2014. Mekân ve Kimlik Etkileşimi ve Kentsel Mekândaki Tezahürleri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sütölk Z, Demirhindi H, Savaş N. ve Akbaba, M., 2004. Adana Huzurevlerinde Kalan Yaşlılarda Depresyon Sıklığı ve Nedenleri. Turkish Journal Of Geriatrics,7, 3, 148-151.
- Şahin, H., 2015. Yaşlılık Algısı ve Yaşlılara Sunulan Kurumsal Hizmetler Farkındalığı Üzerine Bir İnceleme: Erzurum Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Şarvan, G.T., 2013. Sosyolojiye Giriş-1. Bölüm, 2.Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Tufan, İ., 2002. Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık, Aykırı Yayıncılık. İstanbul.
- Tufan, İ., 2016. Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma, Nobel Yayınları, Ankara.
- Turgut, H., 1990. Kültür-Davranış-Mekân Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türel, D.G., 2011. Yaşlı Barınma Mekânlarında Tasarımın Gelişmesi, Yalı Sorunları Araştırma Dergisi, 1, 2, 28-43.

- URL-1, <https://eyh.aile.gov.tr/yasliliga-genel-bakis>. 25.01.2018
- URL-2, https://www.who.int/ageing/publications/whd2012_global_brief/en/. 05.03.2018
- URL-3, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13466>. Erişim Tarihi: 18.03.2018
- URL-4, <http://ftp.dpt.gov.tr/>. DPT 2013. 23.05.2018
- URL-5, <https://sgb.saglik.gov.tr>. Devlet Planlama Teşkilatı, Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı, 2013.
- URL-6, <http://www.huzurevi.org/huzurevi-nedir>. 04.05.2018
- URL-7, <https://www.housinglin.org.uk/Topics/browse/Housing/HousingforOlderPeople/>. 13.07.2018
- URL-8, Housing And Social Care For The Elderly In Central Europe, Wp3: Main Findings Report, <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/home.html>. 08.06.2018
- URL-9, www.tdk.gov.tr. 24/01/2019
- URL-10, <https://www.asudehuzurevi.com.tr/clients/yasli-tatil-koyu/>. 10/02/2019.
- URL-11: <https://www.sha.com.tr/bolgesel/turkiyenin-ilk-yasli-tatil-koyu-silivride-h6723.html>. 10/02/2019.
- URL-12, <https://www.gercekgundem.com/yasam/3716/yaslilar-icin-saglikli-yasam-koyu>. 10/02/2019.
- URL-13, <https://www.sabah.com.tr/yasam/2018/07/31/yasli-koyleri-kuracagiz>. 10/02/2019.
- Ünlü, A., 1998. Çevresel Tasarımda İlk Kavramlar, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Yerli, G., 2017. Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler, The Journal of International Social Research, 10, 52, 1278-1287.
- Zastrow, C., 2013. Sosyal Hizmete Giriş, Ed.: Durdu Baran Çiftci, Nika Yayınevi, Ankara.
- Zıplar, T.Ü., 2015. Dünya'da ve Türkiye'de Yaşlılık Hizmetleri, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sbe Dergisi 6, 2, 173-194.
- Zorlu, T., 2017. Yaşlılar İçin Konutta İç Mekân Tasarımı ve Ergonomi, Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (Ysad), 10, 2, 40-53.
- Westin, A., 1970. Privacy and Freedom, Atheneum, New York.

Werner, S. and Schindler, L. E., 2004. The Role of Spatial Reference Frames in Architecture: Misalignment Impairs Way-Finding Performance. Environment and Behavior, 36, 4, 461–482.

Woodroffe, K., The Royal Commission on the Poor Laws, 1905-09, 1977. International Review of Social History, 22, 2, 137-164.

7. EKLER

EK-1 Çalışma Talebinin Uygun Görülmediği Yazı

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.9860
Konu : Ayşe ŞAHİNER TUFAN

25/01/2018

ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Trabzon Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün 24.01.2018 tarih ve E.822 sayılı yazısı ile Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü İç Mimarlık Anabilim Dalı lisansüstü öğrencisi Ayşe ŞAHİNER TUFAN'ın, Trabzon Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı Trabzon Köşk Huzurevi Müdürlüğü ile Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğünde araştırma çalışması yapma talebi iletilmiştir.

Söz konusu yazının ekleri incelendiğinde araştırmacının yöntem olarak fotoğraflama tekniğini kullanacağı anlaşılmıştır. Bakanlığımız ve bağlı kuruluşlarında yapılan araştırma çalışmalarında ses ve görüntü kaydı alınmasına izin verilmemektedir. Bu nedenle araştırmanın uygulanması uygun görülmemiştir.

Bilgilerinize arz, gereğini rica ederim.

Abdülkerim GÜN
Bakan a.
Daire Başkan V.

DAĞITIM:

Gereği:

Bilgi:

Trabzon Valiliğine (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü) Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (t1JyWB-ZoeR1y-MKjQK+-YhNSYQ-zEv/cZW1) kodunu yazınız.

EK-2 İzin Yazısı

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.27805
Konu : Ayşe ŞAHİNER TUFAN

08/03/2018

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Trabzon Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünün 14.02.2018 tarihli ve E.1709 sayılı yazısı ile Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü İç Mimarlık Anabilim Dalı lisansüstü öğrencisi Ayşe ŞAHİNER TUFAN'ın "Huzurevlerinde Yaşlı Odası Tasarımı: Trabzon Örneği" isimli tez çalışmasını Trabzon Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı Trabzon Köşk Huzurevi Müdürlüğü ile Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğünde araştırma çalışması yapma talebi iletilmiştir.

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 05/03/2018 tarihli ve E.25811 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın 30/09/2018 tarihine kadar ilgili İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlüğü denetiminde, sağlık personellerinin refakat ve yönlendirmesi ile ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük esas çerçevesinde, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde birer örneğinin Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne, Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına ve ilgili İl Müdürlüğüne gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Abdulkerim GÜN
Daire Başkan V.

O L U R
08/03/2018

Dr. Hakkı ÖZTÜRK
Müsteşar Yardımcısı V.

EK :
1- Yazı

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmza suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (7A+jMg-1K8FHP-JRvcNs-tFTRfy-1eTrbR5g) kodunu yazınız.

EK-3 Taslak Gözlem Tablosu

TRABZON KÖŞK HUZUREVİ		ODA NO:103
MEKÂNÂNA GETİRİLEN DONATILAR	ODANIN YÜZEY GÖRÜNÜŞLERİ	
AA YÜZEYİ 1. 2. 3. 4. 5. 6.		
BB YÜZEYİ 1. 2. 3. 4. 5. 6.		
CC YÜZEYİ 1. 2. 3. 4. 5.		
DD YÜZEYİ 1. 2. 3. 4. 5. 6.		

EK-4 Görüşme Formu

Bu görüşme soruları Arş. Gör. Ayşe ŞAHİNER TUFAN'ın "Kendileme Davranışının Huzurevlerinde İrdelenmesi" isimli tez çalışmasında kullanılmak üzere Doç. Dr. Muteber ERBAY danışmanlığında hazırlanmıştır. Çalışmaya verdiğiniz katkılardan dolayı teşekkür ederim.

GÖRÜŞME FORMU NO		1
Görüşme Yeri	Trabzon Köşk Huzurevi	
	Trabzon Huzurevi Yaşlı Bakım ve Reh. Merkezi	
Oda No		
Görüşme Tarihi, Saati		
Adınız soyadınız		
Yaşınız		
Eğitim durumunuz		
Mesleğiniz		
Kaç yılında buraya geldiniz		
Kaç çocuğunuz var		
Kaç torununuz var		
Burada yaşamayı neden tercih ettiniz?		
Sizce burada yaşamamanın olumlu tarafları nelerdir?		
Sizce burada yaşamamanın olumsuz tarafları nelerdir?		
Ziyaretçileriniz oluyor mu? Ne sıklıkla geliyorlar? Geldiklerinde nerede ağırlıyorsunuz?		
Gün içerisinde odanızda / diğer mekânlarda yaptığınız eylemler ve hobiler nelerdir? (kitap okumak, müzik dinlemek, el işi, resim yapmak, sohbet etmek, vb.)		
Odanızda en sevdiğiniz yer hangisi? Neden?		
İmkânınız olsa idi hangi özel eşyanızın da burada olmasını isterdiniz?		
Burada kendinizi nasıl hissediyorsunuz? (Kendi evinizle kıyasladığımızda)		
Bu oda yeniden düzenlense idi nasıl olmasını isterdiniz?		

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe Şahiner Tufan 16.06.1991 yılında Kırıkkale’de doğdu. İlköğrenimine Hasanoğlan’da orta öğrenimine Kırıkkale’de devam ettikten sonra liseyi Kırıkkale Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesinde tamamladı. 2014 yılında KTÜ Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümünden bölüm üçüncülüğüyle mezun oldu. 2015 yılında ÖYP programı kapsamında Adıyaman Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü’ne Araştırma Görevlisi olarak atanarak göreve başladı. 2016 yılında görevlendirme ile KTÜ Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü’nde başladığı Araştırma Görevlisi görevine halen devam etmektedir. İyi derecede İngilizce bilmektedir.